

UNIVERZITA JÁNA AMOSA KOMENSKÉHO PRAHA

Magisterské štúdium, kombinované štúdium
2010 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Bc. Zita Mészárosová

Porovnanie sústavy špeciálnych škôl na Slovensku a v Maďarsku
na základe medzinárodnej normy pre klasifikáciu vzdelávania
ISCED

Praha 2013

Vedúci diplomovej práce:

PhDr. Alexandra Kastelová, PhD.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined Studies
2010 - 2012

DIPLOMA THESIS

Bc. Zita Mészárosová

COMPARING THE SYSTEM OF SPECIAL SCHOOLS IN
SLOVAKIA AND HUNGARY TO THE INTERNATIONAL
STANDARD FOR THE CLASSIFICATION OF EDUCATION
ISCED

Prague 2013

**The Diploma Thesis Work Supervisor:
PhDr. Alexandra Kastelová, PhD.**

Prehlásenie

Prehlasujem, že predložená diplomová práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracovala samostatne. Použitú literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som čerpala v práci, riadne citujem a sú uvedené v zozname bibliografických odkazov.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením mojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe , dňa 12. 3. 2013

Bc. Zita Mészárosová

Pod'akovanie

Úprimne ďakujem PhDr. Alexandre Kastelovej, PhD. za odborné a cenné usmernenie pri tvorbe mojej práce. Zároveň ďakujem priateľom za umožnenie prieskumu na špeciálnej škole v Šahách a v zahraničí .

Anotácia

V diplomovej práci sa zameriavame na komparáciu sústavy špeciálnych škôl na Slovensku a v Maďarsku.

Prvá, teoretická časť práce pojednáva o špeciálnej pedagogike a o komparatívnej špeciálnej pedagogike, ako aj o porovnávaní systémov školských sústav v dvoch štátoch, a to na Slovensku a v Maďarsku. V ďalšej časti sú porovnávané systémy podľa medzinárodnej normy ISCED.

Praktická časť obsahuje výsledky a vyhodnotenie dotazníkového prieskumu, ktorý sme uskutočnili na osobitnom odbornom učilišti na Slovensku a na osobitnom odbornom učilišti v Maďarskej republike. Dotazníkový prieskum sme realizovali medzi pedagogickými zamestnancami uvedených škôl.

V závere práce predkladáme výsledky, ku ktorým sme sa dopracovali v procese porovnávania teoretických a praktických poznatkov jednotlivých systémov školských sústav.

Kľúčové pojmy:

Deti vyžadujúce špeciálnu starostlivosť, edukácia, formy vzdelávania, komparácia, medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania ISCED, porovnávanie, systém vzdelávania, špeciálna pedagogika, špeciálne školy,

Annotation

The diploma work is focused on comparison of special school systems in Slovakia and Hungary.

The first, theoretical part of the work deals with special pedagogy and comparative special pedagogy, as well as comparing school systems in Slovakia and Hungary. In the following part the systems are compared according to the international standard classification of education (ISCED).

The practical part involves the results and evaluation of a questionnaire carried out at special schools in Slovakia and Hungary. The questionnaire was filled by pedagogical employees of the schools.

The results that were gained in the process of comparison of theoretical and practical findings are presented in the conclusion.

Key words

Children in need of special care, education, forms of education, comparison, The International Standard Classification of Education, system of education, special pedagogy, special schools.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČASŤ	11
1. Špeciálna pedagogika	11
1.1. Predmet a cieľ špeciálnej pedagogiky	11
1.2. Dejiny špeciálnej pedagogiky a starostlivosť o postihnutých	12
1.3. Špeciálna pedagogika v sústave vied	14
2. Komparatívna špeciálna pedagogika a ISCED	17
2.1. Komparácia – porovnávanie v špeciálnej pedagogike	17
2.2. Komparatívna špeciálna pedagogika v sústave vied	18
2.3. Označenie odboru a význam komparatívnej špeciálnej pedagogiky	20
2.4. Medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania – ISCED	22
3. Sústava škôl na Slovensku	27
3.1. Vzdelávanie	27
3.2. História špeciálneho školstva v SR	29
3.3. Druhy a typy špeciálnych škôl	30
3.4. Školský systém v SR podľa ISCED	32
3.5. Školy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	36
3.6. Riadenie a vzdelávacie programy pre špeciálne školy	42
4. Maďarská republika	45
4.1. Vzdelávanie	45
4.2. Riadenie, kontrola a financovanie v školstve	45
4.3. Výchova v škôlkach	46
4.4. Povinná denná školská výučba	46
4.5. Odborná príprava	49
4.6. Vysoké školy	50
4.7. Špeciálne požiadavky na výučbu	51
4.8. Školský systém a pedagógovia	51
4.9. Špeciálne školstvo podľa ISCED v Maďarsku:	52
5. Porovnanie vzdelávacích systémov	55
5.1. Komparácia	55
5.2. Projekt OECD	56
5.3. Výsledky projektu – publikácie	56
5.4. Kľúčové údaje o vzdelávaní v Európe – Vzdelávaní v Európe	61
PRAKTICKÁ ČASŤ	65

6. Prieskum porovnávania prvkov špeciálnej edukácie a výchovy využívaných v Odbornom učilišti internátnom v Šahách a v Špeciálnej odbornej škole – Autonóm Speciális Szakiskola - Erdőkertes.....	65
6.1. Ciele prieskumu	65
6.2. Prieskumné otázky	66
6.3. Metódy prieskumu	66
6.4. Charakteristika skúmanej vzorky	67
6.5. Vyhodnotenie prieskumu	67
6.6. Overenie prieskumu	81
ZÁVER.....	83
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	87
ZOZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJOV	88
ZOZNAM OBRÁZKOV, TABULIEK A GRAFOV	90
ZOZNAM PRÍLOH.....	92

ÚVOD

Starostlivosť o deti a mládež so špeciálnymi výchovnými a edukačnými potrebami má bohatú históriu.

„Už v 17. storočí v diele Panpaedia si Ján Amos Komenský kládol otázku, , a to:, či aj slepí, hluchí a zaostalí sa majú vzdelávať?“ Z ľudského vzdelávania sa nevyvíja nič, iba nečlovek. Pokiaľ teda majú účasť na ľudskej prirodzenosti, majú mať aj účasť na vzdelávaní. Ba tým skôr je potrebná vonkajšia pomoc, keď si príroda, pre vnútorný nedostatok nemôže sama pomôcť.“ (Vašek, 2003, s.8)

Špeciálna výchova a vzdelávanie zahŕňa problematiku výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike v rokoch 2000 až 2015 („Milénium“) navrhuje podporiť rozvoj poradenských, servisných a podporných činností pre školu, výchovu a vzdelanie. Odporúčania Európskej únie prostredníctvom Európskej agentúry pre špeciálne vzdelávanie zdôrazňujú trendy postupnej transformácie špeciálnych škôl na zdrojové centrá špeciálnopedagogického poradenstva (The European Agency for the Development in Special Needs Education, 2003). V súlade s hlavnými princípmi, ktoré sú zdôrazňované kľúčovými medzinárodnými organizáciami, ako sú OSN a UNESCO, je nevyhnutné vytvárať podmienky pre realizáciu včasnej diagnostiky a ranej starostlivosti o zdravotne postihnuté deti od narodenia do troch rokov. Deväťdesiate roky minulého storočia znamenajú výrazný obrat v prístupe k základným otázkam výchovy a vzdelávania zdravotne postihnutých a postihnutím ohrozených detí v podmienkach Slovenska. Do úzadia ustupujú ekonomické a rôzne “racionálne” dôvody oficiálneho preferovania špeciálnych škôl a zaslúžená pozornosť sa dostáva právu dieťaťa vyrastať v prostredí vlastnej rodiny a prirodzenom prostredí svojich rovesníkov v podmienkach bežných škôl, ako aj právu rodičov môcť rozhodnúť o spôsobe vzdelávania vlastného dieťaťa. Snaha rodičov a ochota pedagógov vzdelávať zdravotne postihnuté deti v podmienkach bežnej školy sa ukázali ako veľmi pozitívny trend. Zdroj:http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/SpVaV/Materialy/Koncepcia_SPP.pdf

“V záujme dosiahnutia určených cieľov musí špeciálna výchovná starostlivosť začať čo najskôr. Okruh záujmu a pôsobenia špeciálnej pedagogiky sa týmto rozširuje z dieťaťa na jeho rodičov, čo vyžaduje dôsledne vybudovaný systém poradní a iných špecializovaných zariadení.” (Vašek, 2003, s.9)

Diplomová práca na tému „*Porovnanie sústavy špeciálnych škôl na Slovensku a v Maďarsku na základe medzinárodnej normy pre klasifikáciu vzdelávania ISCED*“ je zameraná na porovnanie dvoch sústav špeciálnych škôl na Slovensku a v Maďarsku. Podnetom na výber témy bola snaha o získanie dostupných informácií ohľadom edukácie žiakov v jednotlivých štátoch. Cieľom diplomovej práce je porovnať sústavu základného špeciálneho školstva u nás a v Maďarsku. Skúmať na základe prieskumu aké prvky pedagogiky učitelia, špeciálni pedagógovia a liečebný pedagógovia používajú. Úlohou diplomovej práce je z dostupných zdrojov priblížiť špeciálnu edukáciu a špeciálnu pedagogiku. Zoznámiť sa s pojmom komparatívna špeciálna pedagogika. Priblížiť systém výchovy a vzdelávania na Slovensku a v Maďarsku porovnaním špeciálnych škôl. V práci používame metódu komparácie, metódu rozhovoru, pozorovania a dotazníkovú metódu v praktickej časti diplomovej práce. Primárne zdroje z ktorých v práci vychádzame, sú:

- knižné publikácie špeciálnej pedagogiky a poradenstva
- zákony o výchove a vzdelávaní MŠ SR
- internetové zdroje.

Diplomová práca je určená pre študentov špeciálnej pedagogiky a vychovávateľstva, ako aj pre verejnosť, ktorá sa zaujíma výchovou a vzdelávaním detí a žiakov so špeciálnymi edukačnými potrebami. Práca je formulovaná do šiestich kapitol. Prvá a druhá časť sa venuje špeciálnej pedagogike a komparatívnej špeciálnej pedagogike. Tretia a štvrtá časť opisuje systém školstva v jednotlivých krajinách. V piatej časti práce je samotná komparácia jednotlivých systémov. Šiestu časť tvorí dotazníkový prieskum, ktorý je vyhodnotený tabuľkovou a grafickou formou.

TEORETICKÁ ČASŤ

1. Špeciálna pedagogika

1.1. Predmet a cieľ špeciálnej pedagogiky

Vo viacerých odborných publikáciách sa stretávame s rôznymi definíciami pojmu špeciálna pedagogika. Špeciálnu edukáciu uvádzajú autori všeobecne ako príbeh o výnimočných deťoch, o neposlušných deťoch, alebo príbehy spolupráce rodičov a učiteľov v starostlivosti o dieťa s postihnutím.

“Špeciálnou pedagogikou sa označuje vedná oblasť v sústave pedagogických vied, ktorá sa zaoberá teóriou a praxou výchovy, edukácie / výchovy, vyučovania, vzdelávania / detí, mládeže a dospelých vyžadujúcich špeciálnu starostlivosť z dôvodu mentálneho, senzorického, somatického postihnutia alebo narušených komunikačných schopností, či psychosociálneho narušenia, alebo z dôvodu iných špecifických daností, porúch učenia, správania. Môžu sa sem zaradiť aj jedinci s výnimočným nadaním a talentom či inými špecifickými potrebami.” (Vašek, 2003, s. 8)

Rozsah špeciálnej výchovnej starostlivosti sa v rôznych krajinách chápe rôzne a má rôznu tradíciu. V európskych krajinách sa špeciálna edukácia zameriava na mentálne, senzoricky či somaticky postihnutých, na poruchy správania, a v zámorských krajinách sa sem zaraďujú aj deti výnimočne nadané a talentované. Predmetom špeciálnej pedagogiky je skúmanie podstaty zákonitostí výchovy a edukácie postihnutých ľudí. Cieľom špeciálnej pedagogiky je vychovávať, vyučovať a vzdelávať postihnutých a jedincov s inými špecifickými potrebami tak, aby sa čo najskôr vnútorne vyrovnali so svojou poruchou alebo narušením, aby boli spôsobilí žiť relatívne plnohodnotný život v spoločnosti ako tvorcovia, konzumenti či ochrancovia hodnôt vytvorených cieľavedomou činnosťou a aby sa napriek obmedzeniam, čo najpozitívnejšie prispôsobili spoločnosti. Výsledkom špeciálno-pedagogického pôsobenia je úspešná socializácia jednotlivca so špeciálnymi edukačnými potrebami. Podľa týchto cieľov nejde len o odstraňovanie dôsledkov poruchy alebo narušenia, ale o cieľavedomú

výchovno-vzdelávaciu a zdravotnú starostlivosť, ktorá smeruje k odstraňovaniu príčin vzniku chýb a porúch. (Németh, 2010)

1.2. Dejiny špeciálnej pedagogiky a starostlivosť o postihnutých

V každej dobe a v každej spoločnosti nachádzame prítomnosť postihnutých osôb, ktorí sa s postihnutím buď narodili, alebo k nemu prišli následkom vážneho úrazu alebo choroby. Potreba a snaha liečiť choroby a napravovať poruchy je tak stará ako samé choroby a postihnutia. Tam, kde žiadna liečba ani korekcia nebola možná, nastupovali aspoň pokusy zabrániť zhoršovaniu stavu chorého alebo postihnutého človeka a zaistiť mu čo najvyššiu kvalitu života. (Slovík, 2007)

Vývoj postoja ľudskej spoločnosti k jej členom so zdravotným postihnutím môžeme rozdeliť na tri etapy:

Prvá etapa: - upieranie práva na život

Na prahu histórie ľudstva boli ľudia so zdravotným postihnutím vnímaní ako veľká príťaž komunity v ktorej žili, preto bola spoločenská mienka naklonená skôr k ich priamej likvidácii. Ľudia so zdravotným postihnutím nemohli prispievať k zabezpečeniu obživy, ale naopak tým, že si vyžadovali určitú pomoc, komunitu, v ktorej žili, ohrozovali. Ak sa narodilo dieťa s viditeľným postihnutím, bolo hneď pri narodení usmrtené alebo nechané napospas divej zveri v hĺbinách lesa. Právo na život bolo priznané iba fyzicky zdatným jedincom, ktorí boli schopní plodiť a vychovať potomstvo, uživiť sa a ubrániť svoje mesto, či štát proti nepriateľovi. Za všetky kultúry spomeňme klasický grécky mestský štát Spartu, kde bolo právo na život upierané nielen chorým a postihnutým, ale aj niektorým ženám.

Zdroj : História diskriminácie alebo Prečo a komu sa to deje, http://www.diskriminacia.sk/?q=s_disabled/sm_history

Druhá etapa: - opatrovatel'stvo a princíp nadradenosti

Novoveké náboženstvá v tom náboženstvá „veľkej knihy“/ judaizmus, kresťanstvo, islam /, vniesli do vzťahu k ľuďom s postihnutím opatrovatel'stvo, morálnu povinnosť zdravých starať sa o chorých a slabých.

Ľudia s postihnutím mali právo na život, ale takýto život bol často nezávadiahodný. Niektoré postihnutia vyvolávali súcit a títo ľudia mohli žiť z milodarov. Iné postihnutia však vyvolávali strach a boli zdrojom povier. V dôsledku toho napríklad mnoho epileptikov prišlo o život pri pokusoch šarlatánov o vyhnanie diabla z ich tela. Ľudia s psychickým postihnutím zas boli sústredovaní v ústavoch často horších než väzenia. Opatrovateľský prístup väčšiny spoločnosti k ľuďom s postihnutím šiel ruka v ruke s pocitom nadradenosti zdravých. Človek s postihnutím mal byť rád, že ho nechajú žiť a že sa oň niekto stará. Postoj k ľuďom s postihnutím bol rozdielny v mestských a vidieckych komunitách. V mestách boli útulky alebo špinavé predmestia, kde sa postihnutí živilí žobraním, kým vidiecke komunity boli schopné osoby s postihnutím začleniť a aj napriek predsudkom a ponižovaniu poskytnúť im viac slobody, dôstojnosti a pocitu vlastnej hodnoty v rámci komunity. V Československu sa postoj režimu k ľuďom s postihnutím vyznačoval dvojtvárnosťou. Poskytoval im sociálne dávky, ale izoloval ich v ústavoch, aby nekazili obraz zdravej socialistickej spoločnosti. Možnosť vzdelávania bola na veľmi nízkej úrovni.

Zdroj: http://www.diskriminacia.sk/?q=s_disabled/sm_history

„Náhodná a roztrieštená starostlivosť charitatívneho rázu bola zásadne vyriešená zákonom zo dňa 21. apríla 1948 č. 95 Zb. o základnej úprave jednotného školstva. Školy a ústavy pre postihnutú mládež boli začlenené do jednotnej školskej sústavy ako školy štátne. Tým sa zrealizovalo dlho požadované opatrenie, ktorým štát prevzal starostlivosť o výchovu a vzdelávanie mládeže vyžadujúcej osobitnú starostlivosť.“ (Németh, 2010, s.7)

Tretia etapa: - Ľudská dôstojnosť a princíp rovnakého zaobchádzania

Druhá polovica dvadsiateho storočia vniesla pojmy ľudská dôstojnosť a ľudské práva do politiky prijatím základných dokumentov OSN a Rady Európy, ktoré sa rozhodli rešpektovať civilizované krajiny sveta.

Zdroj: http://www.diskriminacia.sk/?q=s_disabled/sm_history

Vo vzťahu k osobám so zdravotným postihnutím pokročila Európska únia od filozofie opatrovateľstva a nadradenosti k filozofii posilnenia zodpovednosti za rozhodovanie o vlastnom živote. Osoby so zdravotným postihnutím požadujú rovnaké

príležitosti a prístup ku všetkým spoločenským zdrojom, medzi ktoré patrí vzdelanie, nové technológie, zdravotné a sociálne služby, šport a voľnočasové aktivity, ale aj spotrebný tovar, výrobky a služby. Tento prístup hovorí, že zdravotné postihnutie nie je zdravotný problém dotyčnej osoby, ale sociálny problém spoločnosti. Je teda na väčšine, aby prispôbila usporiadanie spoločnosti tak, aby sa v ňom aj ľudia so zdravotným postihnutím cítili ako jej plnohodnotní členovia.

Zdroj: http://www.diskriminacia.sk/?q=s_disabled/sm_history

„Historiografia špeciálnej pedagogiky a starostlivosti o postihnutých je vedný odbor v sústave špeciálnopedagogických vied, ktorého predmetom je skúmanie vzniku a vývoja teórie a praxe výchovy, vzdelávania, komplexnej starostlivosti o postihnuté alebo narušené deti, mládež a dospelých, ako aj podmienok, v ktorých sa tieto realizovali.“ (Vašek, 2003, s. 67)

Historiografiu špeciálnej pedagogiky a špeciálneho školstva môžeme členiť na tri problémové okruhy:

- Vývoj špeciálnopedagogickej starostlivosti na Slovensku
- Vývoj vzdelávania špeciálnych pedagógov na Slovensku
- Vývoj špeciálnej pedagogiky ako vedného odboru na Slovensku

„Medzi autorov, ktorí prispeli k tvorbe dejín zaradujeme: V. Gaňo, V. Predmerský, A. Pajdlhauser, I. Kramár, V. Lechta, Horňák, Kollárová, Matuška a ďalší.“ (Vašek, 2003, s. 68)

1.3. Špeciálna pedagogika v sústave vied

Špeciálna pedagogika ako vedný odbor patrí medzi najmladšie vedné disciplíny. Špeciálnu výchovu nemôžeme uplatňovať bez dostatočných vedomostí z oblasti fyziológie a patológie, ktoré sú súčasťou biologických vied a štúdia psychických zvláštností v oblasti spoločenských vied ako sú psychológia, patopsychológia, sociológia, sociálna patológia a sociálna psychológia.

„Špeciálna pedagogika nie je vlastne vedou o postihnutí, ale o človeku. Patrí preto jednoznačne medzi vedy humanitné a s humanitnými disciplínami ju spájajú najužšie väzby. Napriek tomu má špeciálna pedagogika medzi ostatnými vedami zvláštne postavenie, ktoré do určitej miery zodpovedá zvláštnostiam postavenia postihnutého človeka v ľudskej spoločnosti. Niekedy sa preto môžeme stretnúť s podceňovaním špeciálnej pedagogiky ako samostatnej vedy, alebo s nepochopením alebo s neporozumením jej zmyslu a cieľa.“ (Slovík, 2007, s.16)

V histórii vedy sa používali názvy ako: pedagogická patológia - pedopatológia, nápravná a liečebná pedagogika, defektológia. Názov špeciálna pedagogika nemá dodnes jednotnú medzinárodnú podobu. V niektorých krajinách sa používa názov ako nápravná a liečebná pedagogika, alebo špeciálna výchova a vzdelávanie. (Slovík, 2007) Označenie špeciálnej pedagogiky ako vedy sa u nás začalo používať od 70. rokov 20. storočia. Po prvýkrát použil termín špeciálna pedagogika v roku 1957 Bohumil Popelář a od roku 1973 ho v odbornej terminológii využíval český špeciálny pedagóg Miloš Sovák.

Zdroj: http://www.zoe.sk/pub/doc/theologos/t_specialna_pedagogika_nevyhnutna_sucast.pdf

Rozdelenie odborov špeciálnej pedagogiky môžeme členiť podľa viacerých variantov. Podľa vekovej kategórie klientov delíme špeciálnu pedagogiku na :

- Špeciálnu pedagogiku predškolského veku
- Špeciálnu pedagogiku školského veku
- Špeciálnu pedagogiku dospelých (špeciálna andragogika)
- Špeciálnu pedagogiku seniorov (špeciálna gerontagogika)

Predmetom vedeckovýskumnej činnosti v špeciálnej pedagogike je postihnutý jedinec a zároveň jeho výchova, vyučovanie a vzdelávanie. Výskumné metódy musia spĺňať viacero podmienok, akými sú:

- **Validita** – platnosť výsledkov získaných danou výskumnou metódou u postihnutých skúmaných osôb.

- **Reliabilita** – spoľahlivosť výsledkov získaných danou metódou u postihnutých skúmaných osôb aj pri jej viacnásobnom opakovaní.

Zdroj: www.teologia.iskra.sk/.../specialna.pedagogika.doc

Výskum v špeciálnej pedagogike je tvorivá poznávacia činnosť zameraná na odhaľovanie všeobecných princípov procesu a efektu výchovy a vzdelávania postihnutých a narušených detí, mládeže i dospelých. Táto poznávacia činnosť sa uskutočňuje prostredníctvom výskumných metód. Výskum môže byť zameraný na rozvoj špeciálnopedagogickej vedy, jej teórie alebo na problémy špeciálnopedagogickej praxe. Výskum sa uskutočňuje na oddeleniach špeciálnej pedagogiky vo Výskumnom ústave pedagogickom v Bratislave, na katedrách so špeciálnopedagogickým zameraním na Pedagogickej fakulte v Bratislave a vo Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave. (Vašek a kolektív,1993)

„Akákoľvek veda, ktorá zasahuje do bežného života väčšiny občanov v danej spoločnosti, musí jednoznačne ovplyvňovať i životy občanov s postihnutím, a práve preto môžeme predpokladať aspoň potencionálne jej interdisciplinárnu spoluprácu so špeciálnou pedagogikou.“(Slovík,2007, s.20)

Rok 2003 bol rokom Zdravotne postihnutých ľudí, preto je potrebné, aby sme poznali potreby týchto ľudí a snažili sa ich v čo najvyššej miere uspokojovať. Toto sa dá dosiahnuť iba formou ich komplexného poznávania a to je cieľom špeciálnej pedagogiky ako vedy. Vedy, ktorej predmetom je v záujme edukácie, rozpoznať ťažkosti jedinca a poskytnúť mu účinnú pomoc počas celého edukačného procesu.

Zdroj: http://www.zoe.sk/pub/doc/theologos/t_specialna_pedagogika_nevyhnutna_sucast.pdf

2. Komparatívna špeciálna pedagogika a ISCED

2.1. Komparácia – porovnávanie v špeciálnej pedagogike

Komparácia je vyhľadávanie objektov alebo javov, ktoré majú spoločnú črtu alebo črty. Je to metóda zisťovania zhodných alebo rozdielných vlastností pozorovaných entít. Porovnávanie (komparácia) je všeobecná metóda poznávania, ktorá je použiteľná vo všetkých vedách a v mnohých vedách sa aj používa. V niektorých nadobúda zvláštny význam a porovnávací výskum sa v nich konštituuje ako špecifický odbor alebo ako výskumná špecializácia (komparistika). Komparácia je vlastne všeobecná operácia myslenia, ktorá vyúsťuje do zistenia, či sú dva predmety alebo javy rovnaké, podobné alebo odlišné. Ten istý jav môže byť z istého hľadiska podobný, ale z iného hľadiska odlišný a preto si treba uvedomiť hľadisko, z ktorého sa porovnávanie uskutočňuje.

Zdroj: <http://ii.fmph.uniba.sk/~filit/fvk/komparacia.html>

Porovnávací pedagogika má svoje korene už v starovekom Grécku, Xenofón a Herodot cestovali a poznávali vzdelávanie v Perzii a obohacovali tak vlastné vzdelávanie. J. A. Komenský sa veľmi živo zaujímal o školstvo vo všetkých európskych krajinách a vo svojej *Didaktike* venuje veľkú pozornosť nielen škole, ale aj usporiadaniu škôl a načrtnutiu školského systému. Už francúzsky spisovateľ Marc-Antoine Jullien de Paris analyzuje európske vzdelávacie systémy, smery, význam a s nadhľadom poukazuje na nedostatky. Komparatívna pedagogika však existuje len niekoľko desaťročí. Zrod sa pripisuje Isaacovi Leonovi Kandelovi v roku 1933 a jeho dielu *Porovnávací pedagogika*. K rozvoju tejto disciplíny prispel aj Medzinárodný úrad pre výchovu v roku 1925. Pri OSN vznikol aj Ústav vzdelávania pri UNESCO v roku 1951, ktorý sa stáva centrom stykov pedagógov rôznych krajín a napomáha výmene skúseností a aj zvyšovaniu kvality vzdelávania. Pojmom porovnávací pedagogika rozumieme popis štruktúry zahraničných školských sústav a tento popis sa kladie ako paralela k štruktúre našej školskej sústavy. Predmetom skúmania je identifikácia rozdielov medzi školskými sústavami.

Zdroj: <http://www.slideserve.com/barr/komparat-vna-pedagogika>

„Porovnávacia (komparatívna) špeciálna pedagogika (z latinčiny comparatio = porovnávať) je odborom špeciálnej pedagogiky, ktorého predmetom je skúmanie a porovnávanie výchovno-vzdelávacích sústav pre deti a mládež vyžadujúcu špeciálnu starostlivosť v nadväznosti na filozofické a teoretické východiská, z ktorých vychádzajú. Porovnáva aj ciele, obsah, metódy, princípy, organizačné formy špeciálnej výchovy, ale aj koncepcie, formy a obsah prípravy špeciálnych pedagógov.“ (Vašek, 2003, s.151)

Predmetom porovnávania môžu byť:

- a) Špeciálne edukačné sústavy
- b) Komponenty špeciálnych edukačných sústav
- c) Filozofia koncepcie špeciálnej edukácie
- d) Školská politika v špeciálnej edukácii
- e) Kurikulum
- f) Špeciálne koncepcie edukačno-alternatívne
- g) Vedecký jazyk
- h) Vzdelávanie a ďalšie vzdelávanie špeciálnych pedagógov
- i) Ekonomické aspekty špeciálneho vzdelávania
- j) Materiálno-technické zabezpečenie edukácie
- k) Komunikačné a náhradné komunikačné systémy
- l) Organizačné formy edukácie v integrovaných alebo segregovaných podmienkach
- m) Historiografické údaje
- n) Právne aspekty edukácie a ďalšie
- o) Počty osôb so špeciálnymi edukačnými potrebami
- p) Výsledky vedecko-výskumnej činnosti

Zdroj: (Vašek in Oriechiková, et al. 2010)

2.2. Komparatívna špeciálna pedagogika v sústave vied

„Komparatívna špeciálna pedagogika svojím predmetom má charakter medziodboru medzi špeciálnou pedagogikou a vybranými pomocnými vedami, ktoré umožňujú porovnávanie edukačných sústav svojimi metódami a vedeckým jazykom.“(Vašek in Oriechiková, et al. 2010, s. 14)

Pomocné vedy napomáhajú komparatívnej špeciálnej pedagogike pri popise, porovnávaní a definovaní nových poznatkov ich interpretácii a explanácii. Slúži tomu vedecký jazyk príslušnej pomocnej vedy. Pomocné vedy môžeme deliť podľa funkcie, ktorú majú plniť pri kooperácii a manipulácii s údajmi, ktoré sú predmetom porovnávania. (Vašek in Oriechiková, et al. 2010)

Podľa funkcie, ktorú majú plniť pri kooperácii a manipulácii s údajmi pomocné vedy delíme podľa týchto kritérií:

- a) **Normatívne**, ktoré porovnávajú normy spoločenského života, ktorých zachovávanie je cieľovým zámerom výchovy. Sú to normy morálne, právne, filozofie výchovy, teórie riadenia, správania sa a podobne.
- b) **Deskriptívne**, ktorých predmetom je metóda popisu edukačnej sústavy a ich vzájomné porovnávanie. Popis sa vykonáva spravidla verbálnym spôsobom, ale môže sa použiť zobrazenie edukačnej sústavy v grafickej forme.
- c) **Operacionálne**, ktoré umožňujú komparáciu a kvantifikáciu výsledkov, logiku na určovanie myšlienkových operácií, matematiku, štatistiku a podobne. (Vašek in Oriechiková, et al. 2010)

Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje v rámci sociálneho systému. V rámci tohto systému je dôležité vymedziť si pojmy, ktoré nám pomáhajú pri komparácii edukačných sústav. Sú to výchovno-vzdelávací systém, edukačný systém a špeciálny edukačný systém.

Zdroj: <http://ii.fmph.uniba.sk/~filit/fvk/komparacia.html>

Výchovno-vzdelávací systém je súbor všetkých školských a iných vzdelávacích inštitúcií, ich fungovanie a prostriedky, ktoré v krajine zabezpečujú realizáciu vzdelania.

Zdroj: http://sk.wikipedia.org/wiki/Vzdel%C3%A1vac%C3%AD_syst%C3%A9m

„Edukačný systém – sústava škôl a zariadení, kde sa realizujú zámery školskej politiky prostredníctvom výchovy, vzdelávania a vyučovania- edukácie pre celú populáciu detí mládeže a dospelých.“

„Špeciálny edukačný systém je inštitucionalizovaná sústava výchovy, vzdelávania a vyučovania – (edukácie) jednotlivcov so špeciálnymi edukačnými potrebami.“ (Vašek in Oriechiková, et al. 2010, s.16)

Sústava metód, ktoré používa komparatívna špeciálna pedagogika na získavanie nových poznatkov a ich usporiadania do logického vedeckého systému sa nazýva metodológia- náuka o metódach výskumu. Jej úlohou je komparáciou špeciálnych edukačných systémov získať údaje a tieto údaje analyzovať, triediť, vyhodnocovať, zisťovať vzájomné vzťahy a nové poznatky explanovať. (Vašek in Oriechiková, et al. 2010)

Metódy sa podľa cieľového zamerania môžu rozdeľovať na:

- A. **Metódy na zosnímanie údajov** – pozorovanie, štúdium materiálov, ratingové-posudzovacie škály, exploračné kladenie otázok
- B. **Metódy na určenie kritérií komparácie** – definovanie indikátorov, spôsob hodnotenia a započítavania hodnotených znakov
- C. **Metódy určené na spracovanie údajov** – logické, matematicko-štatistické, deskriptívne, modelovanie, vyhotovenie tabuliek, grafov, historické metódy
- D. **Interpretácia nových poznatkov** – explanácia získaných údajov a hodnotenie komparovaných indikátorov

Explanovaný nový poznatok vo vedeckej disciplíne komparatívnej špeciálnej pedagogiky je také nové tvrdenie – nový poznatok, ktorý sa v nej doteraz nevyskytoval, pričom opisuje, explanuje a predikuje nové javy a procesy, alebo staré spresňuje.

Zdroj: <http://www.ys.sk/heslo/novopoznatkovost.php>

Porovnanie:

Edukačný systém (1) - Edukačný systém (2) = Poznatky (je menej kvalitný)
(Vašek in Oriechiková, et al. 2010, s. 18)

2.3. Označenie odboru a význam komparatívnej špeciálnej pedagogiky

V označení odboru v medzinárodnom porovnaní sú významné rozdiely. Aby sa tieto zmenšili vypracovali sa porovnávacie slovníky, medzi ktoré patrí publikácia

Terminology of Special Education, ktorú vydalo UNESCO: IBEMATAv roku 1977 v Paríži. Pre potreby komparácie sa na Slovensku používajú publikácie: Špeciálna pedagogika – terminologický a výkladový slovník (Vašek a kolektív, SPN, Bratislava, 1994) , ako aj Frekvenčný slovník posunkovej reči (SPN, Bratislava, 1986). Tieto slovníky obsahujú pre kľúčové heslá aj anglické, nemecké, francúzske, španielske, ruské a české mutácie. (Vašek in Oriechiková, et al. 2010)

A: Odbor špeciálna pedagogika sa v jednotlivých jazykoch označuje spravidla takto:

Tabuľka1: Označenie odboru v cudzích jazykoch

Odbor špeciálna pedagogika	Názov:
- slovenský jazyk	Špeciálna pedagogika
- anglický jazyk	Special Education
- španielsky jazyk	Educación especial
- francúzsky jazyk	Edución especial
- ruský jazyk	Defektológia
- maďarský jazyk	Gyógypedagógia
- poľský jazyk	Pedagogika specjalna

B: Názvy špecializácií na Slovensku a v Maďarsku:

Tabuľka 2: Názvy špecializácií

Slovenská republika	Maďarská republika
Pedagogika mentálne postihnutých	Oligofrenopedagogika
Pedagogika sluchovo postihnutých	Surdopedagogika
Pedagogika zrakovo postihnutých	Tyflopädagogika
Pedagogika telesne postihnutých , chorých a zdravotne oslabených	Somatopedagogika
Pedagogika detí s narušenou komunikačnou schopnosťou	Logopédia
Pedagogika psychosociálne narušených	Psychopedagogika
Pedagogika nadaných detí	Pedagogika nadaných

Význam porovnávacej špeciálnej pedagogiky spočíva v hľadaní rôznych optimálnych, efektívnych a ekonomických foriem a metód špeciálnej edukácie, ktoré sú v súlade s adekvátnym uspokojovaním špeciálnych edukačných potrieb detí a mládeže. Údaje z jednotlivých komparácií a skúseností zahraničných systémov môžu tvoriť bázu

pre vypracovanie projektov školskej politiky, budovanie špeciálnych edukačných sústav, ich prípadné rekonštrukcie, optimalizácie sústavy z hľadiska efektívnosti alebo hospodárnosti. Aj pri konštrukcii projektov systémov vzdelávania špeciálnych pedagógov pregraduálneho či postgraduálneho štúdia by sa malo vychádzať z údajov komparácie a skúseností zahraničných systémov. (Vašek in Oriechiková, et al. 2010)

„V súčasnosti predmetom komparácie sú výchovné koncepcie, ktoré sú určované mierou integrácie alebo segregácie podmienok, v ktorých sa edukácia uskutočňuje spolu s intaktnou časťou populácie.“ (Vašek in Oriechiková, et al. 2010, s.33)

V rámci edukačných špeciálnych systémov sa najčastejšie porovnávajú výsledky troch koncepcií:

- a) Edukácia v relatívne segregovaných podmienkach
- b) Edukácia v integrovaných podmienkach
- c) Kombinované systémy

Na porovnanie vzdelávacích sústav veľmi dobre poslúži medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania (ISCED 1997- International Standard Classification of Education), ktorú vypracovalo UNESCO a bola schválená v roku 1997 na 29. zasadnutí. (Vašek, 2003)

Medzinárodné štandardy klasifikácie vzdelávania - ISCED, zavádzajú univerzálne triedenie úrovní vo vzdelávacom systéme a jednotlivé úrovne presnejšie vymedzujú. Tým umožňujú objektívnejšie a hodnovernejšie porovnanie školských sústav.

Zdroj: <http://pedagogika-sk.studentske.cz/2008/09/medzinrodn-klasifikcia-stupov.html>

2.4. Medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania – ISCED

Dňa 10. Novembra 2011 UNESCO prijala revízie Medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelania (ISCED). Správcom v procese tejto revízie bola UIS – UNESCO inštitúcia pre štatistiku zapojená do vývoja ISCED 2011. ISCED slúži na porovnanie štatistík o vzdelávacích systémoch v krajinách po celom svete. Je potrebné ho aktualizovať, aby odrážal aktuálnu dnešnú vzdelávaciu prioritu a vzdelávaciu politiku. Revidovaný rámec sa líši v prvom stupni ISCED – 0, ktorá zahŕňala iba predškolské

vzdelávacie programy určené pre deti od troch rokov, v novej verzii sa táto úroveň rozšírila o ďalšie podkategórie vzdelávacích programov určených pre deti do troch rokov veku. Tieto typy vzdelávacích programov pre veľmi malé deti sú stále obľúbenejšie. Na druhej strane stupnica revidovaná ISCED má štyri úrovne terciárneho vzdelávania. Hlavným dôvodom tejto zmeny bolo lepšie odrážať štruktúru terciárneho vzdelávania (bakalársky, magisterský a doktorandský), ktorý sa nachádza na celom svete. Prvýkrát bude ISCED ponúkať systém ku klasifikácii kvalifikácií do úrovne dosahovaného vzdelania. To umožní vládam, aby lepšie zhodnotili zdroj ich ľudského kapitálu. Každá krajina bude musieť prispôbiť svoje systémy zberu dát do nového rámca. Prvý medzinárodný zber dát na základe novej ISCED 2011 bude v roku 2014. V rámci prípravy inštitúcia UIS spolupracuje s krajinami na programe ako priradiť národné vzdelávacie programy a kvalifikácie na ISCED 2011. Aktualizované dáta zo zberu budú k dispozícii na webových stránkach UIS. ISCED mapovanie podporuje transparentnosť UIS štatistík a interpretuje medzinárodnú vzdelávaciu databázu.

Zdroj: <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/isced-new-classification.aspx>

Medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania ISCED (International Standard Classification of Education) je vypracovaná a vydaná UNESCOm pre zber údajov, spracovávanie a porovnávanie štatistík z oblasti vzdelávania v jednotlivých štátoch ale aj v medzinárodnom meradle. Používanie je záväzné tam, kde metodika štatistického zisťovania vyžaduje medzinárodnú porovnateľnosť údajov o vzdelaní a odovzdávanie údajov z tejto oblasti pre medzinárodné štatistické účely. Používanie ISCED je vyžadované medzinárodnými organizáciami.

Zdroj: <http://www.uips.sk/vysoke-skolstvo---dalsie/slovník-pojmov-k-pkvs>

ISCED 2011 sa skladá z dvoch na sebe nezávislých častiach. Sú to stupne vzdelania a odbory vzdelania pre samostatné používanie. Klasifikácia stupňov vzdelania má 9 základných stupňov vzdelania s kódmi 0 až 8. Stupne vzdelania rozlišujeme na predprimárne, primárne, nižšie sekundárne, vyššie sekundárne, postsekundárne a štyri stupne terciárneho vzdelania, ktoré sú zároveň usporiadané do trojstupňovej klasifikácie. Zhodu základných stupňov vzdelania medzi ISCED 1997 a ISCED 2011 nám ukazuje prevodová tabuľka. Odbory vzdelania sú usporiadané v dvojstupňovej klasifikácie s kódmi 0 až 9 v hlavnej skupine a skupine odborov. Hlavná skupina 0 je

vyčlenená pre Všeobecné vzdelanie, 1 – Vzdelávanie a výchova, 2 – Humanitné vedy a umenie, 3 – Spoločenské vedy, obchod a právo, 4 – Prírodné vedy, matematika a informatika, 5 – Technické vedy, výroba a stavebníctvo, 6 – Poľnohospodárstvo a veterinárstvo, 7 – Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť, 8 – Služby, 9 – nie súčasťou klasifikácie, používa sa pri neznámych odboroch vzdelania.

Zdroj: <http://www.uips.sk/vysoke-skolstvo---dalsie/slovník-pojmov-k-pkvs>

Tabuľka 3: ISCED 1997 a ISCED 2011

ISCED 1997	ISCED 2011
	ISCED 01
ISCED 0	ISCED 02
ISCED level 1	ISCED level 1
ISCED level 2	ISCED level 2
ISCED level 3	ISCED level 3 *
ISCED level 4	ISCED level 4*
ISCED level 5	ISCED level 5
	ISCED level 6
	ISCED level 7
ISCED level 6	ISCED level 8
	* content of category slightly changed
	*obsah kategórií sa zmenil

Zdroj: <http://www.uips.sk/vysoke-skolstvo---dalsie/slovník-pojmov-k-pkvs>

Európske Hodnotenie Vzdelania (angl.: The International Standard Classification of Education,) je stupnica vytvorená organizáciou UNESCO , aby slúžila ako nástroj na porovnanie kompiláciu a prezentáciu štatistických údajov o vzdelávaní v rámci jednotlivých krajín ale aj medzinárodne.

Zdroj: <http://sk.wikipedia.org/wiki/ISCED>

Klasifikácia vzdelávacích programov úrovne ISCED s kategóriami podľa najnovšej normy je uverejnená v tabuľke v pôvodnej anglickej verzii a v slovenskej verzii. Klasifikácia kmeňových odborov vzdelávania bola vypracovaná tak, aby bola navzájom prevoditeľná na medzinárodný štandard.

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_

Tabuľka 4 : ISCED v anglickom jazyku

Table 1: The classification of educational programmes by ISCED levels and categories

ISCED Level	Category
0 early childhood education	0.1 early childhood development
	0.2 pre-primary education
1 primary education	
2 lower secondary education	2.1 general education
	2.2 vocational education
3 upper secondary education	3.1 general education
	3.2 vocational education
4 post-secondary non-tertiary education	4.1 general education
	4.2 vocational education
5 tertiary education; short cycle	5.1 general education
	5.2 vocational education
6 tertiary education; bachelor level or equivalent	6.1 long first degree
	6.2 first degree
	6.3 further degree
7 tertiary education; master level or equivalent	7.1 long first degree
	7.2 second degree
	7.3 further degree
8 tertiary education; doctoral level or equivalent	

Hodnotenie vzdelania podľa ISCED bolo potvrdené na Medzinárodnej konferencii pre vzdelanie v Ženeve v roku 1975.

Zdroj: <http://sk.wikipedia.org/wiki/ISCED>

Norma ISCED je dôležitá , nakoľko narastá význam vzdelávania v súčasnom svete a je potrebné vyhodnocovať význam vzdelania v nich. Zároveň je nutné spoznávať ako sú školské systémy utvárané a vyhodnocované v jednotlivých krajinách.

Zdroj: <http://www.ujci.snadno.eu/Porovnavaci-pedagogika.html>

Klasifikácia vzdelávacích programov úrovne ISCED v slovenskom jazyku.

Tabuľka 5 : ISCED v slovenskom jazyku

ISCED úroveň	Kategórie
0 - vzdelávanie v rannom detstve	0.1 rozvoj v ranom detstve
	0.2 predškolské vzdelávanie
1 - základné vzdelanie	
2 - nižšie stredné vzdelanie	2.1 všeobecné vzdelávanie
	2.2 odborné vzdelávanie
3- vyššie stredoškolské vzdelanie	3.1 všeobecné vzdelávanie
	3.2 odborné vzdelávanie
4 - postsekundárne vzdelávanie nižšie ako terciárne	4.1 všeobecné vzdelávanie
	4.2 odborné vzdelávanie
5 - terciárne vzdelávanie - krátky cyklus	5.1 všeobecné vzdelávanie
	5.2 odborné vzdelávanie
6 - terciárne vzdelávanie - bakalársky stupeň alebo ekvivalentné	6.1 všeobecné vzdelávanie
	6.2 prvý stupeň
	6.3 ďalší stupeň
7- terciárne vzdelávanie - magisterský stupeň alebo ekvivalentné	7.1 prvý stupeň
	7.2 druhý stupeň
	7.3 ďalší stupeň
8- terciárne vzdelávania - doktorandský stupeň alebo ekvivalentné	

Číselníky študijných a učebných odborov na Slovensku sa riadia Vyhláškou Štatistického úradu č. 114 z 28. marca 2011, ktorou sa vydáva Štatistická klasifikácia odborov vzdelania. Ústav informácií a prognóz školstva vydal v roku 2009 tabuľku, ktorá zobrazuje ISCED používaný na Slovensku od roku 2008.

Zdroj: <http://www.uips.sk/ciselniky/ciselniky-studijnych-a-ucebnych-odborov>

3. Sústava škôl na Slovensku

3.1. Vzdelávanie

Vláda vo svojom programovom vyhlásení na roky 2012 až 2016 považuje za základný pilier znalostnej spoločnosti a ekonomiky výchovu, vzdelávanie, vedu, výskum a inovácie, informatizáciu a digitalizáciu. Výchova a vzdelávanie musí viesť ľudí k humanizmu, tolerancii, solidarite, spolupráci a zodpovednosti k životu a preto bude dbať na rast úrovne a kvality vzdelávania všetkých občanov s dôrazom na mladú generáciu. Vláda si uvedomuje, že konkurencieschopnosť Slovenska je závislá od konkurencieschopných ľudí, ktorí sú vzdelaní, zruční, tvoriví a adaptabilní. Preto bude rozvíjať ucelenú vzdelávaciu sústavu, ktorá zahŕňa prechod od predškolskej výchovy až po celoživotné vzdelávanie.

Zdroj: <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=6596-PVV2012-2016>

„Práva a povinnosti v oblasti vzdelávania sú zakotvené v Ústave SR, v článku 42, ods.1 „Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná“., ods.2 „Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných a stredných školách podľa schopnosti občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.“ (Európska komisia- Euridyce- Výkonná agentúra pre vzdelávanie audiovizuálny sektor a kultúru, Organizácia vzdelávacieho systému na Slovensku 2009/2010, s. 26)

Medzi najzákladnejšie princípy školskej politiky na Slovensku patria:

- **demokratizácia** - charakterizuje prístupnosť občanov k vzdelaniu podľa Ústavy SR a školského zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní ;
- **decentralizácia** – približuje kompetencie rozhodovania o zriaďovaní, zrušovaní a profilovaní škôl a školských zariadení v súlade s princípom subsidiarity na nižšie (t.j. miestne a regionálne) orgány verejnej správy;
- **humanizmus** - vyjadruje nový vzťah medzi učiteľom a žiakom prejavujúcim sa rešpektovaním osobnosti žiaka a je založený na vzájomnej dôvere;
- **alternatívnosť** - vyjadruje možnosť vzniku a rozvoja alternatívnych škôl z hľadiska zriaďovateľa, možnosť experimentálne overovať alternatívne vzdelávacie programy³³
- **autonómnosť** - a to autonómnosť školy a autonómnosť učiteľa. Autonómnosť školy je zaručená právnou subjektivitou všetkých stredných škôl a aj základných škôl.

- **priestupnosť** – aplikuje sa vo vzťahu k žiakovi a umožňuje mu vertikálnu a horizontálnu priechodnosť tak v základných, ako aj v stredných školách pri splnení kritérií;
- **komparatívnosť** - umožňuje porovnateľnosť nášho školského systému s úrovňou vyspelých krajín sveta. Všetky legislatívne predpisy podliehajú aproximácii s cieľom zblíženia sa s legislatívnymi normami predovšetkým európskych štátov;
- **flexibilita** - je vyjadrená najmä v učebných osnovách, s cieľom prispôbiť sa neustále sa meniacim požiadavkám trhu práce. Táto skutočnosť je zdôraznená v aplikácii štátneho vzdelávacieho programu do školských vzdelávacích programov, ktoré odrážajú špecifiká regionálneho, miestneho charakteru, potreby žiakov, rodičov i samotnej školy.

Zdroj: Európska komisia- Euridyce- Výkonná agentúra pre vzdelávanie audiovizuálny sektor a kultúru, Organizácia vzdelávacieho systému na Slovensku 2009/2010

Školské zákony sú základné všeobecne záväzné právne normy, ktoré platia pre jednotlivé stupne, druhy a typy škôl, školských zariadení a školskej správy.

„Určujú ich koncepciu, štruktúru, organizáciu, prevádzku a vývoj v súlade s potrebami a záujmami spoločnosti.“ (Vašek Štefan a kolektív, Špeciálna pedagogika – terminologický a výkladový slovník, 1993, s.215)

Dokumentujú dosiahnutú ekonomickú, kultúrnu a vedecko-technickú úroveň spoločnosti a jej vývojové trendy. K základným školským zákonom patria zákon č. 245/2008 Zb. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), zákon č. 596/2003 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, a zákon č. 597/2003 Zb. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení. Pokutu za nedodržanie týchto školských zákonov možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď ministerstvo školstva zistilo porušenie povinností podľa týchto zákonov, najneskôr do troch rokov odo dňa, keď k porušeniu povinnosti došlo.

Zdroj: Zákon č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

Najstarší zákon o vyučovaní je z roku 1868- XXXVIII. zákonný článok z roku 1868 o vyučovaní v národných školách. Je uverejnený v archíve múzea školstva a pedagogiky.

Zdroj:http://www.msap.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=51

3.2. História špeciálneho školstva v SR

Začiatky starostlivosti o postihnutú mládež na Slovensku siahajú do prvej polovice 19. Storočia. Až do roku 1918 špeciálna starostlivosť patrila do pôsobnosti dobročinných spolkov, miest a cirkví, ktoré zakladali charitatívne ústavy pre telesne, duševne, zmyslovo postihnutých a neskôr i pre deti s mravným narušením. Prvý ústav na Slovensku bol Beitlov ústav pre slepých z roku 1825 v Bratislave a prvým štátnym ústavom pre opustenú mládež bola polepšovňa v Košiciach, ktorá vznikla v roku 1903. Po vzniku Československej republiky sa sieť špecializovaných výchovných zariadení nazývala ústavmi pre úchylnú mládež, pre deti slepé, mravne ohrozené, telesne chybné a debilné. V roku 1929 bol prijatý zákon o pomocných školách, ktorý ustanovil zriaďovať pri ľudových školách pomocné triedy. Deti, ktoré vyžadovali osobitnú starostlivosť sa po roku 1948 vychovávali a vzdelávali v špeciálnych školách a v ústavoch, kde dostávali základné vzdelanie a výcvik pre praktické povolanie. Projekt rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy z roku 1976 si vytýčil úlohu pripraviť mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť na začlenenie do práce a života spoločnosti ako jej plnoprávných členov. V osemdesiatych rokoch sa intenzívne začína pracovať na nových formách a spôsoboch integrovania detí a žiakov so zdravotným postihnutím do výchovno-vzdelávacieho procesu zdravej populácie. Až po roku 1990 sa vo vývoji špeciálnych škôl ukázalo, že segregované vzdelávanie v špeciálnych školách nepriaznivo vplýva na rozvoj sociálnych vzťahov. Školská legislatíva umožnila dôkladnejšie zohľadňovať potreby a záujmy týchto detí. Na základe novej legislatívy už existuje možnosť pre rodičov týchto detí rozhodnúť sa pre vzdelávanie v špeciálnej alebo v bežnej škole. Škola však musí zabezpečiť špeciálne kompenzačné a špeciálne učebné pomôcky a vytvoriť takémuto žiakovi prostredie pre jeho úspešnú prácu.

Zdroj: Európska komisia- Euridyce- Výkonná agentúra pre vzdelávanie audiovizuálny sektor a kultúru, Organizácia vzdelávacieho systému na Slovensku 2009/2010

Integrácia je edukácia všetkých detí v bežnej škole, pričom pomoc deťom so zdravotným postihnutím má zabezpečiť aj to, aby sa úspešne zapojili do podmienok každodenného života.“ „, Pomôž mi, aby som to dokázal urobiť aj sám“ M. Montessori

Zdroj:http://www.zask.sk/files/odbory/skolstvo/rok_2006/vychovne_poradenstvo/SSI-metodicky_material_k_integracii.pdf

3.3. Druhy a typy špeciálnych škôl

Organizovaním výchovy a vzdelávania v špeciálnych školách možno chápať cieľavedomé, uvedomené zosúladenie podmienok v priebehu výchovy a vzdelávania s platnými právnymi normami, s filozofiou špeciálnej výchovy, z ktorej inštitúcia vychádza. Takéto zosúladenie u postihnutých musí byť vedené najmä zo strany inštitúcie tak aby na nej v čo najväčšej miere participoval aj súhlasný postoj žiaka, čo je predpokladom na funkcionovanie jeho samoorganizačných aktivít. (Vašek, 2003)

„Špeciálna výchova v školách odhaľuje skryté schopnosti týchto detí, rozvíja zachované zvyšky niektorých funkcií, nahrádza stratené funkcie, odstraňuje psychické dôsledky porúch a upravuje narušené sociálne vzťahy.“ (Vašek, 1993, s. 218)

V špeciálnych školách sa zabezpečuje vzdelávanie pre tých žiakov, ktorým ich postihnutie nedovoľuje aby sa vzdelávali v ostatných školách. Vykonáva sa špeciálnymi formami a metódami. Druhy špeciálnych škôl definuje školský zákon č. 245/2008 o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov.

„Školy zaradené do siete škôl a školských zariadení podľa osobitného predpisu, ktoré zabezpečujú výchovu a vzdelávanie podľa tohto zákona prostredníctvom vzdelávacích programov odborov vzdelávania poskytujúcich na seba nadväzujúce stupne vzdelania, tvoria sústavu škôl.“ (Zákon č. 245/2008, s. 25)

Školský systém v každej krajine je výsledkom dlhodobého vývoja. Škola v každej spoločnosti je usporiadaná do školského systému. Organizáciu školskej sústavy v Slovenskej republike upravuje zákon č. 245/2008, Z.z. o výchove a vzdelávaní. V zmysle tohto školského zákona podľa §16, rozlišujeme štyri základné stupne vzdelania, ktoré sa členia na:

- a) **Predprimárne vzdelanie** – materské školy
- b) **Základné vzdelanie** (primárne a nižšie stredné vzdelanie) – základné školy
- c) **Stredné vzdelanie** (nižšie sekundárne, sekundárne a vyššie sekundárne vzdelanie)- stredné školy
- d) **Vyššie odborné vzdelanie** (postsekundárne alebo terciárne)

Predprimárne vzdelávanie získava dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole. Dokladom je osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania. Základné vzdelanie členíme na

primárne vzdelanie a nižšie stredné vzdelanie, kde dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie. Stredné vzdelanie sa člení na nižšie stredné odborné vzdelanie a vyššie stredné odborné vzdelanie (sekundárne). Po ukončení dvojročného vzdelávacieho programu žiak úspešným absolvovaním záverečnej skúšky získa doklad o získanej kvalifikácii. Môže to byť vysvedčenie o záverečnej skúške alebo výučný list. Stredné odborné vzdelanie vyššie (sekundárne) dosiahne žiak absolvovaním záverečnej skúšky najmenej trojročného a najviac štvorročného vzdelávacieho programu. Úplné stredné všeobecné vzdelanie (vyššie sekundárne) študenti získavajú úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v gymnáziu. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie o maturitnej skúške. Úplné stredné odborné vzdelanie (vyššie sekundárne) žiak získava absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac päťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole. Dokladom je vysvedčenie o maturitnej skúške, alebo výučný list. Vyššie odborné vzdelanie získa žiak absolvovaním najmenej dvojročného a najviac trojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej škole, ktorá sa končí absolventskou skúškou a absolventským diplomom. Vyššie odborné vzdelanie sa získa aj úspešným ukončením posledného ročníka súvislého šesťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v konzervatóriu, alebo osemročného vzdelávania v tanečnom konzervatóriu. Dokladom je vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom.

Zdroj: www.uniregio.fvs.upjs.sk/pdf/zbornik/Markusova_Markus.pdf

Sústavu škôl tvoria školy zaradené do siete škôl a školských zariadení, ktoré zabezpečujú výchovu a vzdelávanie, prostredníctvom vzdelávacích programov odborov vzdelávania poskytujúcich na sebe nadväzujúce stupne vzdelania.

Zdroj: Zákon č. 245/2008, Z.z. o výchove a vzdelávaní.

Sústavu škôl tvoria tieto druhy škôl:

- a) Materská škola
- b) Základná škola
- c) Gymnázium
- d) Stredná odborná škola

- e) Konzervatórium
- f) Školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami
- g) Základná umelecká škola
- h) Jazyková škola

Zdroj: Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní.

Vymedzenie školského systému, t. j. určenie stupňov, druhov a typov škôl je dané školskými zákonmi, ktoré sa opierajú o špecifické historické tradície a ekonomické možnosti štátu. Z tohto dôvodu je školský systém v každej krajine, v každom regióne budovaný a organizovaný odlišne. Preto hovoríme o národných systémoch. Školský systém alebo presnejšie školská sústava je súbor všetkých školských inštitúcií, ich fungovanie a prostriedky, ktoré v krajine zaisťujú vzdelávanie. Školský systém je sústava inštitúcií, ktoré riadi a spravuje ministerstvo školstva.

Zdroj: http://www.antiskola.eu/index.php?pageshow_detailandandcom_from_list_26440

3.4. Školský systém v SR podľa ISCED

Školský systém v Slovenskej republike tvoria tri základné stupne škôl (primárny, sekundárny a terciárny). Štruktúru výchovno-vzdelávacej sústavy určujú zákony a detaily fungovania jej jednotlivých súčastí upravujú vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Školský systém riadi a spravuje Ministerstvo školstva Slovenskej republiky (www.minedu.sk). Povinná školská dochádzka zahŕňa 10 rokov.

ISCED 0: Materské školy: Materské školy a špeciálne materské školy zabezpečujú výchovu a vzdelávanie detí predškolského veku.

ISCED 1: Prvý stupeň základných škôl zahŕňa 4 roky. Po skončení štvrtého ročníka môžu žiaci pokračovať v dochádzke na druhom stupni základnej školy, alebo sa uchádzať o prijatie do prvého ročníka osemročného gymnázia.

ISCED 2: Na tejto úrovni navštevujú žiaci druhý stupeň Základnej školy alebo po prijímacích skúškach osemročné Gymnázium. Odborné vzdelávanie na úrovni ISCED 2 existuje iba v dvoch špeciálnych prípadoch: tanečné konzervatória a špeciálne formy odborného vzdelávania, ktoré možno považovať za "druhú šancu" pre žiakov s poruchami učenia. Táto forma školy neoprávňuje v pokračovaní štúdia.

ISCED 3: Táto úroveň ponúka tri možnosti na dosiahnutie kvalifikácie: Gymnázium, Stredné odborné školy a Stredné odborné učilišťa. Gymnázium (ISCED 3A) je

všeobecnovzdelávacia inštitúcia, ktorá pripravuje žiakov predovšetkým na vysokoškolské štúdium. Gymnázium má najmenej štyri a najviac osem ročníkov. Úspešným vykonaním maturitnej skúšky na gymnáziu sa ukončuje úplné stredné vzdelanie. Stredná odborná škola ponúka obvykle vzdelanie na úrovni 3A . Pripravuje žiakov predovšetkým na výkon odborných činností, najmä technicko-hospodárskych, ekonomických, pedagogických, zdravotníckych, sociálno-právnych, správnych, umeleckých a kultúrnych činností. Absolventi obdržia vzdelanie vo všeobecných ako aj v pracovných vedomostiach. Všeobecné predmety sa vyučujú v rozmere 42% – 45% a na prácu zamerané medzi 55% a 58%. Štúdium trvá štyri roky. Úplné stredné odborné vzdelanie sa ukončuje úspešným vykonaním maturitnej skúšky. Absolventi strednej odbornej školy môžu pokračovať vo vysokoškolskom štúdiu. Konzervatórium je špecifický typ strednej odbornej školy, ktorá pripravuje žiakov pre odbor spev, hudba, tanec alebo dramatické umenie a na štúdium na vysokej škole. Konzervatórium má spravidla šesť ročníkov a ukončuje sa absolútoriom.

Stredné odborné učilište ponúka pracovné vzdelanie na ISCED 3C a z časti aj na ISCED 3A. Fokus tejto školy je zameraný na prax. To ukazuje aj školský rozvrh. V ISCED 3A zaberajú všeobecné vzdelávacie predmety 25% - 50%, v ISCED 3C vzdelaniach medzi 20% a 40%. Pripravuje žiakov v dvojročných a trojročných učebných odboroch a štvorročných študijných odboroch na výkon robotníckych povolání a odborných činností. Štúdium sa ukončuje záverečnou skúškou. V štvorročných študijných odboroch pripravuje na výkon niektorých technicko-hospodárskych činností prevádzkového charakteru. Štúdium poskytuje úplné stredné odborné vzdelanie a ukončuje sa maturitnou skúškou. Ukončenie oprávňuje k výkonu povolania, absolvovanie na ISCED 3A ponúka dvojakú možnosť: prístup k terciálnemu vzdelaniu a k trhu práce. ISCED 3C vzdelania trvá tri roky, v niektorých prípadoch dva. Stredné školy organizujú nadstavbové a pomaturitné štúdium, v ktorom sa študujúci zdokonaľujú pre kvalifikovaný výkon povolania a špecializujú sa na výkon niektorých technicko-hospodárskych činností prevádzkového charakteru. Štúdium sa ukončuje maturitnou skúškou. Aj keď sú stredné všeobecne vzdelávacie školy (ISCED 3A) a stredné odborné školy podľa zákona rovnocenné a oprávňujú k štúdiu na vysokej škole, žiaci, so zámerom ďalšieho technického štúdia, navštevujú zväčša stredné odborné školy. Žiaci, ktorí si zvolia na stredných odborných školách formu ISCED 3A majú

zväčša záujem po absolvovaní nastúpiť na trh práce, nechcú ale prísť o možnosť štúdia na vysokej škole.

ISCED 4: Stredné odborné školy dodatočne poskytujú, sekundárny, nie terciálny program, takzvané nadstavbové stredoškolské štúdium. Toto štúdium trvá jeden až tri roky. Úroveň týchto programov je rôzna. Niektoré sú koncipované pre absolventov ISCED 3A a iné zas pre absolventov stredných odborných učilíšť ISCED 3C. K tomu existujú kurzy pre absolventov ISCED 3A programov, ktoré sú primerané zámeru a dĺžky ISCED 3A, ISCED 4 alebo ISCED 5B.

ISCED 5 a ISCED 6: Vysoké školy sú vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké inštitúcie, ktoré majú výhradné právo poskytovať vysokoškolské vzdelanie. Vysokoškolské štúdium trvá 4 až 6 rokov, ukončuje sa štátnou záverečnou skúškou. Podľa Bolonského systému sa štúdium delí na tri časti: Bachelor, Master a PhD. Absolventom vysokoškolského štúdia sa priznávajú tieto tituly: v bakalárskom štúdiu titul „bakalár“ (Bc.), v magisterskom štúdiu akademický titul „magister“ (Mgr.), v inžinierskom štúdiu v technických, pôdohospodárskych a ekonomických odboroch štúdia „inžinier“ (Ing.), v lekárskejších odboroch štúdia „doktor medicíny“ (MUDr.) a vo veterinárskych odboroch štúdia „doktor veterinárskej medicíny“ (MVDr.). Bachelor a Master štúdium pripadajú pod ISCED 5 a PhD štúdium ISCED 6.

Zdroj: http://www.jobtour.eu/uploads/UBI/Update_Bildungssystem_SR_Slov.pdf

Tabuľka 6: Stupeň vzdelania a vzdelávacie zariadenia

Vek	Stupeň	Zariadenia
3-6	Predškolské vzdelávanie (dobrovoľné) ISCED 0 Osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania	Materské školy Špeciálne materské školy
6-15	Základné vzdelávanie 9-ročná ZŠ	ZŠ, špeciálna ZŠ
6-10	1. stupeň (1.- 4. ročník) ISCED 1 Vo 4. ročníku vysvedčenie s doložkou – Žiak získal primárne vzdelanie	
10	Prechod na stredné školy	
10-15	2. stupeň (5.-9. ročník) ISCED 2 V 9. ročníku vysvedčenie s doložkou – Žiak získal nižšie stredné vzdelanie	ZŠ (osemročné gymnázium, konzervatórium)

	Povinná 10-ročná dochádzka do 16 rokov	
15	Prechod na ďalšie vzdelávanie	
16	Ukončenie povinnej školskej dochádzky	
15-19	Stredoškolské vzdelávanie ISCED 3 – Žiak získal nižšie alebo vyššie sekundárne vzdelanie Vysvedčenia: Vysvedčenie o maturitnej skúške Vysvedčenie o záverečnej skúške Výučný list	gymnázium, stredná odborná škola, konzervatórium
	Prechod na vyššie odborné a vysokoškolské vzdelávanie	
19-21	Konzervatórium Vysvedčenie: Vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom ISCED 4 alebo 5B – Žiak získal postsekundárne vzdelanie alebo terciárne vzdelanie Stredná odborná škola, 2-3-ročný vzdelávací program Vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom ISCED 5B s právom používať titul "diplomovaný špecialista"	konzervatórium, stredná odborná škola
19-24	Vysokoškolské vzdelávanie a) 1.stupeň bakalárske štúdium (najmenej 3 roky, najviac 4 roky) ISCED 5B b) 2. stupeň magisterské, inžinierske a doktorské štúdium (najmenej 1 rok, najviac 3 roky, v spojení s 1. stupňom najmenej 5 rokov) ISCED 5A c) 3. stupeň doktorandské štúdium (3 – 4 roky v dennej forme, najviac 5 rokov v externej forme) ISCED 6 Vysvedčenie: Vysokoškolský diplom Vysvedčenie o štátnej skúške	Vysoké školy

Zdroj:http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/SK_SK

3.5. Školy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením a žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje:

- a) v školách pre deti so zdravotným znevýhodnením a žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktoré sa volajú špeciálne školy
- b) v ostatných školách podľa školského zákona

V špeciálnych triedach, ktoré sú zriadené pre deti a žiakov s rovnakým druhom zdravotného znevýhodnenia, kde časť výchovno-vzdelávacieho procesu môže prebiehať v triede spoločne s ostatnými deťmi alebo niektoré vyučovacie predmety a činnosti môže dieťa absolvovať mimo špeciálnej triedy. V špeciálnych triedach alebo vo výchovných skupinách spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy, a ak je to potrebné takýto žiak je vzdelávaný podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva. Zákonný zástupca dieťaťa má právo sa oboznámiť s takýmto programom. (Zákon č. 245/2008)

Pri výchove a vzdelávaní detí so zdravotným znevýhodnením alebo žiakov so zdravotným znevýhodnením sa postupuje podľa vzdelávacích programov pre:

- a) deti a žiakov s mentálnym postihnutím,
- b) deti a žiakov so sluchovým postihnutím,
- c) deti a žiakov so zrakovým postihnutím,
- d) deti a žiakov s telesným postihnutím,
- e) deti a žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou,
- f) deti a žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami,
- g) deti a žiakov chorých a zdravotne oslabených,
- h) deti a žiakov hluchoslepých,
- i) žiakov s vývinovými poruchami učenia,
- j) žiakov s poruchami aktivity a pozornosti,
- k) deti a žiakov s viacnásobným postihnutím,
- l) deti a žiakov s poruchami správania.

*Všetky tieto vzdelávacie programy sú súčasťou štátnych vzdelávacích programov. ,,
(Zákon č. 245/2008, s. 26)*

Štátny vzdelávací program je záväzný dokument, ktorý stanovuje všeobecné ciele vzdelávania kľúčové kompetencie, ku ktorým má vzdelávanie smerovať. Ciele vzdelávania sú postavené tak, aby sa zabezpečil vyvážený rozvoj osobnosti žiakov. Štátny vzdelávací program vydáva a zverejňuje pre jednotlivé stupne vzdelania Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Zdroj: <http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program.alej>

Ak zdravotné znevýhodnenie dieťaťa alebo žiakovi špeciálnej triedy alebo špeciálnej školy znemožňuje, aby sa vzdelával podľa vzdelávacieho programu , dieťa alebo žiak sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý rešpektuje jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením alebo žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje v týchto školách:

- a) materská škola,*
- b) základná škola,*
- c) stredné školy,*
- d) praktická škola,*
- e) odborné učilište.“ (Zákon č.245/2008, s.29)*

Deti a žiaci sa do špeciálnych škôl prijímajú na základe ich zdravotného znevýhodnenia po diagnostických vyšetreniach zameraných na zistenie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb vykonaných zariadením výchovnej prevencie a poradenstva. Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje s využitím špeciálnych učebných pomôcok a kompenzačných pomôcok, ktoré spolu s učebnicami a špeciálne upravenými učebnými textami podľa špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa alebo žiaka poskytuje bezplatne škola, v ktorej sa vzdeláva. Tieto školy sa zriaďujú aj ako internátne. Podľa druhu a stupňa zdravotného znevýhodnenia detí alebo žiakov sa školy vnútorne diferencujú a prispôbujú sa tak špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám. Deťom alebo žiakom bariéry vyplývajúce z ich zdravotného znevýhodnenia pomáhajú prekonávať asistenti učiteľa. (Zákon č. 245/2008)

Materská škola pre deti so zdravotným znevýhodnením – ISCED 0

Materská škola pre deti so zdravotným znevýhodnením uskutočňuje výchovu a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov uvedených v školskom zákone. Podľa zákona sa materská škola zriaďuje pre najmenej desať detí. Ak klesne počet detí pod osem môže sa zrušiť, ale v odôvodnených prípadoch so súhlasom zriaďovateľa z dôvodu dostupnosti ju možno ponechať, najmenej však s počtom detí štyri.

„Materská škola pre deti so zdravotným znevýhodnením sa vnútorne člení na triedy, do ktorých sa spravidla zaraďujú deti rovnakého veku s rovnakým zdravotným znevýhodnením. Trieda sa zriaďuje najmenej pre štyri deti, najvyšší počet detí je osem. Riaditeľ školy môže povoliť prekročenie najvyššieho počtu žiakov v triede najviac o dvoch.“ (Zákon č. 245/2008,s.30)

Základná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením – ISCED 1

V základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov uvedených v školskom zákone. V základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením možno predĺžiť dĺžku vzdelávania až o dva roky. Dĺžku štúdia určuje štátny vzdelávací program. Má spravidla deväť až jedenásť ročníkov s možnosťou zriadenia prípravného ročníka. Prípravný ročník je určený pre žiakov, ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť a nie je u nich predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy so vzdelávacím programom podľa školského zákona. Za prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky sa považuje absolvovanie prípravného ročníka. Pre deti a žiakov chorých a zdravotne oslabených sa základná škola zriaďuje pri zdravotníckom zariadení.

Základná škola ktorá vzdeláva žiakov s mentálnym postihnutím alebo s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným postihnutím, sa vnútorne člení podľa stupňa mentálneho postihnutia žiakov na:

a) variant A pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia,

b) variant B pre žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia,

c) variant C pre žiakov s ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia alebo pre žiakov s mentálnym postihnutím, ktorí majú aj iné zdravotné postihnutie, sú držiteľmi preukazu zdravotne ťažko postihnutých a nemôžu sa vzdelávať podľa variantu A alebo B.“ (Zákon č. 245/2008,s.31)

Základná škola sa zriaďuje pre najmenej desať žiakov s rovnakým zdravotným znevýhodnením a zriaďovateľ ju zruší, ak počet žiakov klesne pod osem. Školu možno ponechať zriadenú aj pri nižšom počte žiakov, najmä v prípadoch ak v ďalšom školskom roku bude zvýšený počet žiakov. Triedy sa zriaďujú pre najmenej štyroch a najviac desať žiakov. Prekročenie najvyššieho počtu môže povoliť riaditeľ školy najviac však o dvoch žiakov. (Zákon č. 245/2008)

„Základná škola, v ktorej sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov pre deti a žiakov s mentálnym postihnutím označujeme ako špeciálna základná škola.“ (Zákon č. 245/2008, s.32)

Stredné školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

V strednej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov uvedených v školskom zákone. Aj na stredných školách možno predĺžiť dĺžku vzdelávania o dva roky. Dĺžku štúdia určuje štátny vzdelávací program. Stredná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa zriaďuje pre žiakov s rovnakým zdravotným znevýhodnením pre najmenej desať žiakov a zriaďovateľ ju zruší, ak počet žiakov klesne pod osem. Z dôvodu dostupnosti ju môže zriaďovateľ ponechať aj s menším počtom detí, najmenej však pre štyroch žiakov. Riaditeľ školy povoľuje prekročenie najvyššieho počtu žiakov v triede najviac o dvoch. (Zákon č. 245/2008)

Praktická škola - ISCED 2C

Praktická škola je typ školy, v ktorej vzdelávacie programy poskytujú vzdelávanie a prípravu na výkon jednoduchých pracovných činností žiakom s mentálnym postihnutím alebo žiakom s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným zdravotným postihnutím, ktorým stupeň postihnutia neumožňuje prípravu v odbornom učilišti alebo v strednej škole. Vzdelávací program praktickej školy pripravuje žiakov na život v rodine, na sebaobsluhu, na rôzne jednoduché praktické práce, vrátane prác v domácnosti, pričom sa títo žiaci zacvičujú na vykonávanie jednoduchých pracovných činností spravidla pod dohľadom odborných pracovníkov. (Zákon č. 245/2008)

Jedna z najnovších alternatívnych možností riešenia problému ďalšieho vzdelávania a integrácie žiakov s mentálnym postihnutím do spoločnosti je určená pre chlapcov a dievčatá, ktorí ukončili špeciálnu základnú školu podľa variantu A a variantu B. Zdroj: http://www.stpke.sk/Prakticka_skola.htm

Súčasťou vzdelávania je praktické vyučovanie. Zriaďuje sa pre najmenej desať žiakov. V triede praktickej školy môže byť desať žiakov; v triede praktickej školy pre žiakov s viacnásobným postihnutím alebo v triede pre žiakov s autizmom alebo ďalšími vývinovými poruchami môže byť najviac šesť žiakov. V triedach praktickej školy pre žiakov s viacnásobným postihnutím je spravidla prítomný aj asistent učiteľa.“ (Zdroj: Zákon č. 245/2008)

Príprava trvá najviac tri roky. Vzdelávací program sa ukončuje celkovým zhodnotením manuálnych zručností žiaka v rozsahu učiva podľa príslušného vzdelávacieho programu. Dokladom o získanom vzdelaní je záverečné vysvedčenie s uvedením činností, ktoré je žiak schopný vykonávať. Praktická príprava jednoduchých pracovných činností žiakov sa vykonáva činnosťou na pracovisku praktickej školy alebo na pracovisku mimo praktickej školy. Pracovisko praktickej školy sa zriaďuje v priestoroch školy podľa obsahu vzdelávania. O organizácii žiakov na pracovisku mimo školy rozhoduje riaditeľ. (Zákon č. 245/2008)

„Praktická škola môže vzdelávať aj iné fyzické osoby s mentálnym postihnutím alebo s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným postihnutím, ktoré dovŕšili vek 18 rokov a neabsolvovali výchovu a vzdelávanie v odbornom učilišti alebo praktickej škole.“
(Zákon č. 245/2008, s. 71)

Odborné učilištia ISCED- 2C

„Odborné učilište je typ školy, ktorej vzdelávacie programy odborov výchovy a vzdelávania poskytujú odbornú prípravu na výkon nenáročných pracovných činností žiakom s mentálnym postihnutím alebo s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným zdravotným postihnutím.“ (Zákon č. 245/2008, s. 71)

V odborných učilištiach je súčasťou odborného vzdelávania a prípravy praktické vyučovanie. Zriaďuje sa pre najmenej desať žiakov a ruší sa keď počet žiakov klesne pod osem. Absolvovaním vzdelávacieho programu môže žiak s mentálnym postihnutím získať nižšie stredné odborné vzdelanie, ktoré sa podľa stupňa zvládnutia príslušných vzdelávacích štandardov a posudzovania kvalifikácie na výkon pracovných činností člení na:

- a) zaškolenie;** dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie a osvedčenie o zaškolení,
- b) zaučenie;** dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie a osvedčenie o zaučení,

c) **vyučenie**; dokladom o získanom vzdelaní a odbornej kvalifikácii je vysvedčenie o záverečnej skúške a výučný list. Odborné učilište poskytuje aj prípravu na výkon jednoduchých pracovných činností žiakov s mentálnym postihnutím, ktorí sú schopní samostatne pracovať, ale ktorých pracovné a spoločenské uplatnenie musia usmerňovať iné osoby. Odborné učilište má podľa vzdelávacích programov príslušných odborov výchovy a vzdelávania prvý až tretí ročník, môže zriadiť aj prípravný ročník. (Zákon č. 245/2008)

„Prípravný ročník v odbornom učilišti je určený pre žiakov s mentálnym postihnutím, ktorých mentálne schopnosti a manuálne zručnosti nemohli byť dostatočne diagnostikované. Po absolvovaní prípravného ročníka riaditeľ odborného učilišťa určí, či bude žiak pokračovať v prvom ročníku niektorého odboru výchovy a vzdelávania odborného učilišťa, alebo bude pokračovať v príprave v praktickej škole.“ (Zákon č. 245/2008,s.71)

V triede odborného učilišťa môže byť najviac štrnásť žiakov. Prekročenie počtu žiakov môže byť najviac o dvoch, ktoré povoľuje riaditeľ školy. Ak je trieda so žiakmi s viacnásobným postihnutím môže byť najviac desať žiakov. Pri reedukačnom centre alebo pri diagnostickom centre je počet žiakov zhodný s maximálnym počtom žiakov vo výchovnej skupine. V skupine odborného výcviku na tomto učilišti môže byť najviac sedem žiakov; v skupine žiakov s viacnásobným postihnutím môžu byť najviac piati žiaci. (Zákon č. 245/2008)

Prijímanie do odborného učilišťa a do praktickej školy

Do odborného učilišťa sa prijímajú žiaci s mentálnym postihnutím alebo žiaci s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným zdravotným postihnutím, ktorí ukončili vzdelávanie v poslednom ročníku základnej školy alebo ukončili povinnú školskú dochádzku. Do praktickej školy sa prijímajú žiaci s mentálnym postihnutím alebo žiaci s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným zdravotným postihnutím, ktorí ukončili základnú školu alebo povinnú školskú dochádzku a ich stupeň postihnutia im neumožňuje zvládnuť prípravu v odbornom učilišti. Do praktickej školy sa prijímajú aj iné fyzické osoby s mentálnym postihnutím alebo dospelí občania s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným postihnutím, ktorí dovŕšili vek 18 rokov a neboli vzdelávaní v odbornom učilišti alebo praktickej škole. Ministerstvo školstva ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom podrobnosti o organizácii, vnútornej

diferenciácii a dĺžke výchovy a vzdelávania v špeciálnych školách, spôsob pri diagnostike a postup pri prijímaní žiakov do týchto škôl, podrobnosti o osobitostiach výchovy a vzdelávania, o hodnotení a klasifikácii prospechu a správania žiakov, o počtoch žiakov v triedach týchto škôl a ustanoví sústavu učebných odborov a zameraní učebných odborov v odborných učilištiach a praktických školách. (Zákon č. 245/2008)

3.6. Riadenie a vzdelávacie programy pre špeciálne školy

Špeciálne školy riadi Ministerstvo školstva v spolupráci so štátnym pedagogickým ústavom. Štátny pedagogický ústav je rozpočtovou organizáciou priamo riadenou Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.
Zdroj:<http://www.statpedu.sk/sk/Informacie-pre-verejnost/Poskytovanie-informacii.alej>

Úlohou štátneho pedagogického ústavu je plnenie úloh v oblasti výskumu, odbornometodického usmerňovania základných a stredných škôl a školských zariadení a úloh uložených zriaďovateľom. V rámci svojho poslania v oblasti školstva pedagogický ústav zabezpečuje najmä:

- a) Tvorbu koncepcií
- b) Tvorbu základných pedagogických dokumentov
- c) Výskum a prieskum
- d) Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov
- e) Riadenie, koordináciu a odbornometodické usmerňovanie
- f) Poradenskú a konzultačnú činnosť,
- g) Edičnú a publikačnú činnosť
- h) Spoluprácu s vysokými školami, rezortnými a mimorezortnými inštitúciami
- i) Manažment projektov v spolupráci so zahraničím

Zdroj: <http://www.statpedu.sk/sk/Organizacia-SPU/Statut.alej>

Pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením sa postupuje podľa Vzdelávacích programov pre deti a žiakov s mentálnym postihnutím, deti a žiakov so sluchovým postihnutím, deti a žiakov so zrakovým postihnutím, deti a žiakov s telesným postihnutím, deti a žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, deti a

žiacov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, deti a žiakov chorých a zdravotne oslabených, deti a žiakov hluchoslepých, žiakov s vývinovými poruchami učenia, žiakov s poruchami aktivity a pozornosti, deti a žiakov s viacnásobným postihnutím, žiakov s poruchami správania. Vzdelávacie programy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením sú určené pre vzdelávanie žiakov s jednotlivými druhmi postihnutia alebo narušenia v špeciálnych školách, v špeciálnych triedach základných škôl a žiakov vzdelávaných v školskej integrácii (začlenených) v základnej alebo strednej škole. Vzdelávacie programy pre tieto deti a žiakov sú súčasťou štátneho vzdelávacieho programu. *„Tvorba obsahu vzdelávania je do určitej miery determinovaná a určovaná pravidlami politiky každého štátu. Preto je veľmi zložité medzinárodne porovnávať jednotlivé modely „kurikula“ a spôsob ich tvorby. Každá krajina si vytvára svoj vlastný model obsahu vzdelania (politiku, koncepciu a tvorbu).“ (Pedagogické rozhľady – odborný metodický časopis 1/2000, s. 11)*

Sústavu školských zariadení v rámci školského zákona tvoria:

- a) školské výchovno-vzdelávacie zariadenia,
 - b) špeciálne výchovné zariadenia,
 - c) školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
 - d) školské účelové zariadenia.
- (2) Školské zariadenie podľa odseku 1 je právnická osoba, ak tak určí zriaďovateľ.

V rámci špeciálno-výchovných zariadení rozoznávame:

- a) diagnostické centrum,
- b) reedukačné centrum,
- c) liečebno-výchovné sanatórium

Diagnostické centrum poskytuje diagnostickú, psychologickú, psychoterapeutickú, výchovno-vzdelávaciu starostlivosť deťom. Reedukačné centrum na základe výchovno-vzdelávacieho programu a individuálneho reedukačného programu poskytuje deťom do veku 18 rokov s možnosťou predĺženia o jeden rok výchovu a vzdelávanie vrátane prípravy na povolanie s cieľom ich opätovného začlenenia do pôvodného sociálneho prostredia na žiadosť dieťaťa. Liečebno-výchovné sanatórium poskytuje psychologickú, psychoterapeutickú starostlivosť a výchovu a vzdelávanie deťom s vývinovou poruchou učenia a deťom s poruchami aktivity a pozornosti, u ktorých ambulantná starostlivosť nevedla k náprave.

„Základnými zložkami systému výchovného poradenstva a prevencie sú zariadenia výchovného, psychologického a špeciálno-pedagogického poradenstva a prevencie ktorých súčasťou je

a) centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,

b) centrum špeciálno-pedagogického poradenstva.“ (Zákon č. 245/2008,s.89)

Do systému výchovného poradenstva a prevencie patrí:

- a) výchovný poradca,
- b) školský psychológ,
- c) školský špeciálny pedagóg,
- d) liečebný pedagóg,
- e) sociálny pedagóg,
- f) koordinátor prevencie

Každá zložka zo systému výchovného poradenstva a prevencie spolupracuje s rodinou, školou, školským zariadením, zamestnávateľmi, orgánmi verejnej správy ako aj s občianskymi združeniami. Výchovný poradca, psychológ alebo školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg a koordinátor prevencie vykonávajú svoju činnosť v školách alebo v školských zariadeniach. Činnosť poradenských zariadení usmerňuje a metodicky riadi ministerstvo školstva. (Zákon č. 245/2008)

4. Maďarská republika

4.1. Vzdelávanie

Maďarská republika sa rozkladá v strednej Európe, v Karpatskej kotline na rozlohe zhruba 93 tis. km² s počtom obyvateľov okolo 10 miliónov. Jej západným susedom je Rakúsko, na juhu Slovinsko, Juhoslávia, Chorvátsko, Rumunsko, na východe Ukrajina a na severe Slovensko. Najdlhšiu hranicu s vymenovaných štátov má s Juhosláviou a Slovenskom (cez 600 km). Oficiálnym vyučovacím jazykom je maďarčina, ale mnohé etnické a národnostné menšiny (napríklad nemecká, rumunská, slovinská, srbská a chorvátska) disponujú takými školskými zariadeniami, v ktorých sa na úrovni základnej alebo stredoškolskej výučby používa ich vlastná reč ako primárny, alebo sekundárny vyučovací jazyk.

Zdroj: http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/sys_vzdel_v_zahranici/system_vzdelavania_madarsko.pdf

4.2. Riadenie, kontrola a financovanie v školstve

Školstvo sa riadi predovšetkým školskými zákonmi, ktoré sú legislatívne pripravované vládou a do konečnej verzie spracovávané Ministerstvom školstva po porade s oficiálnymi orgánmi a odborníkmi. Konečná verzia musí byť schválená Parlamentom a minister školstva zodpovedá za jej vykonávanie. V roku 1993 bol prijatý zákon o verejnom školstve, ktorý stanovil práva vo verejnom vzdelávaní vrátane práva slobodne zakladať a prevádzkovať vzdelávacie inštitúcie. Zákon o verejnom školstve bol novelizovaný v roku 2007 a platí od 1.9.2007. V roku 1996 sa predĺžila doba povinného vzdelávania o dva roky a tak deti, ktoré začali chodiť do školy v školskom roku 1998/1999 alebo neskôr, museli navštevovať školu do 18 rokov. Hlavným rysom maďarského verejného školstva je jeho decentralizácia. Minister školstva nemá právo vydávať prevádzkovateľom škôl a vzdelávacím inštitúciám priame nariadenia. Ministerstvo školstva zodpovedá za centrálné riadenie verejného školstva, vysokého školstva a odbornej prípravy. Je daná miestna a inštitucionálna právomoc na administratívnej úrovni, kedy obce sú povinné zabezpečovať základné verejné vzdelávanie a zodpovednosť miestnych samospráv je veľmi rozsiahla. Rozhoduje o zriaďovaní, rušení a reorganizácii inštitúcií, o zameraní určitých programov vo

finančných rozpočtoch. Ďalej zodpovedá aj za veľkosť a organizáciu školy, vymenúva riaditeľa, miestne učebné osnovy, hodnotí dosahovanú odbornú úroveň, využitie rozpočtu. Menšie množstvo stredných všeobecnevzdelávacích škôl zriaďujú župy, ktoré majú podobné právomoci ako obce. V mestských radách väčších miest zodpovedajú za školstvo samostatné organizačné jednotky, v menších obciach zvyčajne len jeden úradník. V najmenších obciach dohliada na miestne školstvo obvykle štátny notár. Za financovanie vzdelávania zodpovedá predovšetkým štát. Veľkosť štátnych príspevkov vo verejnom školstve musí byť každoročne stanovená zákonom o štátnom rozpočte.

4.3. Výchova v škôlkach

Výchova v škôlkach je považovaná za prvý stupeň školského systému. Predškolská výchova je zabezpečovaná v materských školách (óvodák) pre deti od 3 rokov veku. Dochádzka do materských škôl je od 5 rokov povinná. Deti po dosiahnutí vekovej hranice 6 rokov sú zrelé pre školský život a pokračujú v povinnom vzdelávaní na základnej škole. Deti, ktoré nedosiahnu požadovanú úroveň zrelosti, zostávajú v materskej škole ďalší rok. Materské školy vystavujú vysvedčenie o zrelosti. Deti žijúce v ich spádovej oblasti prijímajú bezplatne. V prípade, keď si rodičia zvolia súkromnú škôlku alebo škôlku zriaďovanú cirkvou alebo nadáciou, môžu platiť poplatky. Štátne ustanovizne môžu prevádzkovať formu úhrady nákladov iba za služby, ktoré presahujú ich základné úlohy (rôzne krúžky mimo učebného plánu, stravovanie, výlety).

4.4. Povinná denná školská výučba

Základná škola (Alapiskola) je určená žiakom vo veku od 6 do 14 rokov. Poskytuje základné vedomosti a zručnosti. Jej ďalšou úlohou je pripraviť žiakov na základnú skúšku a nasmerovať ich k povolaniu, ktoré by najlepšie vyhovovalo ich záujmom, schopnostiam a nadaniu. Po prvých štyroch rokoch dochádzky môžu žiaci pokračovať na vyššom stupni tejto školy alebo v zodpovedajúcich ročných gymnáziách. Základné vzdelávanie je bezplatné, mimo súkromných škôl, ktoré za určitých predpokladov môžu požadovať školné. Mnoho základných škôl má špeciálne triedy v 9. a 10. ročníku, kde je zabezpečené odborné vzdelávanie pre menej majetných žiakov. Sú to najmä takí žiaci,

ktorí často vyžadujú osobitnú starostlivosť a ktorí by neboli schopní navštevovať gymnázium ani odbornú školu. Metódy výučby si môžu učitelia vybrať po konzultácii s riaditeľom školy a s ostatnými učiteľmi také, ktoré sa im pozdávajú ako najvhodnejšie. Školy si môžu stanoviť svoje vlastné učebné plány a skutočný čas venovaný jednotlivým predmetom sa môže líšiť. Žiaci sú hodnotení pravidelne, podľa stupnice: výborne (5), dobre (4), uspokojivo (3), prijateľne (2) a nedostatočne (1). Inštitúcie vyššieho sekundárneho vzdelávania sa rozdeľujú na dva typy podľa toho, či ponúkajú všeobecné alebo odborné vzdelanie so získaním maturitnej skúšky. Klasickou inštitúciou, ktorá ponúka všeobecné vzdelanie je gymnázium (všeobecne vzdelávacia škola). Tieto školy poskytujú ako všeobecné vzdelanie, tak aj kvalifikáciu pre niektoré zamestnania. Existujú aj gymnázia zriaďované pri vysokých školách pedagogických, kde je spravidla vysoká úroveň výučby. Gymnázia sa vyskytujú v troch formách: osemročné (žiaci 10 - 18 rokov), šesťročné (žiaci 12 - 18 rokov) a štvorročné (žiaci 14 - 18 rokov), pri prijatí sa skladajú prijímacie skúšky. Školy sú bezplatné mimo súkromných, kde môže byť za určitých podmienok požadované školné. Všetky mimoškolské činnosti sú platené. Hodnotenie prebieha obdobne ako na základných školách. Štúdium je ukončené maturitnou skúškou, ktorá je základným predpokladom na prijatie na vysokú školu. Od roku 2002 sa zavedením Národného základného učiva maturitná skúška vykonáva z každého predmetu v dvoch úrovniach a to na základné a pokročilé. Stále viac je obľúbené postredoškolské štúdium, ktoré prebieha v gymnáziách, na vysokých školách alebo iných k tomu oprávnených inštitúciách. Druhým typom škôl pomaturitného vzdelávania sú stredné školy odborného vzdelávania, na ktorých štúdium je tiež ukončené maturitnou skúškou. Typickými školami tohto druhu sú Technikum (päťročná stredná odborná škola, ktorá poskytuje výučbu odborných predmetov), szakközépiskola (štyri alebo päťročná stredná odborná škola, ktorá poskytuje prípravu najmä pre sektor služieb, alebo štvorročné odborné školy, ktoré poskytujú ako vysvedčenie o maturitnej skúške, taktiež vysvedčenie o odbornej skúške). Tieto školy v súčasnosti poskytujú ako odborné tak všeobecné vzdelanie a ďalej pripravujú na štúdium na vysokej škole. Odborné školy sú tesne späté s miestnym priemyslom ktoré sú povinné podieľať sa z časti na financovaní školstva. Vekovú skupinu týchto škôl tvoria žiaci vo veku 14 - 18/19 rokov, kým chlapci sa orientujú predovšetkým na školy s technickým zameraním, dievčatá skôr na školy so

zameraním na služby a obchod. Vzdelávanie na stredných odborných školách je bezplatné a hodnotenie, známkovanie a záverečná skúška sú podobné ako na gymnáziách. Povinnú dennú školskú výučbu znázorňujú tabuľky podľa medzinárodnej normy ISCED.

Tabuľka 7: ISCED v maďarskom jazyku - úrovne

(a) Úrovne

<i>Óvoda (Škôlka)</i> – jeden rok pred nástupom do základnej školy je povinný (ISCED 0)	do veku 5-6 rokov
<i>Általános iskola (Základná škola- jednotný systém)</i> (ISCED 1 + 2)	pre vekovú kategóriu detí od 6 do 14 rokov (1. stupeň: od 6 do 10 rokov, 2. stupeň: od 10 do 14/16 rokov)
<i>Gimnázium (Gymnázium - ročníky pre základný a vyšší stredoškolský stupeň)</i> (ISCED 2 + 3)	pre vekové kategórie od 10/12/14 do 18 rokov
<i>Szakközépiskola (Stredná odborná škola – stredná odborná škola)</i> (ISCED 3)	pre vekovú kategóriu od 14 do 18/19 rokov (s dĺžkou výučby 4-5 rokov)
<i>Szaktanársképző iskola (Učňovská škola[1] – učňovská škola)</i> (ISCED 3)	pre vekovú kategóriu od 14 do 16/17 rokov (s dĺžkou výučby 3 roky)
<i>Szakiskola (Odborná škola[2] – nadstavbová)</i> (ISCED 2) + odborné školy (ISCED 3)	pre vekové kategórie 16-18-20 rokov (dĺžka výučby 2 + 2 roky)

Účasť na výučbe je povinná do veku 18 rokov. Pred dovŕšením 16 roku nie je možné začať odborné vzdelávanie, do tohto veku sa žiaci musia zúčastniť všeobecnej povinnej školskej dochádzky. Posunutie vekovej hranice pre začiatok odborného vzdelávania prinieslo zmeny v dvoch typoch škôl: v odborných školách (*szakiskola*) a v učňovských školách (*szaktanársképző iskola*).

Tabuľka 8: ISCED v maďarskom jazyku – typy vyučovania

(b) Typy vyučovania

<i>Gimnázium (Gymnázium - nižšie a vyššie ročníky všeobecnej strednej školy)</i> (ISCED 2 + 3)	pre vekové kategórie od 10/12/14 do 18 rokov
<i>Szakközépiskola (Stredná odborná škola – stredná odborná škola)</i> (ISCED 3)	pre vekovú kategóriu od 14 do 18/19 rokov (doba vyučovania 4 - 5 rokov)

<i>Szakmunkásképző iskola (Učňovská škola [3] – učňovská škola) (ISCED 3)</i>	pre vekovú kategóriu od 14 do 16/17 rokov (doba vyučovania 3 roky)
<i>Szakiskola (Odborná škola[4] – nadstavbová) (ISCED 2) a odborné školy (ISCED 3)</i>	pre vekové kategórie do 16-18-20 rokov (doba vyučovania 2 + 2 roky)

Väčšina stredných škôl organizuje prijímacie pohovory. Štruktúra učebných osnov vyšších ročníkov stredných škôl sa mení podľa typu škôl. V zmysle zákona platného od roku 1995 sa školy, ktoré mienia zmeniť svoje vyučovacie osnovy, môžu o takúto zmenu uchádzať na ministerstve. Rámcové učebné osnovy, ktoré boli v nedávnej dobe vypracované, určujú podľa jednotlivých typov stredných škôl obsah vyučovacieho plánu. Učitelia majú možnosť voľného výberu čo sa týka vyučovacích metód a učebníc na základe zoznamu učebníc schválených Ministerstvom školstva.

4.5. Odborná príprava

Odborná príprava, ktorej štúdium nie je ukončené maturitnou skúškou je vykonávaná v nasledujúcich štyroch typoch vzdelávacích inštitúcií: trojročná profesijná škola pre kvalifikovaných robotníkov, trojročná zdravotná škola, dvojročná profesijná škola pre pisárky a pisárov a jedno alebo dvojročná špeciálna profesijná škola. Najvýznamnejším typom je vo všetkých smeroch profesijná škola pre kvalifikovaných robotníkov, poskytujúca odborné a praktické zručnosti a pripravujúca žiakov na odbornú (učňovskú) skúšku. Teoretická časť na týchto školách prebieha na školách, praktická spravidla v školských dielňach, menej často v továrňach. V jedenástom a dvanástom ročníku povinného vzdelávania môžu profesijné školy okrem základného vzdelávania, ktoré pripravuje žiakov k zloženiu povinnej základnej skúšky (alapvizsga), ponúkať aj špeciálne predmety odborného vzdelávania. Žiaci na tento typ škôl sú prijímaní bez prijímacích skúšok, povinnosťou je iba podrobiť sa lekárskej prehliadke, ktorá stanovuje či sú zdravotne spôsobilí pre tento typ štúdia. Ďalším významným typom škôl, ktorý hrá významnú úlohu pri prechode zo základného do odborného vzdelávania a pomáha deťom vo veku 15 až 16 rokov pripravovať sa na prácu sú profesijné školy. Tieto typy škôl sú zamerané na poskytovanie odborných zručností alebo na odbornú prípravu na prechodnom základe pre uľahčenie profesijnej orientácie. S predĺžením všeobecného základného vzdelávania až do 16 rokov a stanovením ukončenia desiateho

ročníka ako základnej požiadavky pre začiatok odborného štúdia sa stal systém odbornej prípravy pre žiakov s obtiažnejším štúdiom. Kontrole praktickej prípravy napomáha tzv munkanapló (pracovná knižka), do ktorej je žiak povinný robiť denné záznamy. Odborné skúšky pozostávajú z písomnej, praktickej a ústnej časti, ktoré sú stanovené pre danú kvalifikáciu Ministerstvom školstva alebo iným ministerstvom, ktoré za danú odbornú oblasť zodpovedá. Po úspešne vykonanej skúške žiaci môžu byť držiteľmi vysvedčenia ako kvalifikovaní robotníci.

4.6. Vysoké školy

Maďarské vysoké školy sú odborne profilované a ponúkajú vzdelanie vo vlastných oboroch. Medzi vysokoškolskými inštitúciami nachádzame vysoké školy neuniverzitného typu (*főiskola*), univerzity (*egyetem*) a akreditované inštitúcie poskytujúce odborné doškolenie. Maturitné vysvedčenie (*érettségi bizonyítvány*) je v každom prípade predpokladom pre prijatie uchádzača na vysokoškolské štúdium. V prípade niektorých vysokoškolských kurzov sú stanovené aj ďalšie, prísnejšie kritériá, akými sú napríklad jazykové skúšky a odborné vzdelanie. Vysokoškolský diplom spĺňa dvojakú funkciu. Osvedčuje vedeckú a odbornú kvalifikáciu. Úspešní absolventi vysokých škôl neuniverzitného typu (3, respektíve 4-ročné štúdium) (*főiskola*) získavajú diplom o ukončení vysokoškolských štúdií (*főiskolai diploma*). Úspešní absolventi univerzít a vysokoškolských inštitúcií poskytujúcich univerzitné vzdelanie (4 až 6 ročné štúdium) získajú univerzitné diplomy (*egyetemi diploma*). Po ukončení univerzitného vzdelávania je možné pokračovať ďalej v doktorandskom štúdiu, ktoré trvá tri roky a po obhájení skúšky pred doktorandskou komisiou získava doktorský titul (PhD). Absolventi dvojročných vysokoškolských štúdií neuniverzitného typu po úspešných záverečných skúškach získavajú vysvedčenie o vyššom odbornom vzdelaní (*felsőfokú szakképesítés*). Vysokoškolské inštitúcie sú zriaďované alebo rušené parlamentom na základe posudku Maďarskej akreditačnej komisie. Na niektorých univerzitách či fakultách môže byť zavedené školné, ale vysokoškolské štúdium vo verejných inštitúciách pri získaní prvého diplomu je bezplatné. Na druhej strane však študenti môžu získať rôzne podpory a zvýhodnenia ako napríklad sociálne a prospechové štipendiá, príspevky na učebnice alebo na ubytovanie.

4.7. Špeciálne požiadavky na výučbu

Zákon o verejnom školstve podrobne uvádza rôzne kategórie postihnutí, pri ktorých potrebujú deti špeciálnu lekársku, alebo pedagogickú starostlivosť. V systéme základných a stredných škôl existujú rôzne školské inštitúcie pre výchovu zrakovu, sluchovo, telesne a mentálne postihnutých detí. Po ukončení základnej školy žiaci, vyžadujúci si špeciálnu starostlivosť, môžu pokračovať vo svojich štúdiách na špeciálnych školách. V prípade, že žiaci vyžadujúci si špeciálnu starostlivosť pokračujú vo svojich štúdiách na škole s integrovaným vyučovaním, ich účasť na vyučovaní sa zohľadní pri stanovení maximálneho počtu tried. Žiaci s ťažkosťami v učení a so špeciálnymi nárokmi na vyučovanie sú bratí za dvoch a žiaci telesne postihnutí za troch pri stanovení počtu žiakov v triede.

4.8. Školský systém a pedagógovia

Učitelia sú štátnymi zamestnancami a majú povinnosť ďalšieho vzdelávania so skúškou odbornosti každý siedmy rok, ktorú skladajú po absolvovaní akreditovaných kurzov ďalšieho vzdelávania. Učitelia všeobecnovzdelávacích predmetov alebo odborných oblastí daných Národným základným učivom musia mať vzdelanie získané na vysokej škole alebo univerzite. To sa týka všetkých učiteľov základného vzdelávania. Učitelia na prvom stupni základných škôl nie sú špecializovaní na jednotlivé predmety, ale sú pridelovaní k triede. Na vyššom stupni majú učitelia zvyčajne vysokú školu pedagogickú. Učitelia sa pripravujú po dobu troch alebo štyroch rokov na vysokých školách pedagogických a získavajú diplom, alebo môžu byť absolventmi univerzít. Na všeobecnovzdelávacích stredných a všetkých vysokých školách je základnou kvalifikačnou požiadavkou univerzitné vzdelanie. Na stredných odborných školách vykonávajú výučbu vysokoškolsky kvalifikovaní učitelia a odborníci.

Zdroj:<http://www.nefmi.gov.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/tudnivalok-magyar/magyar-oktatasi>

Verejný školský zákon bol schválený v roku 2007 a platí od 1.9.2007. Podľa verejného školského zákona vzdelávacie a výchovné inštitúcie v Maďarsku sú:

- a) Materská škola (óvoda)
- b) Základná škola (általános iskola)
- c) Odborná škola (szakiskola)
- d) Gymnázium a stredné odborné školy (gimnázium, szakközépiskola ., középiskola)
- e) Základná umelecká škola (alapfokú művészeti oktatási intézmény)
- f) Liečebno- pedagogické a konduktívno- pedagogické výchovno vzdelávacie inštitúcie zriadené podľa stupňa postihnutia
(Gyógynevelés, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmények: a fogyatékosok típusának megfelelően létrehozott intézmények)
- g) domovy mládeže (diákotthon)

Špeciálne vzdelávanie zabezpečujú liečebno-pedagogické a konduktívno-pedagogické výchovno-vzdelávacie inštitúcie medzi ktoré podľa zákona o verejnom školstve patria:

- a) materská škola – óvoda
- b) základná škola – általános iskola
- c) stredná škola – középiskola
- d) špeciálna odborná škola – speciális szakiskola
- e) špeciálna odborná škola na zručnosti – készségfejlesztő speciális szakiskola
- f) predprípravná odborná škola – előkészítő szakiskola
- g) domovy - kolégium

Zdroj:[http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatás/2007/2007-szeptember-1-jetol-Zákon o verejnom školstve](http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatás/2007/2007-szeptember-1-jetol-Zákon%20o%20verejnom%20skolstve)

4.9. Špeciálne školstvo podľa ISCED v Maďarsku:

Materská škola pre deti so zdravotným znevýhodnením – Gyógynevelési Óvoda (Kindergarten, special education) - ISCED 0

Materská škola pre deti so zdravotným znevýhodnením uskutočňuje výchovu a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov uvedených v školskom zákone. Veľkosť skupiny v škôlke je doporučené na 7 osôb. Pracujú tu špeciálni pedagógovia, zdravotné sestry a v niektorých skupinách aj opatrovatelky – asistentky. Do materskej prijímajú žiakov na základe znaleckého posudku komisie pre postihnuté deti. Materská škola

poskytuje 8 týždňov skúšobnú dobu, kým si dieťa bude zvykať na prostredie. Po ukončení 8 týždňoch špeciálny pedagóg a rodičia majú možnosť ďalšej voľby.

Základná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením predprípravná 1-4.ročník – Gyógypedagógiai általános iskola előkészítő és 1–4. évfolyam (General school primary level, Grades preparatory and 1–4. special education)-ISCED 1A

Základná škola pre žiakov so zdravotným znevýhodnením 5-8. ročník – Gyógypedagógiai általános iskola 5–8. (General school upper level, special education – ISCED 2A

V základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa vzdelávacích programov uvedených v školskom zákone.

Špeciálna odborná škola - Speciális gyógypedagógiai szakiskola (Special vocational education for the mentally retarded) ISCED 2C

V špeciálnej odbornej škole sa vzdelávajú deti, ktoré na základe svojho postihnutia nemôžu navštevovať normálne stredné školy. Na škole sa naučia jednoduché pracovné návyky. Deti sa pripravujú na odbornú skúšku po ktorej sú schopné zvládnuť základy pre začiatok života a práce. Na odbornej praxi sú povinný absolvovať 15 hodín týždenne. Študujú 2 roky. Vzdelávanie prebieha v 9 a 10 ročníku, čo je predprípravná fáza. Po ukončení predprípravnej fázy môžu pokračovať v štúdiu ďalej.

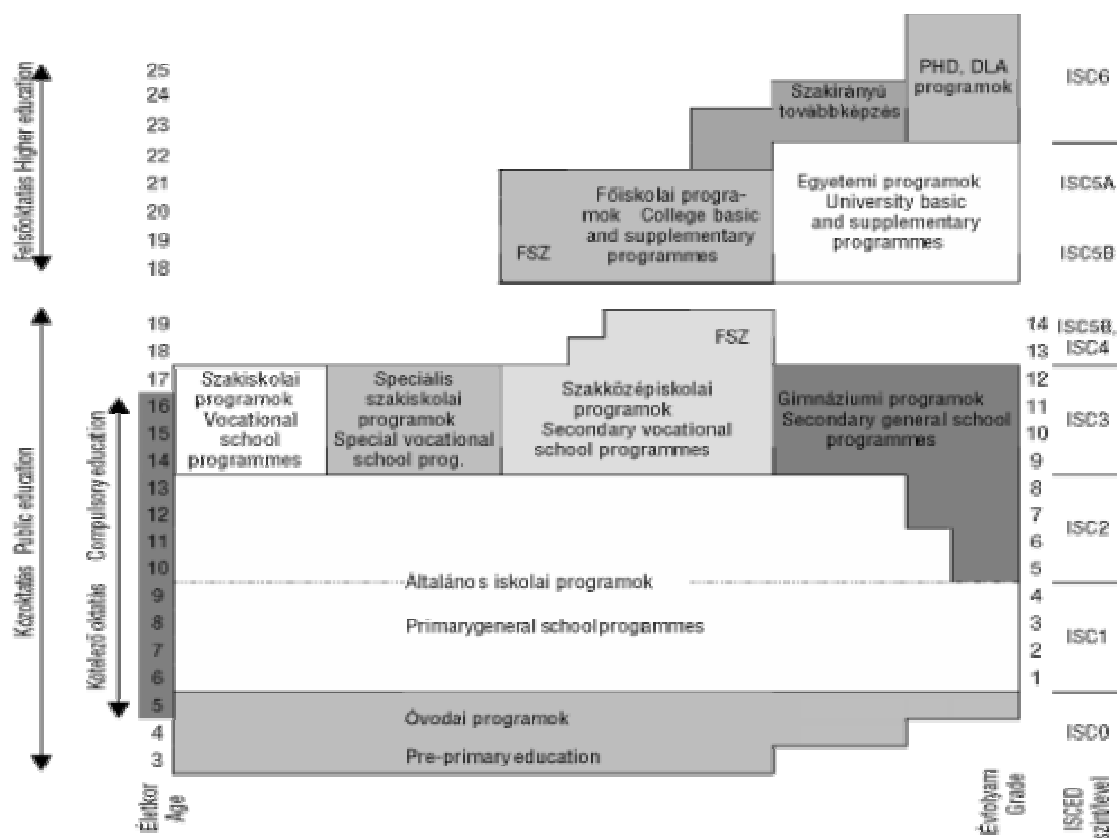
Špeciálne preventívno- výchovné zariadenia – (A különleges gondozáshoz, a rehabilitációs célú foglalkoztatáshoz való jog, a gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény)

Pedagogická a odborná pomoc pre rodičov vo výchove a vzdelávaní podľa zákona o verejnom školstve:

- **liečebno-pedagogické poradenstvo**, skorý vývin a opatrovanie (gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás;)
- **vývinová príprava** (fejlesztő felkészítés;)
- **odborná a rehabilitačná činnosť**, celoštátna odborná a rehabilitačná činnosť (tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenység, továbbá az országos szakértői és rehabilitációs tevékenység;)
- **výchovné poradenstvo** (nevelési tanácsadás;)
- **logopédia** (logopédiai ellátás;)

- **poradenstvo** ohľadom ďalšieho štúdia a voľby povolanie (továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás;)
- **konduktívna pedagogická činnosť** (konduktív pedagógiai ellátás;)
- **liečebná telesná výchova** (gyógytestnevelés.)

Tabuľka 9: ISCED v Maďarsku

Zdroj: <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=iskolarendszerek-forgacs-isced>

5. Porovnávanie vzdelávacích systémov

5.1. Komparácia

Všetky vyspelé krajiny sledujú efektívnosť svojho vzdelávacieho systému a výsledky vo vzdelávaní žiakov, nevynímajúc žiakov so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a správaní alebo zo sociálne znevýhodneného prostredia. Kvalita vzdelávacieho systému každej krajiny je spojená s jej ekonomickou výkonnosťou. Každá krajina si vytvára svoje vlastné špecifické programy na čo najefektívnejšie vzdelávanie takýchto žiakov s cieľom ich plného začlenenia do pracovného, rodinného a spoločenského života. Porovnávanie údajov o vzdelávaní týchto žiakov bolo prvýkrát publikované v roku 1995. Problémom pri porovnávaní vzdelávacích programov a systémov bolo definovanie jednotlivých kategórií žiakov so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a správaní a zo sociálne znevýhodneného prostredia. Pre potreby porovnávania v rôznych krajinách bol prijatý termín „žiaci so zdravotným postihnutím, s poruchami učenia a správania a zo sociálne znevýhodneného prostredia“, (students with disabilities, learning and behavioural difficulties and disadvantages)

Zdroj: http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=1051.html

Efektívna komparácia vzdelávacích systémov si vyžaduje aj čo najpresnejšiu definíciu jednotlivých kategórií žiakov. Pri definovaní takýchto kategórií sa vychádza aj z toho, či je potrebné zabezpečiť aj ďalšie zdroje pre ich efektívne vzdelávanie. Použitie ďalších zdrojov umožňuje tvoriť špeciálne personálne, odborné a materiálne vzdelávacie podmienky, ktoré si vyžadujú aj finančné zabezpečenie. Jednotlivé národné kategórie sú v rámci porovnávania rozdelené do troch nadnárodných kategórií A, B a C.

- Nadnárodná kategória A definuje žiakov so zdravotným postihnutím – ktorých postihnutie má medicínsky charakter a postihnutie je možno pripísať organickému poškodeniu (napr. telesné, sluchové postihnutie a iné)
- Nadnárodná kategória B zahŕňa kategórie žiakov s problémami v učení, ktoré sa prejavujú predovšetkým vo výchovno-vzdelávacom kontexte
- Nadnárodná kategória C zahŕňa žiakov, ktorých problémy vo výchove a vzdelávaní sú spôsobené primárne sociálnymi, ekonomickými, kultúrnymi a jazykovými faktormi.

5.2 Projekt OECD

OECD je skratka pre anglické pomenovanie inštitúcie Organisation for Economic Co-operation and Development, ktorú na Slovensku poznáme pod názvom Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj . Zastrešuje 30 najrozvinutejších štátov so silnou ekonomikou, ktoré uznávajú hodnoty a princípy demokracie a trhovej ekonomiky. OECD sídli v Paríži, v Château de la Muette. Zdroj: <http://www.europskaunia.sk/oecd>
Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania - NÚCEM z poverenia MŠVVaŠ SR (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky) realizuje viacero významných medzinárodných meraní výsledkov a kontextu vzdelávania, ktoré spĺňajú kritériá porovnávacieho pedagogického výskumu. Cieľom medzinárodných meraní nie je hodnotiť výkony jednotlivých žiakov alebo škôl, ale sledovať výsledky vzdelávacích systémov zúčastnených krajín a ich zmeny v čase, odhaľovať ich silné aj slabé stránky a nachádzať možnosti zlepšenia. V súčasnosti realizuje päť medzinárodných štúdií, sú to štúdie **OECD PISA** a štúdie **IEA PIRLS, TIMSS, ICILS a ICCS**.

Zdroj: http://www.nucem.sk/sk/medzinarodne_merania

Projekt OECD - Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia – štatistika a indikátory – (Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages – Statistics and Indicators)
na základe štatistického spracovania dát a ich analýz porovnáva vzdelávacie systémy žiakov so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia v jednotlivých členských krajinách OECD a niektorých nečlenských štátoch. Zástupcom Slovenskej republiky pre projekt OECD je PhDr. Margita Levčíková, CSc.

Zdroj: http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=1051.html

5.3. Výsledky projektu – publikácie

V roku 2004 vyšla publikácia pod názvom *Rovnosť vo vzdelávaní. Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia (Equity in Education. Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages)* s údajmi za školský rok 1998/99. Na tejto štúdií ešte Slovenská republika neparticipovala.

I. Rovnosť vo vzdelávaní. Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia

Equity in Education. Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages

Obrázok 1: Kniha OECD 2004

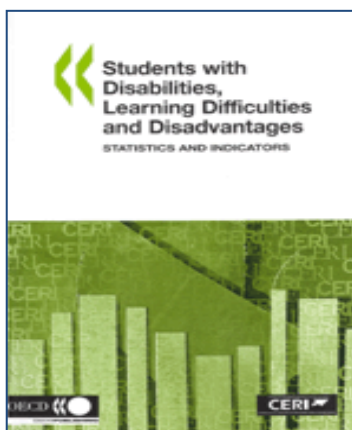

V októbri 2005 vyšla publikácia pod názvom *Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia – štatistika a indikátory* (*Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages – Statistics and Indicators*) s údajmi za školský rok 2000/2001, ktorá prvýkrát zahŕňa aj údaje o vzdelávaní týchto žiakov v Slovenskej republike. Na vypracovávaní štúdie sa zúčastnili štáty: Belgicko, Česká republika, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Japonsko, Kanada, Kórea, Maďarsko, Mexiko, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko, Taliansko, Turecko a USA.

II. Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia – štatistika a indikátory

Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages – Statistics and Indicators

Obrázok 2: Kniha OECD 2005

Slovenská republika v rámci tejto štúdie určila 12 kategórií žiakov so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a správaní a zo sociálne znevýhodneného prostredia:

Nadnárodná kategória A:

Žiaci so sluchovým postihnutím

Žiaci so zrakovým postihnutím

Žiaci s telesným postihnutím

Žiaci s poruchami reči

Žiaci s ľahkou mentálnou retardáciou

Žiaci so strednou až ťažkou mentálnou retardáciou

Žiaci s autizmom

Žiaci s viacnásobným postihnutím

Žiaci s chronickým ochorením a zdravotne oslabení

Nadnárodná kategória B:

Žiaci so špecifickými poruchami učenia

Žiaci s vývinovými poruchami správania

Nadnárodná kategória C:

Žiaci s narušeným psychosociálnym vývinom

Táto publikácia porovnáva a analyzuje vzdelávanie žiakov, ktorým sa v procese výchovy a vzdelávania venuje špeciálna starostlivosť v jednotlivých krajinách, z hľadiska nasledovných kritérií:

- národné kategórie jednotlivých krajín,
- percento žiakov danej kategórie z celkovej populácie na danom stupni vzdelávania,
- percento žiakov nadnárodných kategórií A, B a C v jednotlivých krajinách,
- vzdelávanie žiakov podľa typu vzdelávacej inštitúcie (špeciálna škola, špeciálna trieda, bežná škola – integrovane),
- stupne vzdelávania (predprimárne vzdelávanie, primárne vzdelávanie, nižšie sekundárne vzdelávanie, sekundárne vzdelávanie),
- vek a pohlavie žiakov, počet žiakov v triedach, počet žiakov na učiteľa.

V roku 2007 vyšla tretia publikácia pod názvom *Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia – koncepcie, štatistika a*

indikátory (Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages – Policies, Statistics and Indicators.

III. Žiaci so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia – koncepcie, štatistika a indikátory

Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages – Policies, Statistics and Indicators

Obrázok 3: Kniha OECD 2007

Predkladá taktiež kvantitatívne a kvalitatívne spracovanie údajov o vzdelávaní žiakov na základe štatistických dát, ktoré za školský rok 2002/2003 poskytl členské krajiny OECD - Belgicko, Česká republika, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Japonsko, Kanada, Luxembursko, Maďarsko, Mexiko, Nemecko, Rakúsko, Slovenská republika, Španielsko, Turecko , USA , Veľká Británia (Anglicko) a Chile ako nečlenská krajina. V porovnaní s predchádzajúcou štúdiou Slovensko prvýkrát zaradilo do nadnárodnej kategórie C ďalšiu svoju národnú kategóriu – žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia. V tejto kategórii boli spracované štatistické dáta o žiakoch nultých ročníkov základných škôl. Prvý krát sa analyzuje vývoj vo vzdelávaní žiakov so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia porovnaním dát za roky 1999, 2001 a 2003. Ďalšou novinkou je kapitola venovaná účasti žiakov so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia v medzinárodnom meraní výsledkov vzdelávania PISA 2003. Jedna z kapitol sa venuje analýze problematiky prevažujúceho počtu chlapcov v

celkovom počte žiakov a žiačok so zdravotným postihnutím, s problémami v učení a zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Zdroj: http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=1051.html

Štátny pedagogický ústav je odborným garantom a pri zbere štatistických údajov spolupracuje s Ústavom informácií a prognóz v školstve. Všetky publikácie sú napísané v anglickom jazyku a sú dostupné v knižnici Štátneho pedagogického ústavu.

V špeciálnych školách sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením. Podľa štatistických údajov vyplýva, že od roku 2000 sa neustále zvyšuje počet detí týchto škôl.

Zdroj: <http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/JC/ROCENKA/SS/spc2011.xls>

Pri porovnávaní špeciálnych škôl v oboch krajinách sme zistili nasledovné údaje:

Tabuľka 10: Porovnanie špeciálnych škôl dvoch krajín

Špeciálne školstvo - Porovnanie:	
Slovenská republika:	Maďarská republika
Rozdelenie škôl podľa postihnutia a podľa zriaďovateľa (Mesto, Obec, VUC, KŠÚ)	Rozdelenie škôl podľa postihnutia a podľa zriaďovateľa (Állam - Štát, Megye - Kraj, Mesto - Város,)
Materská škola	Materská škola - Óvoda
Základná škola	Základná škola - Általános iskola
Stredná škola	Stredná škola - Középiskola
Odborná škola	Špeciálna odborná škola - Speciális szakiskola
Praktická škola	Špeciálna odborná škola na zručnosti - Készségfejlesztő Speciális Szakiskola
	Predprípravná odborná škola - Előkészítő szakiskola
Diagnostické centrum, Reedukačné centrum, Liečebno výchovné sanatórium - podľa postihnutia	Domovy - Kollégium - Gyógyintézmény - podľa postihnutia spolu škôlka, základná škola a aj stredná škola v jednej inštitúcii
V Maďarskej republike je navyše aj tzv. Predprípravná odborná škola.	
V Maďarskej republike špeciálna edukácia prebieha v špeciálnych inštitúciách	
od materskej školy až po strednú školu, ktorú ukončia záverečnou skúškou	

5.4. Kľúčové údaje o vzdelávaní v Európe – Vzdelávaní v Európe

Publikácia Kľúčové údaje o vzdelávaní v Európe 2012 je jedna z najvýznamnejších publikácií siete Eurydice, ktorá sleduje hlavné vývojové trendy v európskych vzdelávacích systémoch. Kombinuje štatistické údaje s kvalitatívnymi informáciami cieľom popísať štruktúru, riadenie a fungovanie 37 európskych vzdelávacích systémov až po terciárnu úroveň.

Zdroj: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134CS_HI.pdf

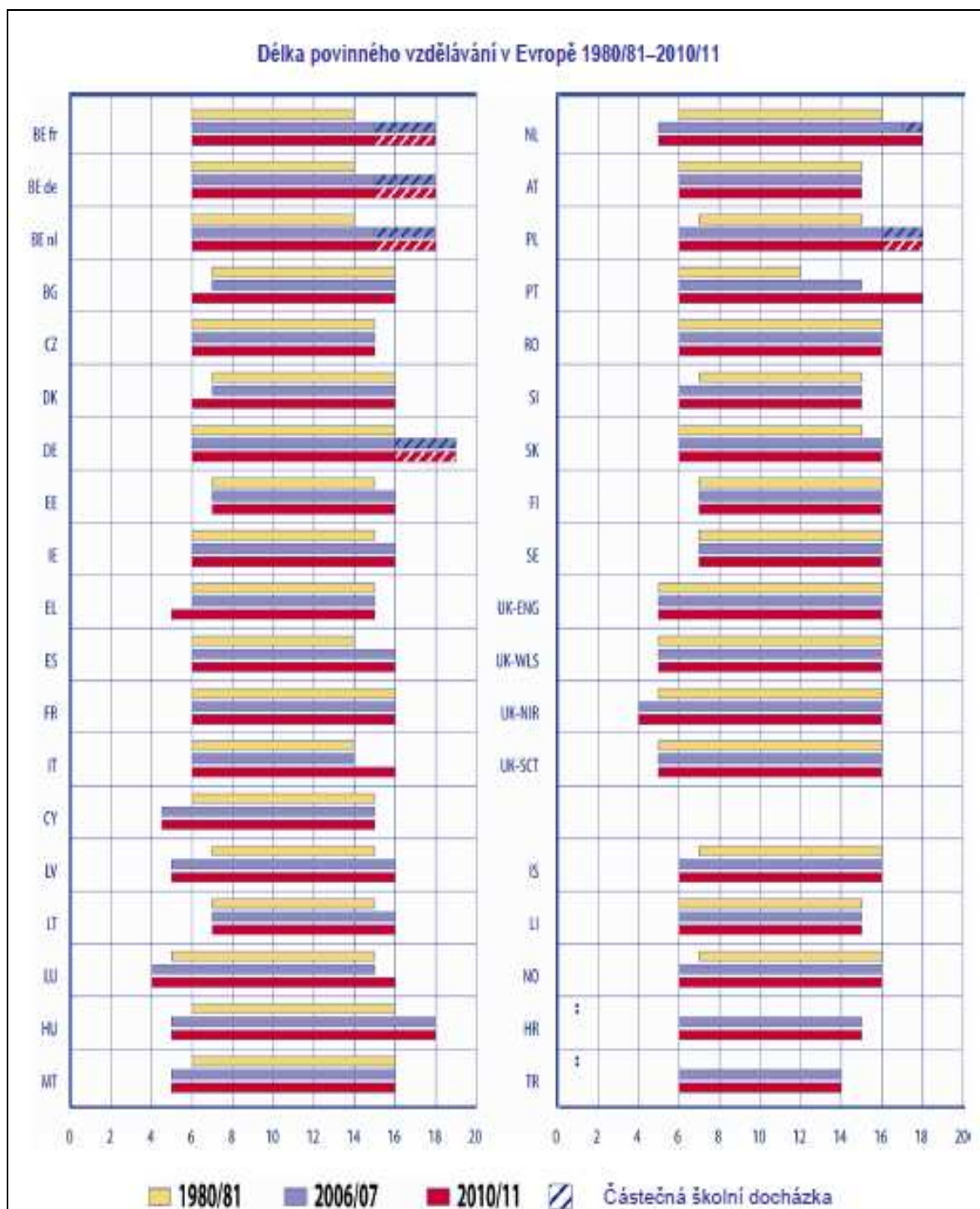
Je to sieť Eurydice, ktorá poskytuje informácie o európskych vzdelávacích systémoch, o vzdelávacej politike a spracováva ich analýzu. Od roku 2011 sieť tvorí 37 oddelení so sídlom vo všetkých 33 krajinách, ktoré sú zúčastnené Programu celoživotného učenia EU. Činnosť tejto siete koordinuje a riadi Výkonná agentúra pre vzdelávanie, kultúru a audiovizuálnu oblasť so sídlom v Bruseli, ktorá navrhuje jej štúdiá a databázu.

Zdroj: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134CS_HI.pdf

V nasledujúcej tabuľke č. 11 v rámci analýzy a porovnávania povinnej školskej dochádzky medzi Slovenskom a Maďarskom sme zistili nasledovné údaje.

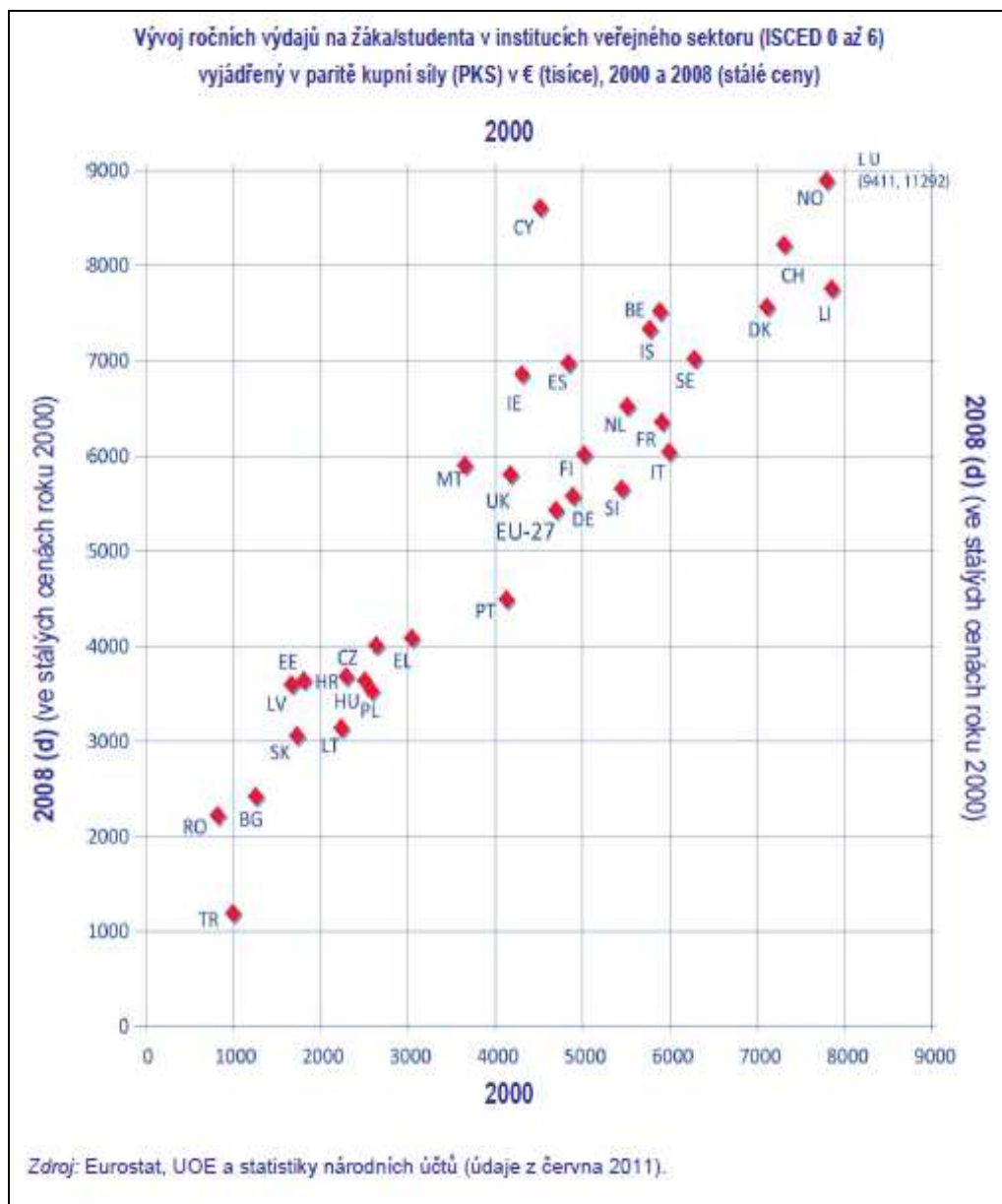
Od roku 2006 je povinná školská dochádzka v Maďarsku do 18 rokov. Na Slovensku bola povinná školská dochádzka do roku 2006 15 rokov a od roku 2006 je povinná školská dochádzka len do 16 rokov. V jednotlivých krajinách v rámci vzdelanejšej spoločnosti pretrváva trend predlžovania povinnej školskej dochádzky.

Tabuľka11: Dĺžka povinného vzdelávania v Európe v rokoch 1980 - 2011

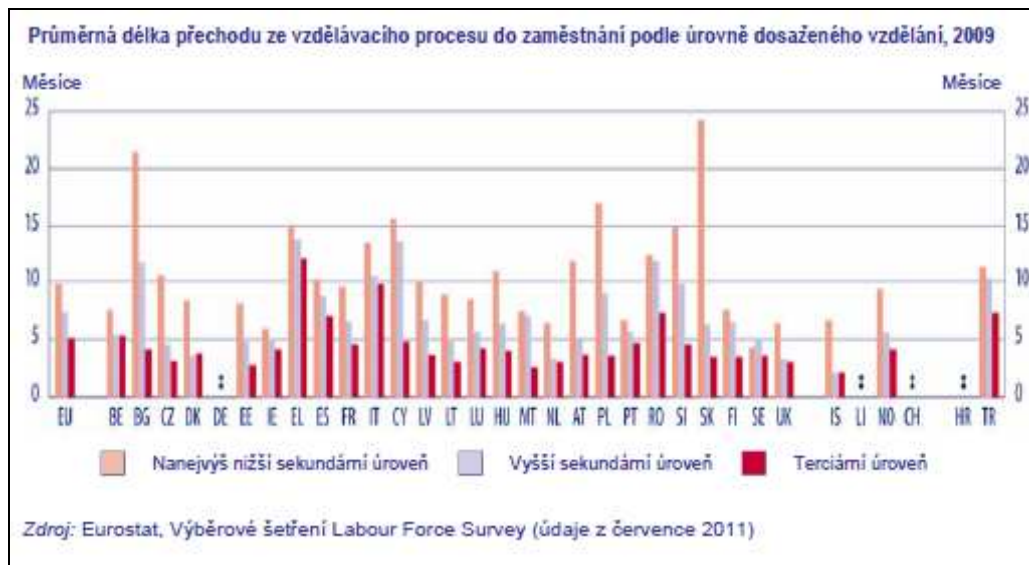
V Maďarskej republike je ročný výdaj na študenta v hodnote 3 800,- EUR a v Slovenskej republike v hodnote 3 000,- EUR. Toto porovnanie nám ukazuje nasledovná tabuľka

Tabuľka 12: Ročné výdaje na študenta v inštitúciách verejného sektora

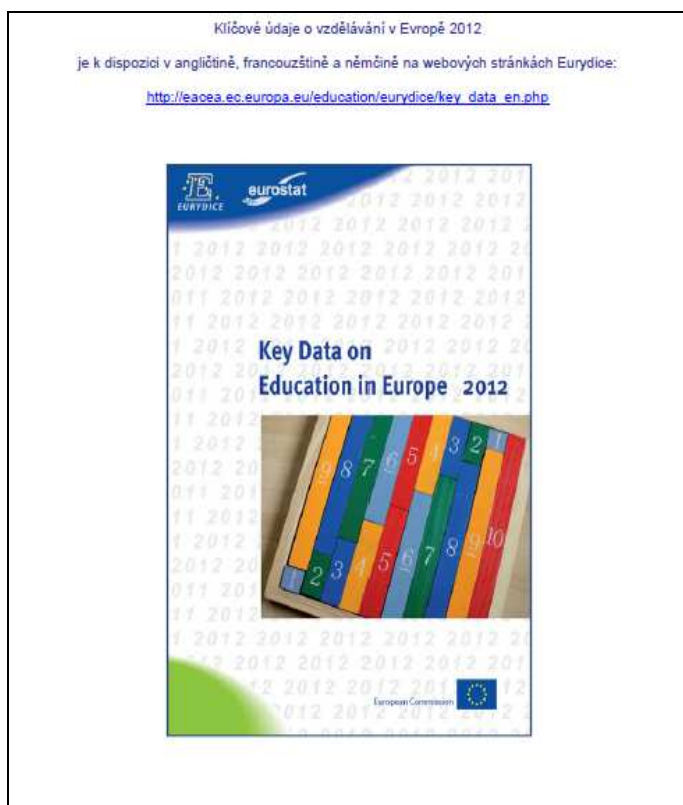

Úroveň vzdelania nám v jednotlivých krajinách ovplyvňuje aj možnosť zamestnať sa. Nasledujúca tabuľka porovnáva krajiny. Na Slovensku študenti s najnižším vzdelaním sa môžu uplatniť na trhu práce po 24 mesiacoch. V Maďarsku sa študenti s najnižším vzdelaním uplatňujú už po 11 mesiacoch.

Tabuľka13: Dĺžka prechodu zo vzdelávacieho procesu do zamestnania

Obrázok 4: Kniha – Key Data on Education in Europe 2012:

PRAKTICKÁ ČASŤ

6. Prieskum porovnávania prvkov špeciálnej edukácie a výchovy využívaných v Odbornom učilišti internátnom v Šahách a v Špeciálnej odbornej škole – Autonóm Speciális iskola és Szakiskola - Erdőkertes

“Celý moderný svet hľadá nové cesty a spôsoby výchovy človeka a jeho prípravy na život a zároveň s úžasom sleduje pokroky najmä v globalizácii, v zjednocovaní Európy a v ďalších oblastiach, ktoré ovplyvnia nielen výchovu, ale celý život budúcich generácií. Rovnako s obavami človek sleduje hrozby terorizmu, sleduje ničenie životného prostredia, otepľovanie planéty, ale aj prehlbovanie rozdielov medzi chudobnými a bohatými.“ (Zelina, 2004, s. 221)

Vyspelosť spoločnosti je výrazne determinovaná aj tým, akým spôsobom pristupuje k ľuďom, ktorí sú odkázaní na pomoc iných. Vyspelosť a kvalita školstva je takisto determinovaná tým, ako pristupuje k žiakom, ktorí potrebujú špecifickú pomoc. Pri prieskume rozhovorom o deťoch, ktoré vyžadujú osobitnú starostlivosť sme sa zhodli, že môže ísť aj o špecifické prípady.

Na Slovensku a v Maďarsku sú deti a mládež vyžadujúce špeciálnu starostlivosť vzdelávané v rámci sústavy špeciálnych škôl a špeciálnych výchovných zariadení. Na začiatku praktickej časti diplomovej práce sme si vymedzili prieskumné otázky a zväžili výber vhodnej metódy prieskumu. Výsledky prieskumu by mali zhodnotiť prácu, ale aj návrhy a metódy práce pedagogických pracovníkov v oboch štátoch. Prieskum sme vyhodnotili v tabuľkovej a grafickej forme.

6.1. Ciele prieskumu

Hlavným cieľom prieskumu bolo zistiť a porovnať jednotlivé metódy práce so žiakmi, najdôležitejšie vyučovacie predmety v rámci vzdelávacích programov pre budúci rozvoj žiakov a kľúčové zákony jednotlivých štátov, ktoré by vlády oboch štátov mali zmeniť pre lepšiu budúcnosť špeciálneho výchovno-vzdelávacieho procesu.

6.2. Prieskumné otázky

Prieskumná otázka 1:

Preskúmame, aké sú rozdiely vo využívaní edukačných metód na Slovensku a v Maďarsku.

Prieskumná otázka 2 :

Prieskumom poukážeme na vyučovacie predmety, ktoré sú najdôležitejšie pre budúci rozvoj učňov porovnaním v Slovenskej a v Maďarskej republike.

Prieskumná otázka 3:

Predpokladáme, že žiaci s ľahšou mentálnou retardáciou so svojim vzdelaním na učňovskej a praktickej škole majú väčšiu šancu integrovať sa do spoločnosti už ako vyučený odborní pracovníci vo svojich profesiách.

3. Metódy prieskumu

V rámci praktickej časti diplomovej práce sme použili nasledovné metódy:

- Literárna metóda
- Štúdium písomných prameňov a odbornej literatúry
- Metódy logických myšlienkových operácií
- Metódy analýzy
- Metódy komparácie
- Metóda rozhovoru
- Metóda pozorovania
- Dotazníková metóda

Ako základnú formu prieskumu sme si zvolili dotazník a rozhovor. Dotazník je najzaužívanejšia forma prieskumu, ktorá získava údaje formou písomných otázok. Otázky obsahujúce náš dotazník boli uzavreté aj otvorené. Pri otvorených otázkach je možné vyjadriť si vlastný názor . Otvorené otázky sú vhodným zdrojom pre získavanie nových poznatkov . Uzavreté otázky ponúkajú výber odpovedí z viacerých možností. Dotazník je anonymný. Na začiatku rozlišuje jednotlivých respondentov podľa

pohlavia, vzdelania, veku a pracovného zaradenia. Pri prieskume sme použili aj metódu rozhovoru s jednotlivými pedagogickými pracovníkmi a riaditeľmi škôl. Na základe rozhovoru sme sa dozvedeli údaje o jednotlivých školách a ich systémoch vzdelávania. Rozhovor nebol vopred pripravený, bol spontánny a užitočný.

6.4. Charakteristika skúmanej vzorky

Prieskum sme realizovali na Osobitnej odbornej škole internátnej, Kapitulska ul. 936 01 Šahy a Autonóm Speciális iskola és Szakiskola , Mikszáth u.29, 2113 - Erdőkertes. Na slovenskej škole bolo 10 dotazníkov a v maďarskej škole tiež 10 dotazníkov. Vzorku prieskumu tvoria edukátori – učitelia, vychovávatelia, majstri odbornej výchovy ako aj riaditelia týchto škôl, ktorí sa tiež podieľajú na vyučovacom procese. Sú to ľudia, ktorí sú v každodennom styku s deťmi počas ich pobytu na škole a na odbornom výcviku. Obidve školy pripravujú a vychovávajú učňov k odbornému povolaniu a prijímajú žiakov s ľahkým stupňom mentálnej retardácie, poruchami správania a žiakov z rómskej komunity.

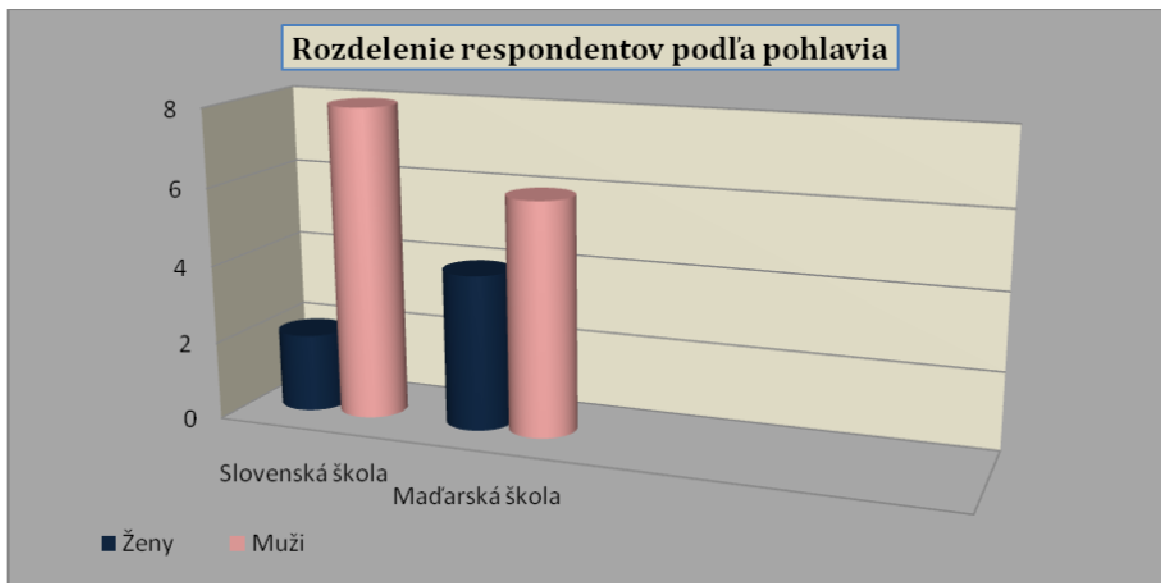
6.5. Vyhodnotenie prieskumu

V rámci prieskumu bolo oslovených 10 respondentov v slovenskom učilišti a 10 respondentov v maďarskom učilišti. Dotazník obsahoval 11 otázok, ktoré boli spracované v slovenskom aj v maďarskom jazyku. Priemerný vek respondentov bol 48 rokov na Slovensku a 46 rokov Maďarsku.

Tabuľka 14: Rozdelenie podľa pohlavia

	Ženy	Muži
Slovenská škola	2	8
Maďarská škola	4	6

Graf 1: Rozdelenie respondentov podľa pohlavia

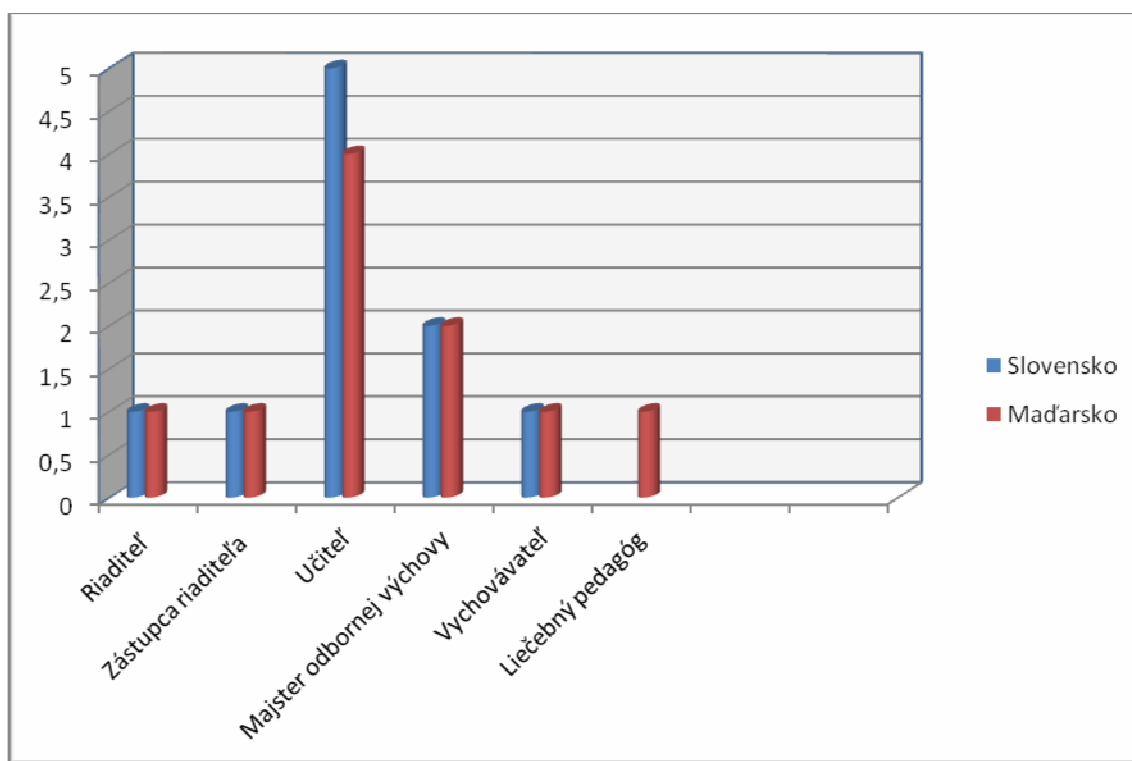
Rozdelenie respondentov podľa pracovného zaradenia:

	Slovenské učilište	Maďarské učilište
Riaditeľ:	1	1
Zástupca riaditeľa:	1	1
Učiteľ:	5	4
Majster :	2	2
Vychovávateľ:	1	1
Liečebný pedagóg		1
Spolu:	10	10

Tabuľka 15: Rozdelenie podľa pracovného zaradenia

Pracovné zaradenie	Slovensko	Maďarsko
Riaditeľ	1	1
Zástupca riaditeľa	1	1
Učiteľ	5	4
Majster odbornej výchovy	2	2
Vychovávateľ	1	1
Liečebný pedagóg		1

Graf 2: Rozdelenie respondentov podľa pracovného zaradenia

Dotazník tvorili nasledovné otázky:

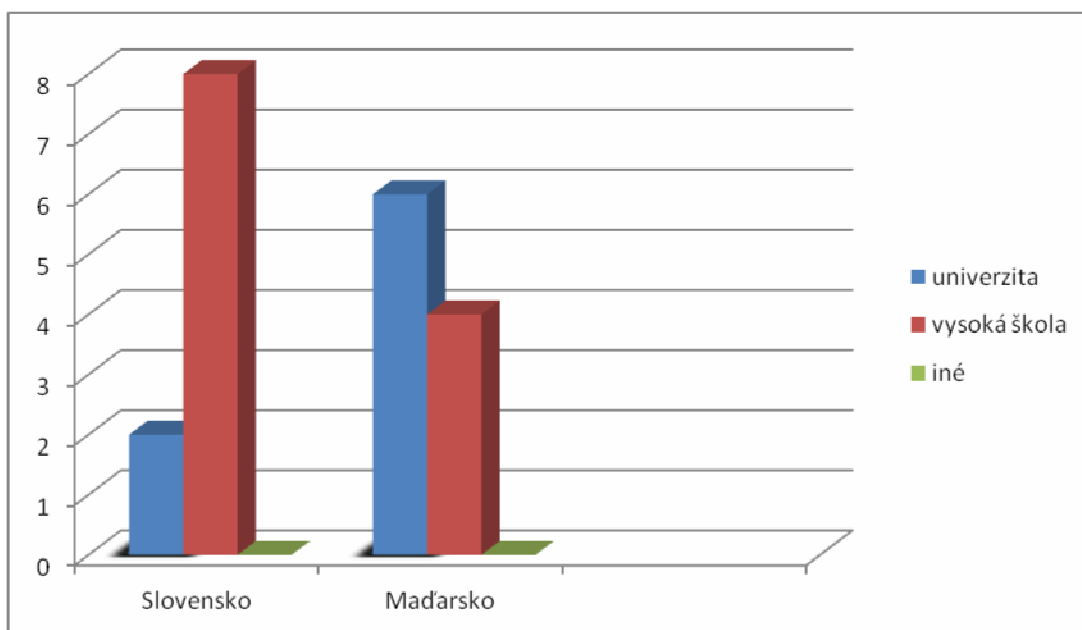
1. Napíšte , aké máte ukončené pedagogické vzdelanie .

Otázka bola daná respondentom s cieľom zistiť, aké vzdelanie majú pedagógovia na jednotlivých školách. Odpovede boli nasledovné:

Tabuľka 16: Vzdelanie

Vzdelanie:	Slovensko	Maďarsko
univerzita	2	6
vysoká škola	8	4
iné	0	0

Graf 3: Dosiiahnuté vzdelanie respondentov

Na základe výsledku porovnania možno skonštatovať, že pedagógovia v maďarskom učilišti majú skoro všetci z oslovených univerzitné vzdelanie.

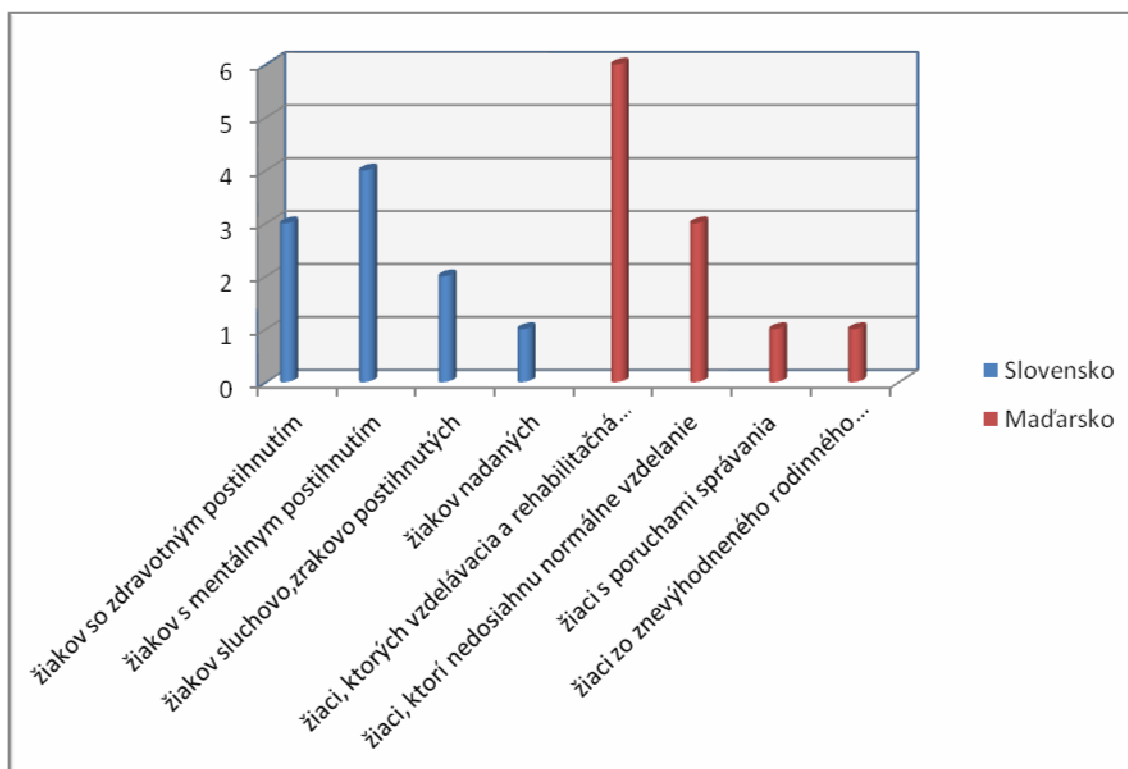
2. Špeciálne vzdelávanie na Slovensku (v Maďarsku) sa poskytuje pre:

Cieľom otázky bolo čo znamená pojem špeciálne vzdelávanie (speciális oktatás v Maďarsku) pre respondentov. Odpovede ukazuje tabuľka a graf.

Tabuľka 17: Pojem špeciálne vzdelávanie (speciális oktatás)

Špeciálne vzdelávanie sa poskytuje pre:	Slovensko	Maďarsko
žiacov so zdravotným postihnutím	3	
žiacov s mentálnym postihnutím	4	
žiacov sluchovo,zrakovo postihnutých	2	
žiacov nadaných	1	
žiaci, ktorých vzdelávacia a rehabilitačná komisia zaradí do týchto škôl		6
žiaci, ktorí nedosiahnu normálne vzdelanie		3
žiaci s poruchami správania		1
žiaci zo znevýhodneného rodinného prostredia		1

Graf 4: Odpovede respondentov na pojem špeciálne vzdelávanie

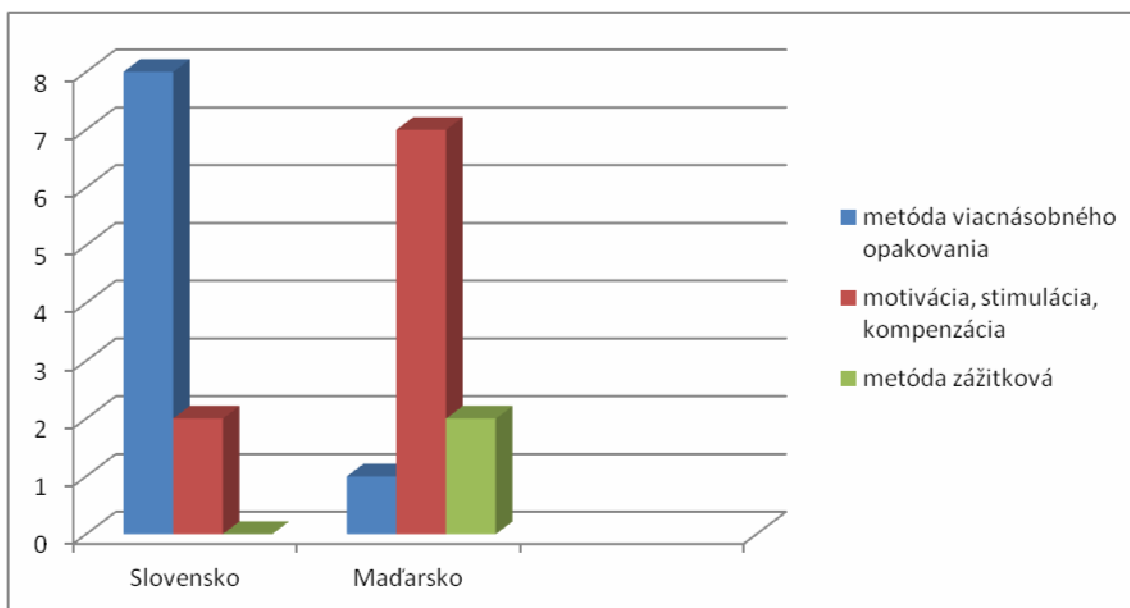
Na základe porovnania odpovedí sme zistili, že až štyria slovenský respondenti na otázku odpovedali, že špeciálne vzdelávanie na Slovensku sa poskytuje pre žiakov mentálne postihnutých. V Maďarsku pojem špeciálne vzdelávanie je málo používané. Z výsledkov vyplýva, že v Maďarsku používajú výraz liečebná a rehabilitačná pedagogika. Z odpovedí vyplýva, že o špeciálnom vzdelávaní u nich rozhoduje táto komisia.

3. Aké výchovné a edukačné metódy poznáte ?

Tabuľka 18: Výchovné a edukačné metódy

Výchovné a edukačné metódy	Slovensko	Maďarsko
metóda viacnásobného opakovania	8	1
motivácia, stimulácia, kompenzácia	2	7
metóda zážitková	0	2

Graf 5: Výchovné a edukačné metódy

Výsledky porovnávania nám ukazujú, že najviac používaná výchovná a edukačná metóda v počte osem z desiatich respondentov je na slovenskom učilišti metóda viacnásobného opakovania. V maďarskom učilišti prevažuje motivácia, stimulácia, kompenzácia a metóda zážitková.

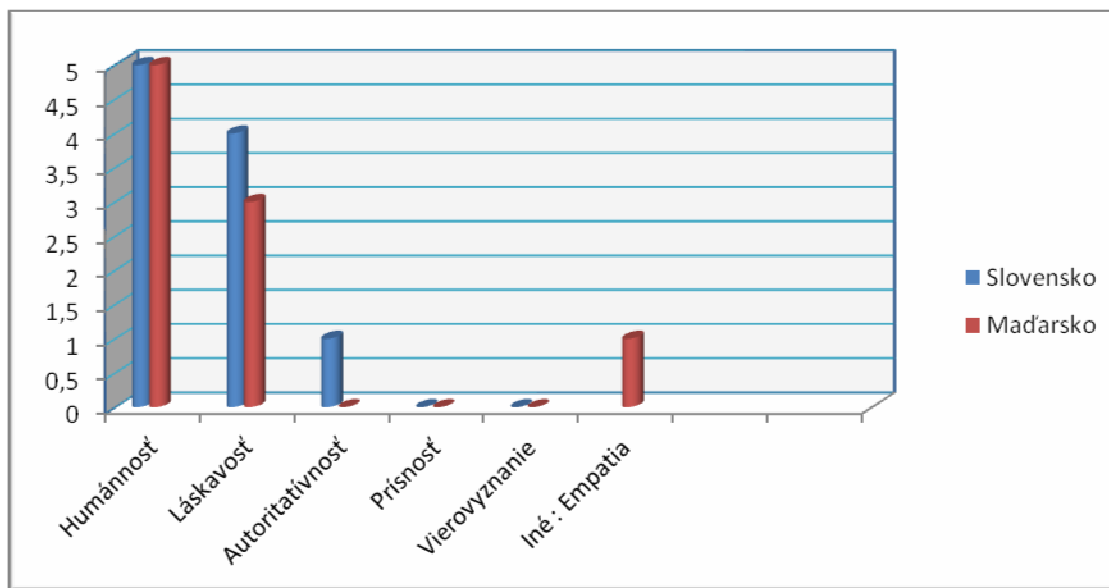
4. Pri svojej práci s deťmi zakrúžkujte najmenej 3 z možností ktoré využívate: a) Humánnosť, b) Láskavosť, c) Autoritatívnosť, d) Prísnosť, e) Vierovyznanie, f) Iné

Vo štvrtej otázke sme zisťovali, ktoré možnosti využívajú pedagógovia pri edukácii. Do ponúknutého súboru sme zaradili humánnosť a láskavosť. Niektorí respondenti uvádzali len dve možnosti, a niektorí aj pridali medzi iné. Výsledok uvádzame v tabuľke a grafe.

Tabuľka: Edukácia

Edukácia	Slovensko	Maďarsko
Humánnosť	5	5
Láskavosť	4	3
Autoritatívnosť	1	0
Prísnosť	0	0
Vierovyznanie	0	0
Iné : Empatia		1

Graf 6: Alternatívy pri edukácii

Humánnosť a láskavosť preferujú respondenti z oboch škôl. Z výsledkov je zrejmé, že jeden pedagóg v maďarskej škole využíva najviac v edukácii empatiu. Z dotazníka vyplýva, že je to liečebný pedagóg. Empatia je veľmi dôležitá pri práci so žiakmi najmä zo sociálne znevýhodneného prostredia.

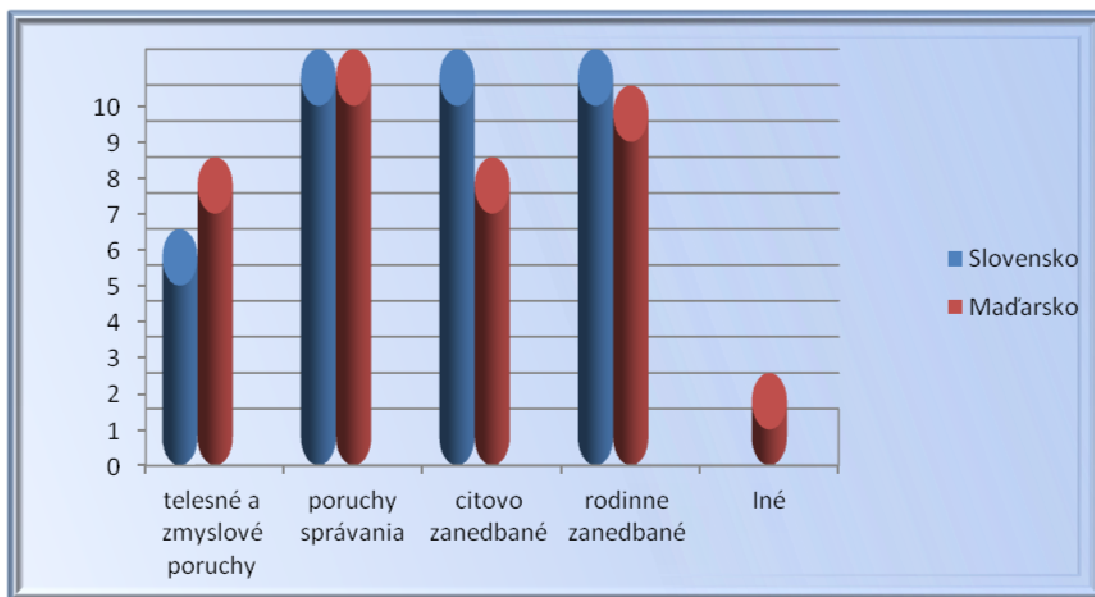
5. Počas Vášho pedagogického pôsobenia ste sa stretli s deťmi ktoré mali: a) telesné a zmyslové poruchy, b) poruchy správania, c) citovo zanedbané, d) rodinne zanedbané, e) zdravé, f) iné

Prieskum bol realizovaný na školách, kde deti majú zväčša postihnutie – ľahkú mentálnu retardáciu. K tomuto ochoreniu sa pridružujú aj ďalšie negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú edukáciu týchto detí. V tejto otázke sme sa chceli dozvedieť, že s akými deťmi sa stretli pedagógovia počas svojej praxe.

Tabuľka 20: Postihnutia v jednotlivých krajoch

	telesné a zmyslové poruchy	poruchy správania	citovo zanedbané	rodinne zanedbané	Iné
Slovensko	5	10	10	10	
Maďarsko	7	10	7	9	1

Graf 7: Výskyt postihnutí na jednotlivých školách

Z prieskumu vyplýva, že medzi najviac negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú činnosť vzdelávania na týchto školách sú poruchy správania žiakov, žiaci citovo zanedbané a žiaci rodinne zanedbané. V rámci možností na dotazníku boli najviac zakrúžkované. S celkom zdravými deťmi sa počas svojej činnosti pedagógovia nestretli na týchto školách a preto sme to neuviedli ani v grafe. Zaujímavý je názor pedagóga, ktorý uvádza medzi inými ako negatívny faktor rodinne zanedbané - deti bezdomovcov.

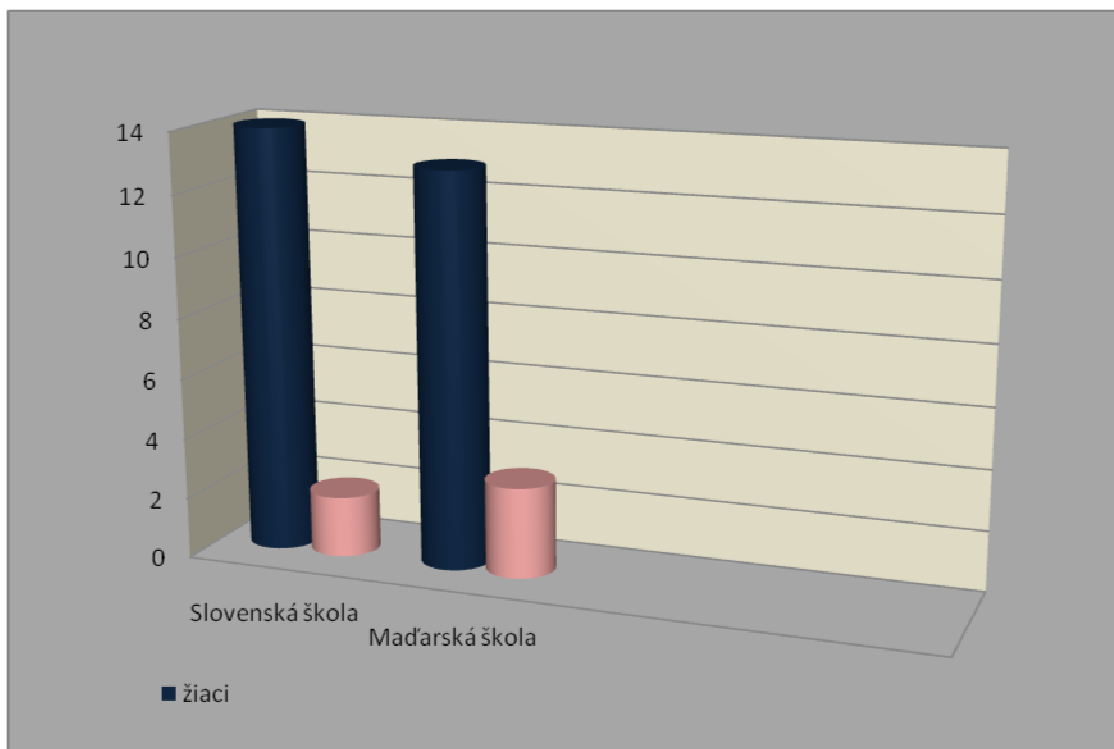
6. Koľko je maximálny počet detí v jednej triede na Vašej škole ?

Výsledok porovnania poskytuje tabuľka a graf.

Tabuľka 21: Počet detí v triedach a v skupinách

	žiaci	skupiny na odbornom výcviku
Slovenská škola	14	2
Maďarská škola	13	3

Graf 8: Počet detí v triedach a na odbornom výcviku

Na slovenskej škole je maximálny počet žiakov 14 a na maďarskej škole je maximálny počet žiakov 13, ktorý môže byť podľa zákona v týchto školách. V rámci rozhovoru sme sa od pedagógov na slovenskej škole dozvedeli, že triedy sa delia na skupiny počas odborného výcviku v odboroch maliar, murár, tesár, zámočník a pracovník pre domáce práce. V skupinách môže byť najviac 5 až 7 žiakov, ktorí pracujú pod dozorom majstra. Na maďarskom učilište sa žiaci taktiež delia na skupiny v odboroch (Kőműves – Murár), (Szobafestő-mázoló és tapétázó – maliar, tapetár) a (Varrómunkás – pracovník/čka, ktorý bude vedieť šiť)

7. Majú na Vašej škole žiaci asistentov ?

Z dotazníkov z obidvoch škôl vyplýva, že ani na jednej škole žiaci nemajú asistentov. Sú to žiaci s ľahkým stupňom postihnutia a v rámci vzdelávania na učňovskej škole by ani vážne telesné a zmyslové postihnutie nemohli mať. V rámci zmyslového postihnutia na slovenskej škole sú dve dievčatá, ktoré sa zajakávajú a majú problém s rečou. Tieto sa vzdelávajú v učebnom odbore pracovníčka pre domáce práce. V maďarskej škole sú tri dievčatá, ktoré si vyžadujú logopéda. Tieto sa učia za šičky.

Tu sme porovnávaná tabuľkou a grafom neuskutočnili, nakoľko výsledky z dotazníkov boli jednoznačné.

8. Ktoré predmety považujete za najdôležitejšie na Vašej škole pre budúci rozvoj týchto detí: Vymenujte aspoň tri podľa dôležitosti.

Pri vyhodnotení dotazníka je zrejmé, že najviac respondentov uvádzalo predmet Odborný výcvik na oboch školách. Ďalšie predmety nám ukáza tabuľky.

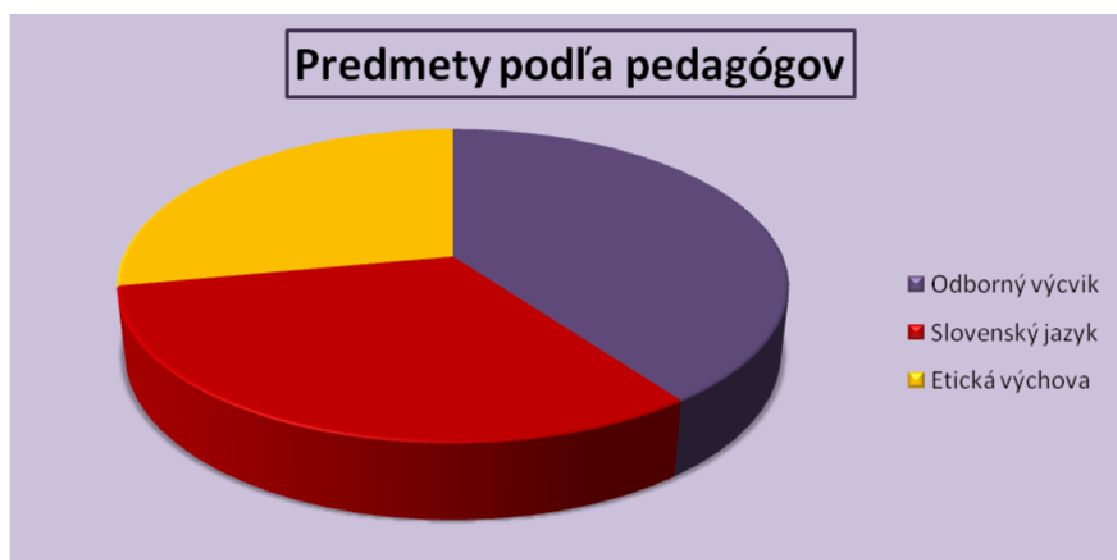
Tabuľka 22: Preferujúce predmety na slovenskej škole

Slovenská škola	počet
Odborný výcvik	10
Slovenský jazyk	8
Etická výchova	7

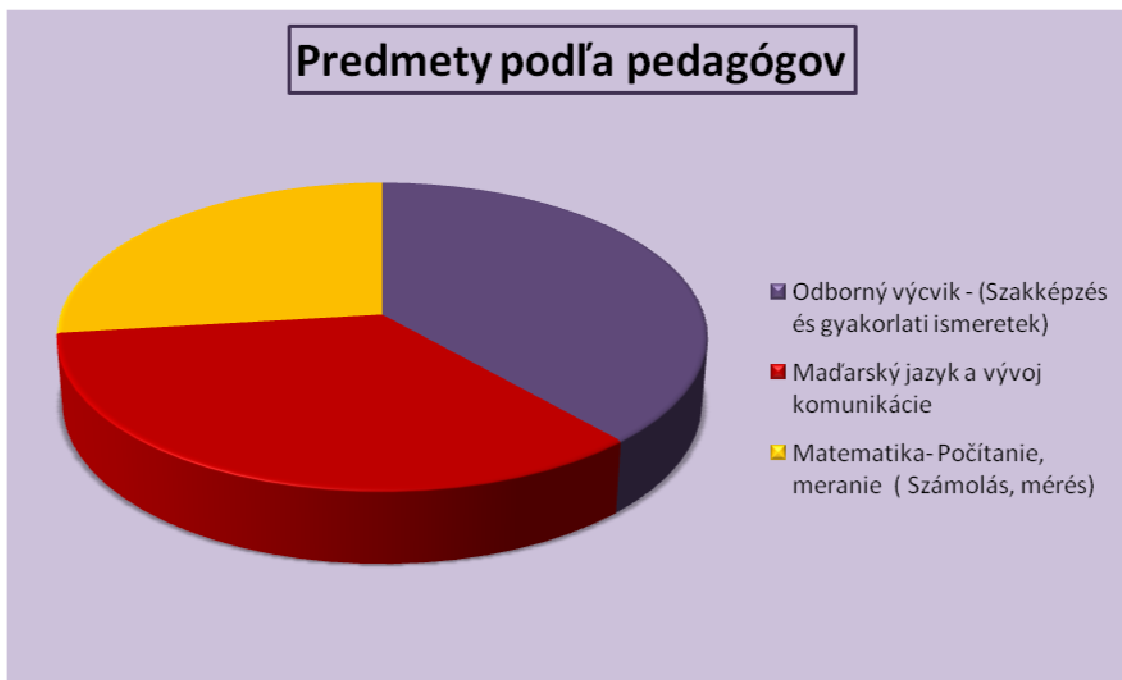
Tabuľka 23: Preferujúce predmety v maďarskej škole

Maďarská škola	počet
Odborný výcvik - (Szakképzés és gyakorlati ismeretek)	10
Maďarský jazyk a vývoj komunikácie	9
Matematika- Počítanie, meranie (Számolás, mérés)	7

Graf 9: Predmety podľa pedagógov

Graf 10: Predmety podľa pedagógov

Otázka č. 8 bola otvorená. Respondenti vymenovali jednotlivé predmety podľa dôležitosti. Po matematicko-štatistickom hodnotení za každú krajinu sme vybrali tri najviac sa opakujúce predmety. Kým slovenskí pedagógovia uvádzajú na treťom mieste ako dôležitý predmet etická výchova, maďarskí pedagógovia označili jednoznačne matematiku – počítanie, meranie. Tento predmet súvisí jednoznačne s odbornou praxou týchto žiakov.

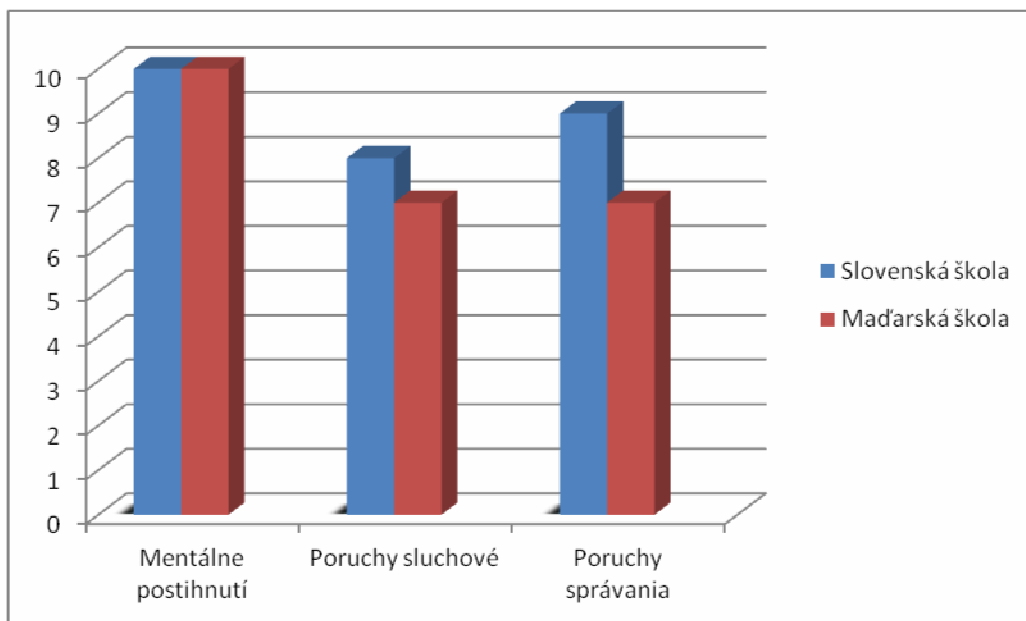
9. Aké postihnutia majú deti na Vašej škole ?

Deti na týchto školách majú skôr zmyslové poruchy ako telesné.

Tabuľka 24: Druhy postihnutia

	Mentálne postihnutí	Poruchy sluchové	Poruchy správania
Slovenská škola	10	8	9
Maďarská škola	10	7	7

Graf 11: Druhy postihnutia

Na otvorenú otázku č. 9 mali pedagógovia vymenovať najčastejšie sa vyskytujúce postihnutia. Po vyhodnotení dotazníka sme zistili, že aj slovenskí aj maďarskí pedagógovia dali na 1. miesto mentálne postihnutie. Na 2. miesto sa dostalo sluchové postihnutie, ktoré uvádzalo na slovenskej škole 8 a na maďarskej škole 7 pedagógov. Pri vyhodnotení 3. miesta ako poruchy správania v rámci postihnutia uvádza 9 pedagógov v slovenskej škole a 7 pedagógov v maďarskej škole.

10. Ako by ste riešili vzniknutú situáciu: Žiak na hodine neustále vyrušuje, nadáva a hreší na učiteľa a na spolužiakov.

1. Už to neriešim, som z toho unavený, mám to každý deň.
2. Pokúsim ho zaujať nejakou správou, ktorá by mu odpútala pozornosť
3. Trpezlivo počkám na koniec hodiny a riešim to s ním individuálne a potom skupinovo počas prestávky
4. Dám mu trest, alebo mu zakážem jeho obľúbenú činnosť
5. Iné: navrhnete

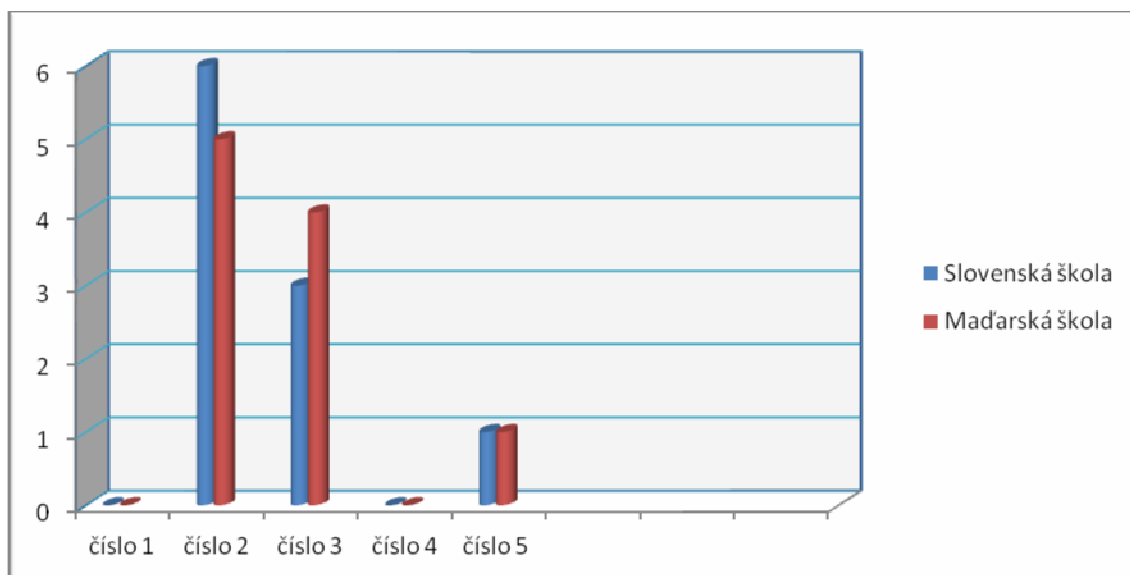
Z dotazníkovej otázky č. 10 sme sa chceli dozvedieť, aké sú reakcie a riešenia edukátorov na vzniknutú situáciu počas vyučovania alebo odbornej praxe.

Respondentom sme poskytli štyri možnosti a piatu možnosť sme nechali otvorenú pre návrh iného riešenia tejto situácie. Výsledky prieskumu ukazuje tabuľka a graf.

Tabuľka 25: Varianty riešenia

Možnosti odpovedí	Slovenská škola	Maďarská škola
číslo 1	0	0
číslo 2	6	5
číslo 3	3	4
číslo 4	0	0
číslo 5	1	1

Graf12: Výsledky variantov riešenia danej situácie

Výsledky prieskumu boli veľmi zaujímavé. Možnosť číslo 1 nebola zakrúžkovaná spomedzi respondentov vôbec. Keby to niekto zakrúžkoval, tak je reálna hrozba, že na škole pracuje vyhorený pedagóg. V rámci špeciálneho školstva je veľmi dôležité, aby edukátori boli empatický a vyrovnaní. Možnosť číslo 2 nám ponúkala, aby sme žiaka zaujali nejakou správou, ktorá by mu odpútala pozornosť pri danej situácii. Túto možnosť zvolilo najviac pedagógov. Zo slovenskej školy šesť a z maďarskej školy päť. Možnosť číslo 3 navrhovala riešiť situáciu trpezlivosťou individuálne aj skupinovo na konci hodiny. Zo slovenských pedagógov na túto možnosť odpovedali traja a z maďarských štyria. Možnosť číslo 4 nezakrúžkoval na dotazníku ani jeden pedagóg,

z čoho vyplýva, že vzniknutú situáciu ani na jednej škole neriešia trestom alebo zakázanou činnosťou. V možnosti číslo 5 navrhli dvaja pedagógovia iné riešenie. Slovenský respondent uviedol, že situáciu by riešil autoritatívnym dohovorom. Maďarská respondentka uvádza : („Mindenképpen kiderítem, mi áll a viselkedés háttérében, és az kiváltó okot kell megszüntetni „) Preklad znie: V každom prípade vypátram príčinu čo vyvoláva takéto správanie a hľadám spôsob na odstránenie príčiny. Súhlasíme s tým. Ak to žiak robí sústavne a aj na druhých hodinách edukátorom treba hľadať príčinu takéhoto chovania.

11. Ktoré kľúčové zákony by mala podľa Vás zmeniť vláda, aby bolo čo najmenej žiakov vyžadujúcich si individuálnu pomoc so špeciálnymi poruchami správania detí na Slovensku , Maďarsku ?

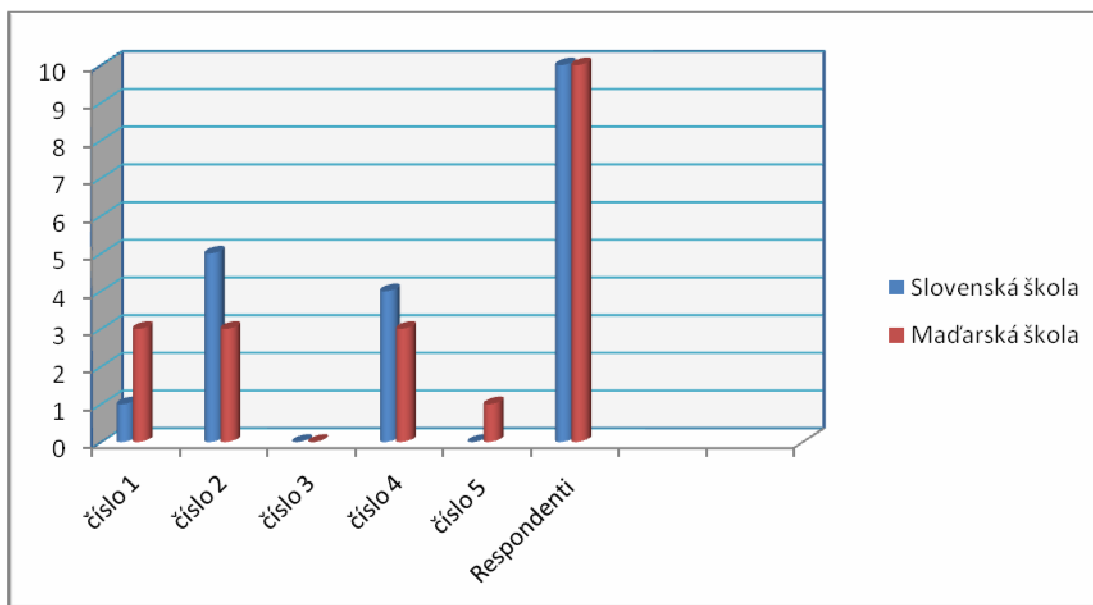
1. Zákon o rodine
2. Zákon o zamestnanosti
3. Zákon o výchove a vzdelávaní
4. Zákon o sociálnych dávkach, rodičovský príspevok
5. Iné: uveďte.....

Túto otázku sme dali do prieskumu hlavne preto, lebo pri vzájomných rozhovoroch v rámci prieskumu medzi respondentami jednotlivých krajín sme zistili, že je stúpajúca tendencia žiakov s poruchami správania. Chceli sme zistiť aký návrh by dali naši edukátori v rámci zmeny zákonov. Zákony v oboch krajinách sú približne rovnaké. Výsledky poslednej otázky sú v nasledovnej tabulke.

Tabuľka 26: Pomoc zmenou zákonov

Možnosti odpovedí	Slovenská škola	Maďarská škola
číslo 1	1	3
číslo 2	5	3
číslo 3	0	0
číslo 4	4	3
číslo 5	0	1
Respondenti	10	10

Graf 13: Zákony zmierňujúce poruchy správania

Respondenti v tejto otázke mali možnosť výberu z jednotlivých odpovedí. Z celkového počtu dvadsiatich opýtaných je zrejme, že navrhujú zmeniť zákon o zamestnanosti a zákon o sociálnych dávkach. Aj veľká nezamestnanosť v oboch štátoch má dopad na výchovu a vzdelávanie detí. Zo štatistického zistenia vyplýva, že viac ako 60 % detí, ktoré majú poruchu správania pochádza z rodín, kde rodičia dlhodobo nemajú prácu a poberajú štátne sociálne dávky. Jeden respondent v piatej možnosti navrhuje prevenciu, výchovu na plánované rodičovstvo, zdravotné preventívne prehliadky, výchovu mladých k pracovným návykom, aby sa narodilo čo najmenej detí s poruchami správania.

6.6. Overenie prieskumu

Prieskumná otázka 1:

Prieskumom sme zistili, že metóda precvičovania a opakovania v rámci výchovných a edukačných metód je v škole v Slovenskej republike zaužívaná najviac. V škole v Maďarskej republike najviac respondentov zakrúžkovalo motiváciu, stimuláciu a kompenzáciu.

Prieskumná otázka 2:

Respondenti zo slovenskej školy a respondenti z maďarskej školy jednoznačne definovali ako najdôležitejší vyučovací predmet odborný výcvik. Na druhom mieste na každej škole označili pedagógovia vyučovanie materinského, čiže slovenského a maďarského jazyka a komunikácie.

Prieskumná otázka 3:

Metódou nezáväzného rozhovoru a prieskumom medzi pedagógmi jednotlivých škôl sme dospeli k záveru, že v oboch štátoch praktické školy a odborné školy pre deti s ľahším mentálnym postihnutím pomáhajú naučiť základné pracovné návyky a sociálne návyky. Takto vzdelané deti sa aj skôr uplatnia na trhu práce a vedia sa začleniť do normálneho života.

ZÁVER

Význam vzdelávania v súčasnom svete narastá a je potrebné vyhodnocovať podmienky pre vzdelanie v jednotlivých krajinách, spoznávať ako sú školské systémy utvárané a usporiadané. Čím sú ľudia viac vzdelanejší majú aj viac bezpečnosti, ale zároveň sa aj medzi vzdelanými ľuďmi vytvára menej kriminality. Z hľadiska UNESCO má vzdelanie v súčasnom svete nasledovné významy:

- 1. umožňuje prístup k ľudskému poznaniu ako právo každého človeka*
- 2. vzdelanie vedie k vyššej produktivite a efektívnosti každej ľudskej činnosti*
- 3. vzdelanie vedie k výraznejšej ochrane životného prostredia*
- 4. vzdelanie podporuje sociálnu stabilitu, účasť na občianskych aktivitách a formovaní spoločenského života*
- 5. vzdelanie vedie k nižšej reprodukcii, ktorá smeruje k výraznejšej dynamike rodiny*
- 6. vzdelanie podporuje politickú stabilitu a znižuje úroveň nezamestnanosti,*

Zdroj: <http://www.ujici.snadno.eu/Porovnavaci-pedagogika.html>

Ak interpelujeme aké dôležité je vzdelanie a vzdelávanie v jednotlivých krajinách, musíme odstrániť aj negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú populáciu v rámci globalizácie. Preto si vláda Slovenskej republiky vytýčila nasledovné miléniové ciele, ktoré majú byť naplnené do roku 2014:

- 1. zredukovať počet extrémne chudobných*
- 2. zredukovať počet ľudí trpiacich hladom*
- 3. dosiahnuť univerzálne primárne vzdelanie pre všetkých*
- 4. odstrániť diskrimináciu dievčat*
- 5. zredukovať detskú i materskú úmrtnosť*
- 6. zabrániť rozširovaniu chorôb /AIDS, malária, cholera.../*
- 7. zabezpečiť udržateľnosť prírodného prostredia a ochranu prírodných zdrojov / vody, čistého vzduchu a pôdy/*
- 8. vytvoriť globálne partnerstvo pre rozvoj, ktoré umožní každému štátu rovnaký prístup na trh a vytvoriť udržateľnú dlhovú situáciu,*

Zdroj: <http://www.ujici.snadno.eu/Porovnavaci-pedagogika.html>

V týchto súvislostiach sa porovnávacia pedagogika javí ako oblasť vedy, ktorej výsledky je možné využiť aj v oblasti riadenia ľudských zdrojov, v sociálnej politike, ale aj v ekonomike jednotlivých štátov. Výsledky skúmania porovnávajúcej pedagogiky sú využiteľné pre nasledovné účely:.,

- 1. pre plánovanie a riadenie školstva v konkrétnom štáte z hľadiska uplatňovania vzdelávacej politiky*
- 2. výsledky porovnávacej pedagogiky sú využívané aj v ekonomike školstva a vzdelávania, keď je možné porovnávať úroveň kvality vzdelávania sa s prostriedkami, ktoré boli do tohto vzdelávania investované*
- 3. výsledky porovnávacej pedagogiky sú využiteľné aj v oblasti sociálnych vied, na vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva, jeho kvalifikáciu a prínos do spoločenského rozvoja a produkcie*
- 4. výsledky porovnávacej pedagogiky majú význam aj pre orientáciu učiteľov, či riadiacich pracovníkov školstva z hľadiska využívania zahraničných skúseností*
- 5. poznatky porovnávacej pedagogiky. sú využiteľné aj pri štúdiu budúcich učiteľov alebo odborníkov z oblasti pedagogiky*
- 6. využitie poznatkov porovnávacej pedagogike je v medzinárodnom porovnaní vzdelávacích systémov, čo je prínosom informácií pre rodičovskú i širšiu verejnosť,.,*

Poznatky z komparatívnej - porovnávacej pedagogiky sú pre odborníkov a aj pre laickú verejnosť dôležité preto, lebo ovplyvňujú postoje, prístupy i vzťahy k vzdelávaniu vo vlastnej krajine a zároveň umožňujú systém vzdelávania nielen hodnotiť, ale ho aj ovplyvňovať.

Zdroj: <http://www.ujci.snadno.eu/Porovnavaci-pedagogika.html>

V národnom programe reforiem Slovenskej republiky na roky 2011 až 2014 medzi najdôležitejšie výzvy slovenskej ekonomiky patrí zvýšenie financovania a kvality vzdelávania. V oblasti regionálneho školstva sa vláda SR zameria na začlenenie detí zo sociálne vylúčených spoločností, otvorí trh s učebnicami a odbyrokratizuje prácu pedagógov. V rámci programu začlenenia detí zo sociálne vylúčených skupín slovenský vzdelávací systém prehľbuje pôvodné nerovnosti žiakov skorou selekciou detí do vzdelávacích prúdov rôznej kvality a prispieva k autoreprodukcii vzdelávania, to znamená, že deti kopírujú dosiahnutú úroveň vzdelania rodičov. V takomto školskom

systeme majú deti zo sociálne slabších skupín, obzvlášť zo sociálne vylúčených spoločenstiev minimálnu šancu získať vzdelanie, lebo je znevýhodnené kvôli svojej kultúrnej a jazykovej odlišnosti, umocnenej zlou sociálno-ekonomickou situáciou. Prehodnotí sa preto význam špeciálnych škôl a prijímú sa opatrenia na zabránenie nožnej segregácie na báze etnickej príslušnosti, zvýši sa počet špeciálnych pedagógov, zamestnancov pedagogicko-psychologického poradenstva a asistentov na školách. Pre spoločnosť nie je dobré, ak sa príliš skoro oddelia najlepši žiaci od ostatných. Školstvo dosahuje celkovo lepšie výsledky, ak sú deti dlhšie spolu. Pre tieto deti je najlepši spôsob integrácia a nie segregácia.

Cieľom diplomovej práce bolo porovnávanie nielen špeciálnych škôl, ale aj školských systémov výchovy a vzdelávania detí v Maďarskej republike, v Slovenskej republike a v krajinách OECD. V rámci rozhovoru medzi pedagógmi a špeciálnymi pedagógmi obidvoch krajín sme verifikovali skutočnosť, že špeciálnu výchovu potrebujú najmä deti z rómskeho a zo sociálne znevýhodneného prostredia. Výška miery nezamestnanosti v obidvoch krajinách hlboko ovplyvňuje počet detí vyžadujúcich špeciálnu starostlivosť. Neustále sa zvyšuje aj počet detí s poruchami správania. Sú to najmä deti z neúplných a nefunkčných rodín. Rodina je pre postihnuté a narušené deti nielen sociálnym prostredím, ale aj výchovným prostredím. Preto je sociálne prostredie, ktoré im sprostredkúva základné skúsenosti veľmi dôležité so zreteľom na kvalitu ich budúceho života. Socializačný a individualizačný proces je procesom ich postupného prispôsobovania sa a včleňovania sa do tohto prostredia. (Špeciálna pedagogika pre 4. ročník SOŠ, 2003)

Vzdelávanie a rodinná výchova v obidvoch krajinách prebieha v spolupráci so školou, jej pedagógmi, špeciálnymi pedagógmi a špeciálnymi inštitúciami.

Za posledných 25 rokov nastal významný posun v teórii a metodológii komparatívnej pedagogiky. Porovnávacou pedagogikou sa sleduje nielen skutočné porovnávanie jednotlivých krajín a ich vzdelávacích systémov, ale aj dokumentácie a analýzy, ktoré umožňujú prenos skúseností z jednej krajiny do inej krajiny. Uplatňuje sa aj iné nazeranie na javy výchovnej a vzdelávacej reality, upozorňuje na zvláštnosti iného vzdelávacieho systému, ktorý nemožno vysvetľovať bez poznania špecifičnosti kultúry iných krajín.

Záverom práce zverejňujeme výroky J.A. Komenského, ktoré sú ohľadom vzdelania a vzdelávania platné dodnes. V tom čase za hlavnú príčinu zvrátenosti ľudského života a rozpory spoločenských vzťahov pokladal J.A. Komenský nedostatočné osvietenie rozumu. Vzdelanie sa stáva základným prostriedkom na usporiadanie spoločenských vzťahov a na zabezpečenie aj blahobytu ľudí. Vzdelanie však má byť v službách spoločnosti. Spoločenskú funkciu vzdelania zdôvodňuje Komenský takto: (Komenský,1957)

„Vec je naozaj naskrze vážna a ako by si ju všetci ľudia mali priať, tak by mali všetci o nej uvažovať, mali by ju všetci spoločnou prácou podporovať ako dielo, ktoré prizera k spoločnému blahu ľudského pokolenia. Akú väčšiu alebo lepšiu službu môžeme preukázať štátu, ako keď učíme a vzdelávame mládež ? Najmä v tomto čase úpadku mravov, keď klesla tak hlboko, že ju treba na uzde držať a krotiť všeobecným prispením, vraví Cicero. A Filip Melanchton napísala, že správne vzdelávať mládež je o niečo väčší čin ako dobyť Tróju.“ (Komenský,1957,s.18)

Komenský bol presvedčený, že náprava ľudských vecí môže nastať len dôkladným vzdelávaním a úpravou vied, ktoré privedú ľudí k správne poznaniu podstaty vecí a odstránia rozpory. (Komenský,1957)

„Preto treba mládeži starostlivo vstevovať cieľ nášho života, že sa totiž nerodíme pre seba samých, ale pre Boha a blížneho , to jest pre spoločnosť pokolenia ľudského, aby sa utvrdili v tom presvedčení a zvykali si už od detstva napodobňovať Boha, anjelov, slnko a všetky ostatné vznešené tvory, to jest snažiť sa a usilovať sa prospievať svojou službou čo najväčšiemu počtu ľudí. Len tak by bol blažený stav tak súkromných, ako aj verejných vecí, keby sa všetci vedeli a chceli spojiť pre spoločný prospech a vo všetkom jedni druhým pomáhať. A budú aj vedieť, aj chcieť, až sa to naučia.“ (Komenský,1957,s.19)

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Autorský kolektív- Oriechčíková Helena, Kastelová Alexandra, Skokanová Anna, Vašek Štefan, Komparatívna špeciálna pedagogika, Verbum - vydavateľstvo katolíckej univerzity v Ružomberku, 2010, ISBN: 978-80-8084-536-0

Európska komisia- Euridyce- Výkonná agentúra pre vzdelávanie audiovizuálny sektor a kultúru, Organizácia vzdelávacieho systému na Slovensku 2009/2010

Gaňo, Viliam: Výchova defektných detí. Bratislava, SPN 1962

Jan Amos Komenský: Vybrané spisy III. Bratislava , SPN, 1957

Kumpera Jan: Jak (se) učit vybrané myšlenky o vzdělání a výchově, Mladá fronta L.P., 2004, ISBN:80-204-1123-2

Németh Ondrej, Špeciálnopedagogické poradenstvo na Slovensku, Bratislava, Sapientia 2010, ISBN: 978-8089229-20-8

Pedagogické rozhľady – odbornometodický časopis 1/2000, Metodické centrum B. Bystrica, 1994, ISSN 1335-0404

Slovík Jozef, Speciální pedagogika, Praha, Grada Publishing, 2007, ISBN: 978-80-247-1733-3

Špeciálna pedagogika pre 4. ročník Stredných odborných škôl, SPN, 2003, ISBN:80-10-00014-0

Vašek Štefan, Základy špeciálnej pedagogiky, VŠ J. A. Komenského, s r.o., Praha 2003, ISBN: 80-86723-13-6

Vašek Štefan a kolektív, Špeciálna pedagogika – terminologický a výkladový slovník, SPN, 1995, ISBN: 80-08-00864-4

Zelina Miron, Teórie výchovy alebo hľadanie dobra, Bratislava, SPN – Mladé letá , 2004, ISBN: 80-10-00456-1

Zákon č.245/2008 Z.z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

Zákon č. LXXIX z roku 2007 o verejnom školstve v Maďarskej republike – (2007. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról.)

ZOZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJOV

http://www.minedu.sk/data/USERDATA/RegionalneSkolstvo/SpVaV/Materialy/Koncepcia_SPP.pdf

http://www.zoe.sk/pub/doc/theologos/t_specialna_pedagogika_nevyhnutna_sucast.pdf

<http://www.teologia.iskra.sk/.../specialna.pedagogika.doc>

<http://ii.fmph.uniba.sk/~filit/fvk/komparacia.html>

<http://www.slideserve.com/barr/komparat-vna-pedagogika>

<http://ii.fmph.uniba.sk/~filit/fvk/komparacia.html>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Vzdel%C3%A1vac%C3%AD_syst%C3%A9m

<http://www.ys.sk/heslo/novopoznatkovost.php>

<http://pedagogika-sk.studentske.cz/2008/09/medzinrodn-klasifikcia-stupov.html>

<http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/isced-new-classification.aspx>

<http://www.uips.sk/vysoke-skolstvo---dalsie/slovník-pojmov-k-pkvs>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/ISCED>

<http://www.uips.sk/ciselniky/ciselniky-studijnych-a-ucebnych-odborov>

http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced

<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=6596-PVV2012-2016>

http://www.msap.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=51

http://www.zask.sk/files/odbory/skolstvo/rok_2006/vychovne_poradenstvo/SSI-metodicky_material_k_integracii.pdf

www.uniregio.fvs.upjs.sk/pdf/zbornik/Markusova_Markus.pdf

http://www.antiskola.eu/referaty/index.php?page=show_detail&come_from=list&obl=23&pg=1&id=26440

http://www.jobtour.eu/uploads/UBI/Update_Bildungssystem_SR_Slov.pdf

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/SK_SK

<http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program.alej>

http://www.stpke.sk/Prakticka_skola.htm

<http://www.statpedu.sk/sk/Informacie-pre-verejnost/Poskytovanie-informacii.alej>

<http://www.statpedu.sk/sk/Organizacia-SPU/Statut.alej>

http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/sys_vzdel_v_zahranici/system_vzdelavania_madar_sko.pdf

<http://www.nefmi.gov.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/tudnivalok-magyar/magyar-oktatasi>

<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/2007/2007-szeptember-1-jetol->

<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=iskolarendszerek-forgacs-isced>

http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=1051.html

<http://www.europskaunia.sk/oecd>

http://www.nucem.sk/sk/medzinarodne_merania

<http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/JC/ROCENKA/SS/spc2011.xls>

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134CS_HI.pdf

<http://www.ujici.snadno.eu/Porovnavaci-pedagogika.html>

http://www.finance.gov.sk/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=8046&documentId=6727

ZOZNAM OBRÁZKOV, TABULIEK A GRAFOV

Zoznam obrázkov

- Obrázok 1: Kniha OECD 2004
- Obrázok 2: Kniha OECD 2005
- Obrázok 3: Kniha OECD 2007
- Obrázok 4: Kniha - Key Data on Education in Europe 2012

Zoznam tabuliek

- Tabuľka 1: Označenie odboru v cudzích jazykoch
- Tabuľka 2: Názvy špecializácií
- Tabuľka 3: ISCED 1997 a ISCED 2011
- Tabuľka 4: ISCED v anglickom jazyku
- Tabuľka 5: ISCED v slovenskom jazyku
- Tabuľka 6: Stupeň vzdelania a vzdelávacie zariadenia
- Tabuľka 7: ISCED v maďarskom jazyku - úrovne
- Tabuľka 8: ISCED v maďarskom jazyku – typy vyučovania
- Tabuľka 9: ISCED v Maďarsku
- Tabuľka 10: Porovnanie špeciálnych škôl dvoch krajín
- Tabuľka 11: Dĺžka povinného vzdelávania v Európe v rokoch 1980 - 2011
- Tabuľka 12: Ročné výdaje na študenta v inštitúciách verejného sektora
- Tabuľka 13: Dĺžka prechodu zo vzdelávacieho procesu do zamestnania
- Tabuľka 14: Rozdelenie podľa pohlavia
- Tabuľka 15: Rozdelenie podľa pracovného zaradenia
- Tabuľka 16: Vzdelanie
- Tabuľka 17: Pojem špeciálne vzdelávanie (speciális oktatás)
- Tabuľka 18: Výchovné a edukačné metódy
- Tabuľka 19: Edukácia
- Tabuľka 20: Postihnutia
- Tabuľka 21: Počet detí v triedach
- Tabuľka 22: Preferujúce predmety na slovenskej škole
- Tabuľka 23: Preferujúce predmety v maďarskej škole
- Tabuľka 24: Druhy postihnutia
- Tabuľka 25: Výsledky variantov riešenia danej situácie
- Tabuľka 26: Pomoc zmenou zákonov

Zoznam grafov

- Graf 1: Rozdelenie respondentov podľa pohlavia
- Graf 2: Rozdelenie respondentov podľa pracovného zaradenia
- Graf 3: Dosiahnuté vzdelanie respondentov
- Graf 4: Odpovede respondentov na pojem špeciálne vzdelávanie
- Graf 5: Výchovné a edukačné metódy
- Graf 6: Alternatívy pri edukácii
- Graf 7: Výskyt postihnutí na jednotlivých školách

Graf 8: Počet detí v triedach a na odbornom výcviku

Graf 9: Predmety podľa pedagógov

Graf 10: Predmety podľa pedagógov

Graf 11: Druhy postihnutia

Graf 12: Výsledky variantov riešenia situácie

Graf 13: Zákony zmierňujúce poruchy správania

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA A - Dotazník v slovenskom jazyku	I.
PRÍLOHA B - Vyplnený dotazník v slovenskom jazyku.....	III.
PRÍLOHA C - Dotazník v maďarskom jazyku.....	VI.
PRÍLOHA D - Vyplnený dotazník v maďarskom jazyku	VIII.

PRÍLOHA A - Dotazník v slovenskom jazyku:

Vážení respondenti,

Ponúkam Vám do rúk dotazník, ktorého výsledky budú uvedené v diplomovej práci. Dotazník je anonymný. Pri vyplňaní Vás prosím, o čo najúprimnejšie odpovede, ktoré vychádzajú z Vašej praxi.

Za ochotu a odpovede Vám vopred ďakujem.

Bc. Zita Mészárosová

Dotazník

Pohlavie

Vek

.....

Vzdelanie

Pracovné zaradenie

.....

1. Napíšte , aké máte ukončené pedagogické vzdelanie:

a/ univerzita

b/ vysoká škola

c/iné

2. Špeciálne vzdelávanie na Slovensku sa poskytuje pre:

/ vymenujte aspoň 3 možnosti / :

a/

b/

c/

3. Aké výchovné a edukačné metódy poznáte:

/ vymenujte aspoň 2 možnosti /

a/

b/

c/

4. Pri svojej práci s deťmi zakrúžkujte najmenej 3 z možností ktoré využívate:

a/ humánosť

b/ láskavosť

c/ autoritatívnosť

d/ prísnosť

e/ vierovyznanie

f/ iné

5. Počas Vášho pedagogického pôsobenia ste sa stretli s deťmi ktoré mali:

a/ telesné a zmyslové poruchy

b/ poruchy správania

c/ citovo zanedbané

d/ rodinne zanedbané

e/ zdravé

f/ iné

6. Koľko je maximálny počet detí v jednej triede na Vašej škole:

.....

7. Majú na Vašej škole žiaci asistentov ?

a/ áno

b/ nie

c/ neviem

8. Ktoré predmety považujete za najdôležitejšie na Vašej škole pre budúci rozvoj týchto detí:

Vymenujte aspoň štyri podľa dôležitosti.

1,

2,

3,

4,

9. Aké postihnutia majú deti na Vašej škole ?

Vymenujte aspoň tie najčastejšie sa vyskytujúce.

1.

2.

3.

10. Ako by ste riešili vzniknutú situáciu: Žiak na hodine neustále vyrušuje, nadáva a hreší na učiteľa a na spolužiakov.

1. Už to neriešim, som z toho unavený, mám to každý deň.

2. Pokúsim ho zaujať nejakou správou, ktorá by mu odpútala pozornosť

3. Trpezlivo počkám na koniec hodiny a riešim to sním individuálne a potom skupinovo počas prestávky

4. Dám mu trest, alebo mu zakážem jeho obľúbenú činnosť

5. Iné : navrhnete :

11. Ktoré kľúčové zákony by mala podľa Vás zmeniť vláda , aby bolo čo najmenej žiakov vyžadujúcich si individuálnu pomoc so špeciálnymi poruchami správania detí na Slovensku ?

1. Zákon o rodine

2. Zákon o zamestnanosti

3. Zákon o výchove a vzdelávaní

4. Zákon o sociálnych dávkach, rodičovský príspevok

5. Iné – uveďte – navrhnete:

PRÍLOHA B – Vyplnený dotazník v slovenskom jazyku

Vážení respondenti,

Ponúkam Vám do rúk dotazník, ktorého výsledky budú uvedené v diplomovej práci. Dotazník je anonymný. Pri vyplňaní Vás prosím, o čo najúprimnejšie odpovede, ktoré vychádzajú z Vašej praxi.

Za ochotu a odpovede Vám vopred ďakujem.

Bc. Zita Mészárosová, Pastovce č. 121

Dotazník

Pohlavie MUŽ

Vek 56

Vzdelanie VŠ

Pracovné zaradenie RIADITEĽ

1. Napíšte, aké máte ukončené pedagogické vzdelanie:

a/ univerzita

b/ vysoká škola LESNÍKA A DREVÁRSKA ZVOLEN DŠ-ŠLP - UK BRATISLAVA

c/iné

2. Špeciálne vzdelávanie na Slovensku sa poskytuje pre:

/ vymenujte aspoň 3 možnosti /:

a/ MENŤÁLNE POSTIHNUTÝCH ŽIAKOV

b/ ZRAKOVU - 11 -

c/ SLUCHOVU - 11 -

3. Aké výchovné a edukačné metódy poznáte:

/ vymenujte aspoň 2 možnosti /

a/ NA INTELEKT

b/ NA CITY

c/ NA VOĽŤU

4. Pri svojej práci s deťmi zakrúžkujte najmenej 3 z možností ktoré využívate:

a) humánnosť

b) láskavosť

c/ autoritatívnosť

d) prisnosť

e/ vierovyznanie

f/ iné

5. Počas Vášho pedagogického pôsobenia ste sa stretli s deťmi ktoré mali:

a) telesné a zmyslové poruchy

b) poruchy správania

c) citovo zanedbané

d) rodinne zanedbané

e/ zdravé

f/ iné

6. Koľko je maximálny počet detí v jednej triede na Vašej škole:

..... 14

7. Majú na Vašej škole žiaci asistentov ?

a/ áno

b) nie

c/ neviem

8. Ktoré predmety považujete za najdôležitejšie na Vašej škole pre budúci rozvoj týchto detí:

Vymenujte aspoň tri podľa dôležitosti.

- 1, ODBORNÝ UČEVK
- 2, TECHNOLOGIA
- 3, MATERIÁLY

9. Aké postihnutia majú deti na Vašej škole? Vymenujte aspoň tie najčastejšie sa vyskytujúce.

1. MENTÁLNE POSTIHNUTIE
- 2.
- 3.
- 4.

10. Ako by ste riešili vzniknutú situáciu: Žiak na hodine neustále vyrušuje, nadáva a hreší na učiteľa a na spolužiakov.

1. Už to neriešim, som z toho unavený, mám to každý deň.
2. Pokúsím ho zaujať nejakou správou, ktorá by mu odpútala pozornosť
3. Trpezlivo počkám na koniec hodiny a riešim to sním individuálne a potom skupinovo počas prestávky
4. Dám mu trest, alebo mu zakážem jeho obľúbenú činnosť
5. Iné : navrhnete :

11. Ktoré kľúčové zákony by mala podľa Vás zmeniť vláda , aby bolo čo najmenej žiakov vyžadujúcich si individuálnu pomoc so špeciálnymi poruchami správania detí na Slovensku ?

1. Zákon o rodine
2. Zákon o zamestnanosti
3. Zákon o výchove a vzdelávaní
4. Zákon o sociálnych dávkach, rodičovský príspevok
5. Iné – uveďte – navrhnete:

PRÍLOHA C - Dotazník v maďarskom jazyku:

Kedves Tanárok,

Kérem töltsék ki ezt a kérdőívet, melynek az eredményei a diploma munkámban jelennek meg. Ez a kérdőív névtelen. A kitöltésnél kérem őszintén válaszoljanak.

Nagyon köszönöm a segítséget.

Bc. Zita Mészárosová, Pastovce č. 121
Ipolypásztó - Szlovákia

Kérdőív:

Neme:.....

Életkor:.....

Végzettség:

Munkabeosztás

.....

1. Jelölje meg milyen pedagógiai végzettséggel rendelkezik:

a/ egyetem

b/ főiskola

c/ más

2. Kik kapnak speciális oktatást Magyarországon, vagy milyen gyerekek számára alakultak a kiegészítő iskolák Magyarországon?

/ írjon három választ / :

a/

b/

c/

3. Milyen nevelési programot ismer:

/ nevezzen meg legalább kettőt /

a/

b/

c/

4. Karikázzon be legalább 3 módszert, amit a gyerekek tanításához alkalmaz:

a/ humán

b/ szeretet

c/ autoritatív

d/ felügyelő

e/ vallás

f/ más

5. A pedagógusi pályája során találkozott olyan gyerekekkel akiknek :

a/ testi és lelki problémái voltak

b/ nevelési problémái voltak

c/ érzelmileg elhanyagoltak voltak

d/ család elhanyagolta

e/ egészségesek

f/ más

6. Mennyi sérült gyerek lehet egy osztályban maguknál ?

.....

7. Vannak gyerekek akiknek aszisztensük van az iskolában ?

a/ igen

b/ nem

c/ nemtudom.....

8. Mely tantárgyakat tartja a legfontosabbaknak iskolájában a speciálisan sérült gyerekek nevelésére:

Nevezzen meg legalább 4 – et.

1,

2,

3,

4,

9. Milyen sérült gyerekek vannak az iskolájukban?

Nevezze meg a legtöbbször előforduló esetet.

1.

2.

3.

4.

10. Hogyan oldaná meg ezt a szituációt : A gyerek az órán állandóan provokálja a tanárt, az osztálytársait, káromkodik a társaival és a tanárral.

1. Már nem foglalkozom vele, az egész nekem már fárasztó, mindennapi dolog a suliban.

2. Elterelem a figyelmét, gyorsan kitalálok egy olyan feladatot, amire hirtelen odafigyel

3. Türelmesen várok az óra végére, elbeszélgetek vele, és a csoporttal is a szünetben

4. Megbüntetem, vagy nem engedem játszani

5. Más válasz :

11. Melyik komolyabb törvényt kellene, hogy az állam megváltoztasson, hogy minnél kevesebb legyen az olyan gyerek, akinek speciális iskolába kell járnia

1. Zákon o rodine Családi törvény

2. Zákon o zamestnanosti munka törvény

3. Zákon o výchove a vzdelávaní , Nevelési és közoktatási törvény

4. Zákon o sociálnych dávkach, rodičovský príspevok, szociális segély és gyesi törvény

5. Más . ajánlat

.....

PRÍLOHA D - Vyplnený dotazník v maďarskom jazyku

Kedves Tanárok,

Kérem töltsék ki ezt a kérdőívet, melynek az eredményei a diploma munkámban jelennek meg. Ez a kérdőív névtelen. A kitöltésnél kérem őszintén válaszoljanak.

Nagyon köszönöm a segítséget.

Bc. Zita Mészárosová, Pastovce č. 121
Ipolypásztó - Szlovákia

Kérdőív:

Neme:..nő.....

Életkor:..38.....

Végzettség: gyógypedagógus
tanár

Munkabeosztás: oktató

1. Jelölje meg milyen pedagógiai végzettséggel rendelkezik:

a/ egyetem

b/ főiskola ..X.....

c/ más

2. Kik kapnak speciális oktatást Magyarországon, vagy milyen gyerekek számára alakultak a kisegítő iskolák Magyarországon?

/ írjon három választ / :

a/ akiket a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság beiskolázáskor ebbe az iskolatípusba javasol

b/ akik nem tudják teljesíteni a normál általános iskolai követelményeket

c/ akik valamilyen szintű értelmi sérüléssel rendelkeznek

3. Milyen nevelési programot ismer:

/ nevezzen meg legalább kettőt /

a/ Óvodai Nevelési Program

b/ Helyi Nevelési Program, Pedagógiai Program

c/

4. Karikázzon be legalább 3 módszert, amit a gyerekek tanításához alkalmaz:

a/ humán

b/ szeretet

c/ autoritatív

d/ felügyelő

e/ vallás

f/ más: következetesség, kis lépések elve, fokozatosság, egyéni képességek szerinti fejlesztés

5. A pedagógusi pályája során találkozott olyan gyerekekkel akiknek :

a/ testi és lelki problémái voltak

b/ nevelési problémái voltak

c/ érzelmileg elhanyagoltak voltak

d/ család elhanyagolta

e/ egészségesek

f/ más

6. Mennyi sérült gyerek lehet egy osztályban maguknál ?
...átlagban 8-13 között.....

7. Vannak gyerekek akiknek aszisztensük van az iskolában ?

a/ igen

b/ nem

c/ nemtudom.....

8. Mely tantárgyakat tartja a legfontosabbnak iskolájában a speciálisan sérült gyerekek nevelésére:

Nevezzen meg legalább 4 – et.

1, Beszédfejlesztés és környezetismeret

2, Önkiszolgálás, Életvitel és gyakorlati ismeretek

3, Olvasás-írás, Számolás-mérés

4, Rehabilitációs órák (gyógytorna, logopédia, zeneterápia, egyéni fejlesztés)

9. Milyen sérült gyerekek vannak az iskolájukban?

Nevezze meg a leggyakrabban előforduló esetet.

1. Down-szindróma

2. Ismeretlen eredetű közepes súlyos értelmi fogyatékoság

3. Autizmus

4. Halmozottan sérült

10. Hogyan oldaná meg ezt a szituációt : A gyerek az órán állandóan provokálja a tanárt, az osztálytársait, káromkodik a társaival és a tanárral.

1. Már nem foglalkozom vele, az egész nekem már fárasztó, mindennapi dolog a suliban.

2. Elterelem a figyelmét, gyorsan kitalálok egy olyan feladatot, amire hirtelen odafigyel

3. Türelmesen várok az óra végére, elbeszélgetek vele, és a csoporttal is a szünetben

4. Megbüntetem, vagy nem engedem játszani

5. Más válasz : Mindenképpen kiderítem, mi áll a viselkedés hátterében, és az kiváltó okot kell megszüntetni.

11. Melyik komolyabb törvényt kellene, hogy az állam megváltoztasson, hogy minnél kevesebb legyen az olyan gyerek, akinek speciális iskolába kell járnia

1. Zákon o rodine Családi törvény

2. Zákon o zamestnanosti munka törvény

3. Zákon o výchove a vzdelávaní , Nevelési és közoktatási törvény

4. Zákon o sociálnych dávkach, rodičovský príspevok, szociális segély és gyesi törvény

5. Más . ajánlat :egészségügyi szűrések, prevenció, tájékoztatás, családtervezés

.....

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Bc. Zita Mészárosová

Odbor: Špeciálna pedagogika - Obor

Forma štúdia: Magisterské kombinované štúdium

**Názov práce: Porovnanie sústavy špeciálnych škôl na Slovensku a v Maďarsku
na základe medzinárodnej normy pre klasifikáciu vzdelávania ISCED**

Rok: 2013

Počet strán textu bez príloh: 78

Celkový počet strán príloh: 14

Počet titulov slovenskej literatúry a prameňov: 11

Počet titulov zahraničnej literatúry a prameňov: 3

Počet internetových zdrojov: 36

Vedúci práce: PhDr. Alexandra Kastelová, PhD.